

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Terenti Varronis de lingua latina libri

Varro, Marcus Terentius

Berolini, 1885

Liber V

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-5449](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-5449)

M. TERENCE VARRONIS
DE LINGVA LATINA

DE DISCIPLINA ORIGINVM VERBORVM AD CICERONEM

LIBER IIII EXPLICIT . INCIPIIT

LIBER V.

1. Quemadmodum vocabula essent imposita rebus in lin- § 1
gua latina, sex libris exponere institui. De his tris ante hunc (p. 12 Sp.¹)
feci quos Septumio misi, in quibus est de disciplina, quam
vocant *ἔτυμολογικήν*; quae contra eam dicerentur, volumine
5 primo; quae pro ea, secundo; quae de ea, tertio. In his ad
te scribam, a quibus rebus vocabula imposita sint in lingua
latina et ea quae sunt in consuetudine *** apud poetas. Cum § 2
unius cuiusque verbi naturae sint duae, a qua re et in qua (p. 13 Sp.¹)
re vocabulum sit impositum, itaque a qua re sit Pertinacia
10 cum quaeritur, ostenditur esse a pertendendo; in qua re sit
impositum, dicitur cum demonstratur, in quo non debet per-
tendi et pertenditur, Pertinaciam esse, quod in quo oporteat
manere, si in eo perstetur, Perseverantia sit: priorem illam

F. fol. 2 M. Terenti . . . terra et

M. TERENCE . . . LIBER V] sic F. de ceteris libris vid. praefat. —
3 'est fort. del.' LSp. — 4 ethimologicen F. — eam] p, Rholandellus,
ea F cum ceteris. — 7 lacunam post consuetudine signavit LSp sic ex-
plens: consuetudine communi et ea quae sunt apud poetas. conf. Mad-
vig Advers. II, 166 qui: consuetudine [et] apud. possis etiam: et ea quae
sunt in consuetudine apud [populum et ea quae inveniuntur apud] poetas.
— cum Rholandellus, cui libri. — 9 'vocabulum cum hoc loco abun-
det, haud scio an infra ponendum sit: a qua re vocabulum sit impositum
pertinacia' LSp. — 10 quaeritur G, Rholandellus, uel queritur p,
sequitur F cum ceteris. — ostenditur F. — pertendendo Rhol., per-
tendo libri. — 11 'malim cum dicitur demonstratur vel cum demon-
stratur dicitur' LSp. — 12 pertenditur Vertranius, pertendit libri.
— 13 perstetur Scioppius, perstet libri. tur litterae verbum termi-
Spengel, Varro de lingua latina.

- partem, ubi cur et unde sint verba scrutantur, Graeci vocant *ἐτυμολογίαν*, illam alteram *περὶ σημασινομένων*; de quibus
 (p. 14 Sp. 1) duabus rebus in his libris promiscue dicam, sed exilius de
 b) § 3 posteriore. Quae ideo sunt obscuriora, quod neque omnis im-
 positio verborum exstat, quod vetustas quasdam delevit, nec 5
 quae exstat sine mendo omnis imposita, nec quae recte est
 imposita, cuncta manet — multa enim verba litteris commutatis
 sunt interpolata — neque omnis origo est nostrae linguae e ver-
 naculis verbis, et multa verba aliud nunc ostendunt, aliud
 ante significabant, ut Hostis; nam tum eo verbo dicebant 10
 peregrinum qui suis legibus uteretur, nunc dicunt eum quem
 c) normal § 4 tum dicebant Perduellem. In quo genere verborum aut casu
 erit illustrius unde videri possit origo, inde repetam. Ita
 (p. 15 Sp. 1) fieri oportere apparet, quod recto casu quom dicimus Inpos,
 obscurius est esse a potentia quam cum dicimus Inpotem; 15
 — et eo obscurius fit, si dicas Pos quam Inpos; videtur enim
 d) Exk § 5 pos significare potius pontem quam potentem. Vetustas pauca
 non depravat, multa tollit. quem puerum vidisti formosum,
 hunc vides deformem in senecta. tertium seculum non videt
 eum hominem, quem vidit primum. Quare illa quae iam 20
 (p. 16 Sp. 1) maioribus nostris ademit oblivio, fugitiva secuta sedulitas Muti

nantes sola lineola ad t addita notari solent in F. 'fort. debeat pertendi et pertendatur . . maneri si in eo perseveretur.' LSp. — 1 scrutantur] scrutatur p ea corr., Aldus, scrutamur Turnebi codex. — greci F. — 2 ethimologiam F. — περὶ σημασινομένων] ΠΕΡΕΨΜΑΙΝΟΜΕΝΟΝ FMV, lacuna in G a b c p, partem H, synthesin B, ἀναλογία Rholandellus. — 3 exilius F¹Ha (alterum l erasum in F). — 4 obscuriora F. — 5 exstat F hoc loco, infra extat. — 6 mendo] mdo F, modo b p, Laetus, mundo M. — 7 literis F, qui praeter hunc locum semper litterae. — 12 verbum Scioppius. 'fort. quom genere verbum' LSp. — aut] ut Veneta. — 14 quom] vulg., cum B, quem F. — inpos] inpos p in marg., Laetus, in eos F. conf. inpositum VIII § 4, § 7, inplorat VI § 68, inpositicis X, 61. — 15 quam] qua F — inpotem] impotem vulg., impotentem F. — 16 pos quam inpos] postquam inpos F. — 17 pos] pons F. — pauca non] non pauca Augustinus. — 18 formosum F¹ (n erasum), formosum ceteri. — 21 fugiva F (ti posteriore ut vid. manu supra scr.). — oblivio, fugitiva secuta] sic distincti praecedente Grothio qui oblivio, fugitiva saecula scriptum fuisse suspicatur. antea iungebatur oblivio fugitiva, secuta. fugitiva sunt verba quae sequitur sedulitas Muti et Bruti ut servum fugitivum sequitur dominus. nihil mutavit LSp.

metodo sa la etiologia.

de verbis / de verbis signis

- 1. difficultatis causae: f. Barvile, St. J. l. f. VI 35-40 VII 105
- 2. Hl. Sachs. 66. 1557, 66 x VII 152
- 3.
- 4.
- 5.

ff

in bellis ducto (bell)

casus : oripo

pos x pos f. causae corol
impo Paul.

ff excursus de veritate in 671.
f. de. A. B. 672.

o
seditione in de quibus, de h. opera:
Lentibus & Garros

in Plinius Scyphus: Anale. de h. d.
Junius Pontius in senenvalde
Lentibus & Garros

forment. (see. oblique. read)

Modi commutativorum

de commutativis. f. Rhed. Her IV 30
Cant. Inst. VI 6, 32

vab. originis

e
e
v
5 0
r
[
c
r
10 r
t
r
15

et Bruti retrahere nequit. Non, si non potuero indagare, eo
 ero tardior, sed velocior ideo, si quiero. non mediocris enim
 tenebrae in silva, ubi haec captanda, neque eo quo pervenire
 volumus, semitae tritae, neque non in tramitibus quaedam
 5 obiecta quae euntem retinere possent. ^{Quorum} Quom verborum novo- § 6 —
 rum ac veterum discordia omnis/in consuetudine communi
 [commutata], quot modis [litterarum] commutatio sit facta
 qui animadverterit, facilius scrutari origines poterit verborum. (p. 17 Sp.¹) +
 reperiet enim esse commutata, ut in superioribus libris ostendi,
 10 maxime propter bis quaternas causas. litterarum enim fit demp-
 tione aut additione et propter earum tralationem aut com-
 mutationem, item syllabarum [productione], quae quoniam in
superioribus libris quouismodi essent exemplis satis demon-
 stravi, hic ammonendum esse modo putavi. // Nunc singulorum § 7
 15 verborum origines expediā, quorum quattuor explanandi gra- (p. 18 Sp.¹)

1 nequit] 'id est nequit vel nequivit' LSp. *mihi praesens tempus aptius videtur sententiae ut quae proverbii locum habeat.* — indigare F. (a supra scr. sec. ut vid. manus). — 2 sed] et Scioppius. — qui^{vero} ero] F (v supra scr. man. 2), quivero ceteri. vid. LSp Emend. Varr. spec. p. 5. — 5 obiecta] 'oblecta ut vid. F' Groth. *l et i litterae saepe via discerni possunt in F.* — possent] possint Augustinus. *possint vel possunt* C. F. W. Müller Zeitschr. f. Gymnasialw. XIX p. 871. — quom LSp. quoniam Rholandellus, *quorum libri (um per compendium scriptum in F).* — 6 ac F Vp, et ceteri. — comuni F, *ut solet, nisi quod semel* § 8 p. 4, 12 *communi scriptum est.* — 7 commutata] *add. LSp. praeterea idem coniecit: Quorum verborum ... in cons. communi [commutata. quare] quot modis. — litterarum] om. a, Fr. Fritzsche. litterarum corr. ex literarum F (Groth), litterarum F (Keil, ASp).* — 8 scrutari facilius Laetus. — poterit] LSp. *patietur libri. fort. potis erit.* — 11 tralationem] LSp. *tractionem F, adtractionem p, adtractionem Laetus, arctationem vulg. ex B. 'tralationem correximus ex Rhetor. ad Herem. IV, 29, idque vocabulo traiectionem quod ibidem legitur praetulimus'. LSp. idem vidit Groth qui vel translationem (coll. Diom. II p. 442, 31 et Donat. III p. 397, 2) vel transiectionem (coll. Cornific. IV, 21, 29) legendum esse coniecit.* — 12 sillabarum F. — productione seclusit LSp, aut correptione *add. Müller, aut contractione K. E. Georges coll. Cic. de orat. 3, 50, 196. denique vocabulorum compositione aut conlisione Wilmanns de Varr. l. gramm. p. 25. additione aut commutatione, praeterea syllabarum artatione aut commutatione, item earum productione Scioppius supra bis ternas scribens.* — 13. quouismodi] vulg., qui cuiusmodi F, (qui per compend. scr.), qui quouismodi GHa. — 14 ammonendum F, admonendum ceteri, commonendum Laetus. — 15 quattuor F *constanter.*

*= opella: hanc opuntia
72 p. 79*
(p. 19 Sp. 1)
2/3 p. 10
dus. Infimus [in] quo populus etiam venit; quis enim non videt unde Argentifodinae et Viocurus? Secundus quo grammatica escendit [antiqua], quae ostendit, quemadmodum quodque poeta finxerit verbum, quemadmodum confinxerit, quemadmodum declinarit. hic Pacui:

rudentum sibilus,

hic:

incurvicervicum pecus, (*= Anticervicum*)

(p. 20 Sp. 1) hic:

clamide clupeat braccium.

§ 8 Tertius gradus, quo philosophia ascendens pervenit atque ea quae in consuetudine communi essent, aperire coepit, ut a quo dictum esset Oppidum, Vicus, Via. Quartus, ubi est adytum et initia regis. quod si non perveniam ad scientiam, opinionem aucupabor, quod etiam in salute nostra nonnunquam

F. fol. 2 b. sibilus . . . terra et.

1 infimus] in primis M, primus Laetus. — in] om. Scioppius, is Müller. — populus etiam] etiam populus Laetus. — 2 argentifodinae] LSp, Groth (coll. IX § 66, ubi F aceto pro argento, VIII, 62, R. R. I, 2, 22), aretofodinae libri, aerifodinae vulg. ex B, aurifodinae Laetus, cretifodinae Turnebus, arenofodinae Scaliger. — 3 escendit] Scioppius, descendit libri. ego malim ascendit ut § 8, 11. — antiqua quae] atque Scioppius. escendit antiqua quae interpunctis LSp, ego seclius antiqua. — 4 quemadmodum confinxerit quemadmodum] scripsi, quod rectius videbatur quam qui confinx. qui (coll. VII § 110: primo quemadmodum . . secundo quemadmodum . . tertio quemadmodum . .), quod confinxerit quod libri (quod in F bis per compendium scriptum), utrumque quod delet LSp, quam scripturam probarem si hic esset verborum ordo: verbum finxerit confinxerit declinarit. — 5 hic] hinc ter Crinitus. — pacui] F, pacu a, parvi MBb Laetus, Pacuvius Crinitus. hanc scripturam Pacuius, Pacui, Pacuium, quae duobus locis exceptis constanter exstat in F Varroni vindicavit Lachmann in Lucr. V 679 p. 306. vide Groth ad h. l. — 8 inceruce rucum F, correxit Aldus. cf. Ribb. tr. fr. Pac. 408. — 10 clamide F, clamyde ceteri. — braccium F, brachium ceteri. cf. Lachm. ad Lucr. VI p. 434, Ribb. tr. fr. Pac. 186. — 11 gradus fort. del? LSp. — ascendens] ascendens Scioppius. — 12 cepit F. — 13 adytum] Scioppius, aditum corr. ex aditus F¹, aditurus Vp, aditus ceteri. — 14 regis] fort. verborum Latini regis coll. § 9, 7' LSp, aditus ad initia rei Augustinus. haud scio an rex significet regem sacrorum. — quodsi] LSp, quod si libri, fort. ferendum. — ad scientiam] LSp, scientiam ad libri, scientiae at Scioppius, scientia, at O. Jahn Herm. II, 247. Madvig Advers. II, 167. cf. Cic. de orat. II, § 30: oratoris actio opinionibus,

*fort. secunda est del. ad-
ad-ignit ad?*

f. 1: consuetudo - potest

excedit / descendit : f. Anst. IV, 7: Præmatto saltem omnes in hanc descendunt nomine
in libellano

quodque ... quodque

saeculorum modum aliquot... quod... quod: Pacuvius Pacuvius auctores: cf. Anst. IV, 3
f. Ballmann 48, 15, 2 "de clera præmatto"

red.

ditus

compos. f. Anst I, 5, 67 C. omnia contortuplicata

dupes > dupes aut. manotum > manotes : vera clera tra > dupes

unprippe >

14 'religionis' Skutud Nam. 32, 97 falso.

castra V 57

scicuta - opus -

Gorsijny - doza (f. Roman)

Verg. den II 484 'veterum' præmatto regum

f. Ballmann 48
25, 2

aditus ad imita regis

: Schroter, Eubolus 1962, 96

abitus

f. 4: perum impta

aditus ad imita perum: Radzankin, Grub. 2 p. Elp 1997, 197
= ixpdi (etoxpna = nixtbla)

f. Anst. I, 5, 6 in luras velut veneri hominis at trudbu

⊕ oporebit multa reorus orbitalas

(f. 20 plis opore crepit)
sc. obcura

exempla

4i gradus (antique, veter, tblivii)

f. V 148 lucus Curtius

VII 39 lucus bos

f. Serv. ad vegit. Sen. I 403

Lucerna ~ Epitaphia

f. laud. 16181

f. pl. 13 postum bonum

librorum disjunctio:

v	lexiconum	}	Prosa	} vocalis
vi	temporum			
vii	loc. + temp.:	Poene		

duo (oc. intra) status et notitia (pen)

f. Ant. Nel. 1976 a/b
ad 11-13, recensio, f. Hollmann 35m

facit cum aegrotamus medicus. Quodsi summum gradum non § 9
attigero, tamen secundum praeteribo, quod non solum ad Ari-
stophanis lucernam sed etiam ad Cleanthis lucubravi. volui (p. 21 Sp. 1)
praeterire eos, qui poetarum modo verba ut sint ficta expe-
5 diunt. non enim videbatur consentaneum quaerere me in eo
verbo quod finxisset Ennius causam, negligere quod ante rex
Latinus finxisset, cum poeticis multis verbis magis delecter quam
utar, antiquis magis utar quam delecter. an non potius mea
verba illa quae hereditate a Romulo rege venerunt quam
10 quae a poeta Livio relicta? Igitur quoniam in haec sunt tri- § 10
pertita verba, quae sunt aut nostra aut aliena aut oblivia, de (p. 22 Sp. 1)
nostris dicam cur sint, de alienis unde sint, de obliivis relin-
quam, quorum partim quid invenerim aut opiner scribam.
In hoc libro dicam de vocabulis locorum et quae in his sunt,
15 in secundo de temporum et quae in his fiunt, in tertio de utra-
que re a poetis comprehensa.

Pythagoras Samius ait omnium rerum initia esse bina ut § 11
finitum et infinitum, bonum et malum, vitam et mortem, noctem
et diem. Quare item duo status et motus; quod stat aut agi-
20 tatur, corpus; ubi agitatur, locus; dum agitatur, tempus; quod
est in agitato, actio. Quadripertitio magis sic apparebit: corpus
est ut cursor, locus stadium qua currit, tempus hora qua

non scientia continetur . . . ad scientiam non saepe perveniat quae opinio-
nes hominum et saepe errores aucupetur. LSp. — 1 facit] *mrq.* p, Aldus,
fecit F, quod retinendum vid. Grothio coll. G. T. A. Krüger lat. Gramm.
§ 445 Anm. 2. — egrotamus F. — 2 ad Aristophanis] *adristophanes* F (a et i
add. m. 2). — 3 cleantis F. sic distincturus erat LSp: Quod non . . . lucu-
bravi, volui. — 5 quaerere me vulg., quare me libri, curare me Groth.
licet etiam quaerere sine me. — 9 rege om. in marg. add. F¹. — 10 libro
F¹, liuvo F² cum ceteris. — tripartita (per compendio scr.) F, tripartita
ceteri. — 13 quid invenerim aut opiner] *scripsi* (scil. invenerim apud
alios), quo ita invenerim ita opiner libri. *fort.* quom ita invenero ut
opiner LSp, quorum primum verbum vulg., postrema duo Rholand.
dedit. — 17 initia] principia Augustinus. — 18 noctem et diem V b c p,
diem et noctem ceteri, item corr. ex noctem et diem F, siquidem hoc
significant duae lineolae ante noctem supra additae; deest enim altera
lineola ante diem ponenda. — 19 et motus] *post haec verba aliquid in-*
tercidisse videtur velut utrumque quadripertitum LSp. — 21 quadripertitio
F, quadripartitio ceteri. eadem varietas p. 6, 1; p. 8, 2 al. —
22 est ut] *fort. del.* LSp. — stadium quo Laetus. — qua currit . . .

Programma

quod

praece verba

2

partem qui ante scenam
est supplet M.

§ 12 currit, actio cursio. Quare fit, ut ideo fere omnia sint quadri-
 (p. 23 Sp.¹) pertita et ea aeterna, quod neque unquam tempus, quin fuerit
 motus; eius enim intervallum tempus; neque motus, ubi non
 locus et corpus, quod alterum est quod movetur, alterum ubi;
 neque ubi is agitur, non actio ibi. Igitur initiorum quadrigae 5

§ 13 locus et corpus, tempus et actio. quare quot [quattuor] genera
 (p. 24 Sp.¹) prima rerum, totidem verborum. [enim horum] e quis de locis
 et iis rebus quae in his videntur in hoc libro summatim po-
nam. Sed qua cognatio eius erit verbi quae radices egerit
 extra fines suas, persequemur. saepe enim ad limitem arboris 10
 radices sub vicini prodierunt segetem. Quare non cum de locis
 dicam, si ab agro ad agrestem hominem, [ad agricolam] perve-
 nero, aberraro. multa societas verborum, nec vinalia sine vino
 expediri nec curia calābra sine calatione potest aperiri.

§ 14 2. Incipiam de locis ab ipsius loci origine. Locus est, 15
 (p. 25 Sp.¹) ubi locatum quid esse potest, ut nunc dicunt, collocatum. vete-
 res id dicere solitos apparet, apud Plautum:

Filiam habeo grandem cassam dote atque in-
 locabilem

qua currit] utrumque seclusurus erat LSp cum Scioppio. *mihī ne-*
cessario quater videtur ponendum esse currendi vocabulum. — 1 ideo] in eo a, om. B, Laetus. an item? — omnia] 'fort. omnium rerum initia' LSp. — 2 eterna F. — fuerint F. — 3 enim] vulg., animi libri praeter V in quo ei exstat (non ai). — 5 is] his F¹, is F², sit vulg. ex B. 'fort. quis' LSp. an del.? — ubi id agitur Müller. — 6 quot] quod corr. ex quot F, quod ceteri. *illud recepi deleto quattuor ut interpretamento.* (quod quattuor cum cett. LSp). — 7 enim horum] 'est corruptum n. horum (ita G), quod recte iam antiquitus in verborum correctum est' LSp. horum iam de binis, locis et iis rebus Müller. conf. LSp Emend. Varr. spec. p. 10, Über die Kritik d. Varr. B. p. 38—40, Lachmann Mus. Rhen. 1843 p. 356—65. — e quis de] LSp, de quis libri. totidem verborum enumeravi deque locis Groth. — 8 iis] LSp, his libri, Aug. Müller de prisc. verb. f. p. 49. — 9 sed qua] 'fort. si qua (duce Augustino, qui si quae) vel sed quae' LSp. — eius] 'rectius eiusmodi' LSp. — 10 suas] has Groth. — sepe F. — 11 'fort. segete' LSp. — 12 ad agrestem Stünkel De Varron. verb. form. p. 50, probavit Groth, ad agrosium libri, ad agrosium Laetus, ad agros, tum Lachm. 'fort. ad agrarium, nisi potius ad hominem, ad agricolam (deleto agrosium)' LSp. — agricolam] ic in ras. F (Keil), agricolam corr. ex agrigolam ut vid. F (Groth). del. vid. ad agricolam. — 15 ab] Scioppius, sub libri. — 16 ut] fort. vel ut. — collocatum] 'fort. collocatum; locatum' LSp. — 18 cassam... inlocabilem] G H, Plaut. Aul. II, 2, 14, cassa... inlocabili F.

du: 'agros studiorum', scrib.
 Nestor: 'adulterio studis.'
 25007

diffusio: A: de locis B: signa in his viderentur
(11-56) (57-123)

ad agr. studium (Norden): [ad agr. studium] flor.
loc. stud. populus

ad agr. studium: rectoribus: nups. p. d. p. d.
Abbat. h. g. m.

A. De locis: 14-56

a) 2. Fr. 14-16

Brabantia: J. VI 16/20

Br. Fr. IV 503

Curacalabra: J. VI 27

6) de celo 1720

~VII 6

four pages

Caelum

Neque eam queo locare cuiquam.
apud Ennium:

O Terra traeca, ubi Liberi fanum inclutum
Maro locavit.

- 5 Ubi quidque consistit, locus. ab eo praeco dicitur locare, § 15
quod usque idem *vendit*, quoad in aliquo constitit pretium. (p. 26 Sp.¹)
inlocarium quod datur in stabulo et taberna, ubi consistant.
sic loci muliebres, ubi nascendi initia consistunt.

3. Loca naturae secundum antiquam divisionem prima § 16
10 duo, terra et caelum, deinde particulatim utriusque multa. —
Caeli dicuntur loca supera et ea deorum, terrae loca infera et —
ea hominum. Ut Asia sic caelum dicitur modis duobus. nam (p. 27 Sp.¹) 2.137
et Asia, quae non Europa, in quo etiam Syria, et Asia dicitur
prior pars Asiae, in qua est Ionia ac provincia nostra. sic § 17
15 caelum et pars eius, summum, ubi stellae, et id quod Pacu-
vius cum demonstrat dicit:

Hoc vide circum supraque quod complexu
continet

Terram

- 20 cui subiungit:

F. fol. 3 caelum deinde . . . incircum.

3 treca FHMVcp, trecha G, tēca a, thraeca Fleckeisen Philol. IV, 311. — inclutum Gulielmus Verisim. I, 19, inciuium FGHa, in cuius M, Laetus, intimum B. — 4 maro GHcF¹ (secunda litt. erasa a erat, non u (Keil), muro ut vid. F (Groth), muro ceteri. — locavit Ribbeck tr. fr. Enn. 348, locavi libri. — 5 quidque] FVp, quique G, quisque b, quiquam H, Laetus, quicquam a, quidquam ceteri. — 6 idem vendit] LSp, vendit (sine idem) H. Reiter quaest. Varr. gr. p. 52. id emit libri, id emitur vulg., idem it Turnebus, demittit Nipperdei Spicil. in Corn. Nep. p. 54, demit Madvig Adv. II, 167. conf. LSp Philol. Anzeig. V p. 585. — constitit] FVp, consistit ceteri. — pretium] om. Scioppius, 'fort. inlocarium pretium' LSp. quo si opus est, malim: pretio. pretium inlocarium. — 7 inlocarium] locarium Georges, inde locarium Laetus. — 9 naturae] vulg., natura libri. — 10 terra et caelum libri, caelum et terra vulg. — 12 nam et] nam ut GVp. — 13 in quo libri, quod retinui ut satis Varro-
nianum, in qua Laetus, quod etiam LSp editurus erat. — 14 prior] scripsi, prioris cum libris LSp, primoris Bergk Mus. Rhen. XX, 291. h.c. ante decla-
— nostra] nostra Cilicia Laetus. — 15 pars eius] delenda putavi, pars iam Scioppius omiserat. — 16 cum demonstrat] demonstrat cum Al-
dus. conf. Lachm. ad Lucr. V, 318.

id quod nostri caelum memorant.

A qua bipertita divisione Lucilius suorum unius et viginti librorum initium fecit hoc:

- (p. 28 Sp.¹) Aetheris et terrae genitabile quaerere tempus.
 § 18 Caelum dictum scribit Aelius quod est caelatum aut con- 5
 trario nomine celatum, quod apertum est; [non] male, quod
 + posteriora multo potius a caelo quam caelum a caelando [aut
 celando]. sed non minus illud alterum de celando ab eo
 potuit dici, quod interdiu celatur, quam quod noctu non celatur.
 § 19 omnino ego magis puto a chao cavum et hinc caelum, quoniam 10
 (p. 29 Sp.¹) terram, cavum caelum. Itaque dicit Andromeda nocti:

quae cava caeli

Signitenentibus conficis bigis,

et Agamemno: 15

in altisono caeli clipeo,

cavum enim clipeum; et Ennius item ad cavationem:

caeli ingentes fornices.

- § 20 Quare ut a cavo cavea et caullae et *convallis, cavata vallis,
 (p. 30 Sp.¹)

2 divisione] non caeli sed naturae locorum, quare verba a qua bip. . . .
 quaerere tempus supra post utriusque multa vel et ea hominum expectantur?
 LSp. — Lucilius] Scaliger, Lucretius libri. — unius Laetus, unum li-
 bri, n̄ (id est quinque) aut certe trium vel m̄ Lachmann ind. lect. Berol.
 aest. 1849. Lucil. saturarum XXI libri Christ. — 4 etheris et querere
 F. — 5 Aelius Gallus vulg. ex B. — caelatum] celatum F. — aut] aut a
 Laetus. — 6 nomine] fort. non? LSp. — non] delevi, qui in ceteris alte-
 ram LSp coniecturam maximam partem secutus sum. — quod posteriora]
 ex altera LSp scriptura ascivi, qui nisi quod posteriora coniecerat. quod
 posterior libri, quod posterior Aelius vulg. ex B, quod prius Müller, quod
 vox posterior Groth. — 7 celo F. — caelando aut celando] scripsi cum
 LSp, celando F, caelando ceteri. non male posterius quod multo potius
 a caelo caelare quam caelum a caelando LSp ex altera coniectura ipsi
 magis probata. vid. praefat. — 8 de celando ut glossema del. esse suspicatur
 Groth. — ab eo om. Laetus. — 10 ego] Aldus, eo libri. — cavum] Lae-
 tus, chouum F, choum alii. — quoniam] fort. quod? LSp. — 11 continet
 corr. ex continent F. — 12 Andromeda] Scaliger, androma libri (an-
 dromada b), Andromacha Laetus. in F post androma lacuna unius
 litterae teste Grothio. — nocti quae] Scaliger, noctique libri. —
 17 ad cavationem] vulg., adua . . tionem F (cum duarum litt. ras.), ad
 nationem ceteri. — 19 caullae] Scaliger, caulle libri. — convallis]
 corrupte. an callis? — cavata vallis del. Scaliger.

of Adamus Bucheler, l. c. Hal.
p. 877 b.

f. Ritzsch. oecuvōs - oecuvōs + oeciv

f. Kraft, *Stila Pfu. von caelum in Lucl. Varro, Phil. 1976, 215*

chaos domum carum caelum?

?

L. 1. sp. locus pauci desperatus

c) De terra 21-56
terra

L. 10. locus nondum sanatus. (probabiliter M.: itaque hinc, quod ex eis dicitur
aliquot locis dicitur, ut apud Accius, non terminus sed terminus)

L. 42. locus memorabilis.

L. 42. sp. Coniecti: 'Via, sive quod idem, iter, quod ea secundo dicitur,
Actus', nam quae sequuntur ante 'Actus' verba 'iter iterum'
paulo orthographiam esse vocabuli 'teritur'. Posses tamen
nullius 'iter ita' proferre.

et cantum a cavitione ut cavitum, sic ortum, unde omnia apud Esiodum a chao [cavum, a] cavo caelum. †

4. Terra dicta ab eo, ut Aelius scribit, quod teritur. itaque Tera in augurum libris scripta cum R uno. ab eo colonis locus communis, qui prope oppidum relinquitur, Teritorium, quod maxime teritur. hinc linteum quod teritur corpore, Extermentarium. hinc in messi Tritura quod tum frumentum teritur, et Trivolum qui teritur. hinc fines agrorum Termini quod cae partis propter limitare iter maxime teruntur; itaque hoc cum X in Latio aliquot locis dicitur, ut apud Accium non terminus sed Termen. hoc Graeci quod τέγουρα, pote vel illine. Evander enim, qui venit in Palatium, e Graecia Arcas. * Vias quidem iter, quod ea vehendo teritur, item Actus quod agendo teritur; etiam Ambitus quod circumeundo teritur; nam ambitus

1 cantum a] *scripsi*, cauea e F, caute ceteri. — cavitum] *scripsi*, cauium libri (in *Ferasum* i) *fort.* quare ut a cavo cavea et cavile et cavatio, sic' LSp. — sic libri, sit Laetus. — 2 esiodum F. cf. Aug. Müller p. 16. — cavum a cavo] Scioppius, cauo libri. *totum locum sic scribit* Groth: Ennius item a cavatione .. quare ut a cavo cavea et caullae et convallis, cavata vallis, et ab aedis cavatione ut cavaedium, sic .. a chao cavo caelum. — 4 scripta] *fort.* scriptum' LSp. — 5 comunis F. — 6 quo teritur corpus Scioppius. — extermentarium] termentarium Laetus. — 7 messi] messe Laetus. — 8 qui] quo vulg., quod Laetus. — 9 iter] item F *cum aliis*, iter item p. — prope iter limitare item max. Groth. — maxume G. — 10 I] LSp, is libri (cum. is. in F), 'E' Groth. *intelligo dictum esse terminus pro terminus. ceterum de hoc loco conf.* LSp Über die Kritik d. V. B. p. 36-38/ — Latio] latio F¹, latio F² ut vid., latino F³ in *margin.* GV alii. — 11 termen] *fort.* terimen' LSp. — greci F. — τέγουρα] termona libri. — pote vel illine euander F, potevlniyg euander V, pro octo illis litteris lacuna in p, polē velline euander M, lacuna post termen in b c, greci quod euander G H a. — 12 grecia F. — vias quidem iter F (quidem per *compendium*), via (uita H) si quidem iter G H, uia quidem iter M. via similiter Lachmann Mus. Rhen. III (1845) p. 610, viast quidam terminus LSp. *verba vias quidem ... teritur ex § 35 male translata esse censet* Wilmanns p. 17. via, sic item iter, quod ea vehendo teritur, iter itu Reiter quaest. p. 11 sq., *apud quem aliorum tentamina vide. ego ab initio nihil aliud latere puto nisi via dicta vel viae dictae quod.* — 13 item] *scripsi*, iter iterum libri, iter itu Müller. *fort.* iter quod eundo teritur' LSp. — 14 ambitus] ambitus F, ambituster V p, ambitus iter G, ambitus est Laetus. *'an latet et hic et supra idem vocabulum: via est terra quod ... ambitus terra?'* LSp. iter in ter latere

Heisler. quaed. gramm. part. II. Brunsberg 1872 p. 12 ad. 11.

circuitus; ab eoque duodecim Tabularum interpretes **AMBITUS PARIETIS** circuitum esse describunt. Igitur tera terra et ab eo poetae appellarunt summa terrae quae sola teri possunt,
 § 23 Sola terrae. Terra ut putant eadem et Humus; ideo Ennium
 in terram cadentis dicere:

cubitis pinsibant humum,

(p. 33 Sp.¹) ~~fet~~ quod terra sit humus, ideo is Humatus mortuus, qui terra obrutus; ab eo qui Romanus combustus est, [si] in sepulcrum eius abiecta gleba non est aut si os exceptum est mortui ad familiam purgandam, donec in purgando humo est opertum, ut pontifices dicunt, quod inhumatus sit, familia funesta manet. Et
 (p. 40 Sp.⁶) dicitur, Humilior, qui ad humum demissior; infimus humillimus, quod in mundo infima humus. Humor hinc. itaque ideo
 § 24 Lucilius:

*vel genuinum vel ex glossemate natum suspicatur Groth. ego potius librarium ambitus teritur scripturum fuisse putaverim. — 1 eoque] eo quod Vp Laetus, eo quidem G. — ambitum Laetus. — 2 tera terra corr. ex terra terra ut vid. F (Groth). — 6 pinsibant] pinsabant Gp, pinsebant Turnebus. cf. Bergk Philol. 33, 293; Mus. Rhen. 29, 242. — 7 et] *delevi et interpunxi post humus.* — sit] 'fort. est' LSp, st Madvig Opusc. II, 222. — 8 obrutus] sit obrutus Laetus. — qui] libri, quod Laetus, quom Müller. — si in] Turnebus, in libri. si qui Romanus combustus et in Groth. — sepulchrum F. cf. Aug. Müller p. 16. — 9 exceptum non est Vertranius. — 10 expurgandam Laetus. — humo] Aldus, humo non B, vulg., homo libri. conf. Bücheler ad Cic. pro Rosc. p. 182—5. — opertum F Vc, optum p, operatus M, opertus GHa Laetus, optimus b. — 11 quod] quoad Rholandellus. cf. Kettner p. 11, Reiter quaest. p. 53. — sit] 'fort. est' LSp. — 12 *interpunxi post dicitur (scil. funesta). sic: manet. Et dicitur humilior Müller, manet et dicitur humilior, quod ad humum demissior LSp. — qui] scripsi cum Müllero, quae libri. — humum || demissior] foliorum traiectionem primus perspexit Buchananus apud Turnebum, restituit Müller. in libris haec coniunguntur: quae ad humum || ut Sabini et Lucani . . . septem montium || demissior infimus . . . ab hominibus || nominatum ab. . . vid. § 40. conf. LSp Emend. Varr. sp. p. 17. — 'infimus humillimus abundant, nisi addideris inde vel unde' LSp. — 13 infima] rectius infimum, quamquam Varro ap. August. de c. d. VII, 6 aether summus, tum aer, deinceps aqua, infima humus. 'fort. Quod in m. infima humus, humor. hinc itaque de eo' LSp. sane offendit itaque ideo, non facile excusatum his exemplis ne ipsis quidem certis § 12 quare fit ut ideo, § 66 itaque inde, VI § 58 ab eo itaque. conicias humor hinc (vel potius hinc humor) et aqua, ideo vel [ab humo] humor, hinc aqua; ideo.**

899. locus memorabilis

humus

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Large block of extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

l. 5 'si quavis' recte, ut videtur, memoria dignissimum.

l. 7 'ptu' fort. graecis litteris nota ser.

Puteris

Terra abit in nimbos imbremque

Pacuvius:

(p. 41 Sp.¹)

terra exalat auram atque auroram humidam,
humectam; hinc ager uliginosus humidissimus; hinc Udu-
5 dus; hinc Sudor et Udor. is si quamvis deorsum, in terra,
unde sumi pote, Puteus; nisi potius quod Aeolis dicebant ut § 25
| πύταμον sic πύτεον [a potu], non ut nunc φρέαρ. A puteis (p. 42 Sp.¹)
oppidum ut Puteoli, quod incircum eum locum aquae frigidae
et caldae multae, nisi a putore potius, quod putidus odoribus
10 saepe ex sulphure et alumine. Extra oppida a puteis Puticuli,
quod ibi in puteis obruebantur homines, nisi potius, ut Aelius
scribit, Puticulae quod putescebant ibi cadavera proiecta, qui
locus publicus ultra Exquilias. itaque eum Afranius Putilucos
in togata appellat, quod inde suspiciunt per puteos lumen. La- § 26

F. fol. 4 eum locum . . . sacrificiis.

1 abit a b c Augustinus, abiit ceteri. — imbresque M, Laetus.
— 3 exalat F, exhalat Laetus, exhalabat B, exhalat auram terra Sciop-
pius. — 4 humectam *fort. del.* — 5 et udor. is si] et udorissi *extra*
versum F¹, (et non satis certum), quod ex hoc solus p servavit. —
quamvis] *fort.* aqua iugis, *cf.* Bentr. ad Horat. ep. I, 15, 16' LSp. *conf.*
Über d. Kritik p. 4, Haupt Herm. I (1866) p. 260. udor et si aquae vis de-
orsum Brink. is si manaverit d. in terram Christ. *cf.* Reiter quaest.
p. 119. — terram Vp. — 6 summi F. — potius quod] potius a potu quod
Brink. — eolis F. *conf.* Aug. Müller p. 30. — 7 πύταμον] Buttmann,
potamon F (a in ras.), GHV, patemon M, pacamon bc, potamen a, τὸν
πύτεον καὶ πύταμον B. lacun. Laetus. — πύτεον a potu] Buttmann,
potura potu FMVabc, potura potum GH. a potu *del.* Brink, quem
secutus sum. — φρέαρ] Victorius, φρε F cum aliis, lacun. Laetus.
— 8 ut] om. M, Laetus. *facile conicias* ut [putant] *coll.* § 23 *al.* —
incircum] sint circum Laetus. *conf.* Reiter quaest. p. 70 not. —
9 putidis p. — odoribus] odor ibi Müller. — 10 sepe F. — oppida]
fort. oppidum] LSp. — a puteis] *rectius absit.* — 11 potius] forte GH.
— 12 puticulae *fort. del.* LSp. — 13 exquilias *hoc loco* F, *praeterea*
semper esquiliae. *cf.* Th. Mommsen in actis acad. Berol. a. 1868 p. 172'
Groth. *mihī omnino ab alio addita videntur haec verba* qui loc. pub.
ultra Exquilias. — putilucos] Scaliger, cuticulos libri, putiluculos B,
puticulos Laetus. *conf.* Ribb. com. fr.² p. 220. — 14 suspiciunt p,
Turnebus. puticuli q cadavera prospiciunt gloss. Salom. — per pu-
teos] Groth, perpetuos F *cum aliis*, perpetuum a, propter M, perpetuo
Laetus. — lumen] flumen Turnebus.

(p. 43 Sp.¹) cus lacuna magna, ubi aqua contineri potest. Palus paululum aquae in altitudinem et palam latius diffusae. Stagnum a graeco, quod ii στεγνόν quod non habet rimam. hinc ad villas rutunda stagna, quod rutundum facillime continet, anguli maxime laborant. Fluvius quod fluit, item Flumen. a quo lege § 27 praediorum urbanorum scribitur:

STILLICIDIA FLUMINAQUE UT ITA CADANT FLUANTQUE.

(p. 44 Sp.¹) Inter haec hoc interest, quod stillicidium eo quod stillatim § 28 cadit, flumen quod fluit continue. Amnis id flumen quod circuit aliquod; nam ab ambitu amnis. ab hoc qui circum Aternum habitant, Amiternini appellati. Ab eo qui populum candidatus circum it, ambit, et qui aliter facit, indagabili ex ambitu causam dicit. itaque Tiberis amnis quod ambit Martium campum et urbem. Oppidum Interamna dictum, quod inter amnis est (p. 45 Sp.¹) constitutum; item Antemnae, quod ante amnis, qui Anio, influit § 29 in Tiberim, quod bello male acceptum consenuit. Tiberis quod caput extra Latium, si inde nomen quoque exfluit in linguam nostram, nihil ἔτυμολόγον latinum, ut quod oritur ex Sannio,

1 paulum G. — 2 latitudinem G. — 3 greco F. — ii στεγνόν] -11. STEINON F et, qui e ceteris solus haec verba servavit, M. ii videtur esse in F, quoniam talisi litterae forma saepe scripta est in F. ii στεγνόν etiam Lachmann ad Lucr. II, 402. 'fort. ibi στεγνόν' LSp. — non habet rimam] Scaliger, nomen habet primam libri. — 4 rutunda] B, rutundas F cum ceteris. cf. Lachmann. L. Stünkel p. 7. — 5 lege] legem V. 'fort. in lege' LSp. — 6 scribitur bis in F. — 7 flumina quae F, flumina q qua que p. — ita cadant fluentque] LSp cum bc ex F, in quo est: ita 'fluant' cadantq; unde fluant ita cadantque GH a, ita fluant cadantque ceteri. conf. Bergk Prooem. aest. Hal. 1863 p. 5 sq. — 9 interest] int. F, quod videtur significare interest. — stillicidium G, quam scripturam negligendam non esse monet Stünkel p. 59 coll. Lachmann ad Lucr. p. 33, Studemund Gaii apogr. p. 323. — 10 cadit] a, Pape, cadet FGHVbp, cadat ceteri. — 11 aternum] vulg. ex B, alterunum libri. circum terminum habitant, amtermini appellati Groth (coll. Paul. ex Festo p. 17, 8: amtermini qui circa terminos provinciae manent). — 13 it] id F. — ambit et] et in ras. F (Keil), ambitet corr. ex ambitent ut vid. F (Groth). — facit] in ras. F¹, faxit Scaliger. — indagabilis Scaliger. — 16 qui Anio] LSp., quanto libri. qui fort. del. — 18 exfluit influit F, effluit influit p. — 19 nihil] nihil ad Thiersch. — ETY-ΜΟΛΟΓΟΝ F, ETΙΝΟΛΟΤΟΝ M, ετιμολόγον B, lacuna in ceteris.

Procerum

Stajum

fluvius

amnis

Siberis

L. 29. Apparet scribendum esse: ad nos iam ^(1716, 12) adlatum vocabulum ut Tiberinus? In
F quod est post 'Tiberinus' n̄ ita explici, ut scriptum esset ^{n̄ Tiberinus} Tiberinus ^{similia}
6, 7, 12, 13 et 172, 73 post 186, 10. (de 'non' complete of. Plaut. Men. 57)

L. 7. Tiberin. Constructio sane mirabilis

L. 14. Asia nymphe memorabilis, item, quod Mantio teste utitur

- Volturnus nihil ad latinam linguam; at quod proximum oppidum ab eo secundum mare Volturnum, ad nos iam [ad] latinum] vocabulum ut Tiberini] nomen. et colonia enim nostra Volturnum et deus Tiberinus. Sed de Tiberis nomine anceps § 30
- 5 historia. nam et suum Etruria et Latium suum esse credit, (p. 46 Sp.1) quod fuerunt qui ab Thebri vicino regulo Veientum dixerint appellatum primo Thebrim. sunt qui [Tiberim] priscum nomen latinum Albulam vocitatum litteris tradiderint, posterius propter Tiberinum regem Latinorum mutatum, quod ibi interierit; nam abs M.
- 10 hoc eius ut tradunt sepulcrum.
5. Ut omnis natura in caelum et terram divisa est, sic § 31 caeli regionibus terra in Asiam et Europam. Asia enim iacet ad meridiem et austrum, Europa ad septemtriones et aquilonem. Asia dicta ab nympha, a qua et Iapeto traditur Pro- (p. 47 Sp.1) —
- 15 metheus. Europa ab Europa Agenoris, quam ex Phoenice § 32 Manlius scribit taurum exportasse, quorum egregiam imaginem ex aere Pythagoras Tarenti. Europae loca multae incolunt nationes. ea fere nominata aut translaticio nomine ab hominibus ut Sabini et Lucani, aut declinato ab hominibus, (p. 33 Sp.7) (p. 34 Sp.1)
- 20 ut Apulia et Latium, [aut] utrumque ut Etruria et Tusci. Qua

1 nichil F. — at] ad F. — 2 ad latinum] 'fort. ad Latium' LSp., ut latinum Müller. ego seclusi ut spuria. — 3 Tiberini nomen] scripsi, tiberinus (corr. ex tiberinum) ñ F, tiberinus non ceteri. 'fort. Tiberinus. nonne et' LSp. — 4 Volturnum] postremae litterae nota dubitari potest utrum s an m sit in F, ceteri certe omnes uolturnus; corr. vulg. ex B. — 5 nam suum GH. — 6 Veientum] vulg. ueientium a, uenientum F cum aliis, vinientium G. — dixerit a, dixerunt GH b. — 7 appellatam F, appellatam V, appellata cum p. — Tiberim] 'aut del. aut Tiberis scrib. cum vulg.' LSp. — 8 tradiderunt GHMVap, tradunt vulg. ex B. — 9 Latinorum] Servius Aen. 3, 500 Albanorum, sed conf. idem ad 8, 300. — 10 sepulchrum F. — 13 Austrum] Eurum B, Rholandellus. — 14 ex qua vulg. ex B. — trahitur M, Laetus. — 15 ab europa] F in ras. — Agenoris filia Laetus. — fenice F. — 16 manlius] F, Mallius Mb, Laetus, Manilius Bentinus. conf. Mommsen Mus. Rhen. 16 p. 284 sq. — 17 pythagoras F. — Tarenti] Tarenti fecit Laetus, quod probat LSp. — 18 translaticio] F, translatio GHMV, traslatitio a. — ab hominibus || nominatum libri foliis traiectis. vide supra ad § 23, unde in marg. p: deest. de europa ad urbem transitus imperfecte. — 19 ut Sabini] sunt aut a re ut Sabini vulg. ex B. — declinata vulg. ex B. — 20 apuli corr. ex apulia F (Groth), apulia F (Keil). — aut utrumque] apud Augustinum, utrumque libri. — Tusci] Scaliger, tuscia libri.

regnum fuit Latini, universus ager dictus Latius, particulatim oppidis cognominatus, ut a Praeneste Praenestinus, ab Aricia § 33 Aricinus. Ut nostri augures publici disserunt, agrorum sunt genera quinque, Romanus, Gabinus, Peregrinus, Hosticus, Incertus. Romanus dictus, unde Roma, ab Romo; Gabinus ab oppido Gabis; Peregrinus ager pacatus, qui extra Romanum et Gabinum, quod uno modo in his seruntur auspicia. dictus (p. 35 Sp.¹) peregrinus a pergendo, id est progrediendo, eo [quod] enim ex agro Romano primum progrediebantur, quocirca Gabinus quoque Peregrinus, sed quod auspicia habet singularia, ab reliquo discretus. Hosticus dictus ab hostibus. Incertus is, qui de his quattuor qui sit ignoratur. 10

§ 34 6. Ager dictus in quam terram quid agebant, et unde quid (p. 36 Sp.¹) agebant fructus causa. alii quod id Graeci dicunt ἀγρόν. Ut ager quo agi poterat, sic qua agi Actus. eius finis minimus constitutus in latitudinem pedes quattuor — fortasse an ab eo quattuor, quod ea quadrupes agitur — in longitudinem pedes centum viginti, in quadratum actum et latum et longum esset centum viginti. Multa antiqui duodenario numero finierunt ut 15

F. fol. 3 b. ager pacatus.

1 Latium Laetus. — 2 preeneste p̄nestinus F. — 3 publice GM. — disserunt] dixerunt Ma Laetus, diviserunt Scioppius. — 4 incertus] post hoc Scioppius addit: Dividit in eos agros, cum scribit Sulpicius, plebei rura largitur ad arandum, quae infra leguntur p. 16, 10. — 5 romo] libri, quod obscurare nolui, Romulo Rholandellus. — 6 gabis] libri, gabiis G, Gabiis Laetus. cf. Müller, Groth, Neue, Formenlehre I² p. 120, Aug. Müller p. 31 sq. — 7 seruntur] secuntur G, seruantur M, Laetus, feruntur vulg. ex B. — 8 progrediendo] ante hoc supra versus a inserit F². — quod om. Ga. adscriptum erat opinor quod ad corrigendum illud quos, infra quod legitur. — enim] ei p, om. b, Rholandellus. — 10 quoque] Scaliger, conf. Reiter quaest. p. 92, quo siue libri. 'fort. sive vel quove' LSp. — quod . . . habet] Turnebus, quos habent libri. 'fort. quod is . . . habet' LSp. — 11 is] ager is M, is ager Laetus. — 13 dictus] dictus est Laetus. — in qua terra Turnebi codex. — 14 alii quod] LSp ex F in quo est aliquod ut in GV, aliquid HMp, aut quod Turnebus. conf. LSp Über d. Kritik p. 40—42. G. Thilo Annal. philol. 71 p. 533. — ATPO FMV, ALPO p. — 15 quod] Turnebus, quod libri. — sic¹qua F, i add. m. 2 — agi actus] agitatus BHVap, agitus G. — 18 'fort. inde quadratum' LSp. — esset] ē&F, esset ceteri. 'esse pedes latere vidit Hultsch Philol. 22, 346; conf. VII § 15. sed malim: ut quadratus actus et latus et longus esset pedes CXX' LSp.

1.8 puto toleranda illa 'eo quod enim' deleta seu imminuta interpunctione post
'progruendo'.

6/25

20 'ubi' rugulossissima sed rotata ni fallor.

duodecim decuriis actus. Iugerum dictum iunctis duobus ac- § 35
 tibus quadratis. Centuria primum a centum iugeribus dicta (p. 37 Sp.¹)
 est, post duplicata retinuit nomen, ut tribus [actibus] multipli-
 catae idem tenent nomen. Ut qua agebant Actus, sic qua vehe-
 5 bant, [actus] Viae dictae; quo fructus conuehebant, Villae. qua
 ibant ab itu Iter appellarunt; qua id anguste, Semita, ut se-
 miter dictum. Ager cultus ab eo quod ibi cum terra semina § 36
 coalescebant, et ab inconsitus incultus. Quod primum ex agro
 plano fructus capiebant, Campus dictus; posteaquam proxima
 10 superiora loca colere coeperunt, a colendo Colles appellarunt;
 quos agros non colebant propter silvas aut id genus, ubi pecus (p. 38 Sp.¹)
 possit pasci, et possidebant, ab usu salvo Saltus nominarunt.
 haec etiam Graeci νέμη, nostri Nemora. Ager quod videbatur § 37
 pecudum ac pecuniae esse fundamentum, Fundus dictus, aut
 15 quod fundit quotquot annis multa. Vineta ac Vineae a vite
 multa. Vitis a vino, id a vi; hinc Vindemia quod est vini-
 demia aut vitidemia. Seges ab satu, id est semine. Semen
 quod non plane id quod inde. hinc Seminaria, Sementis,
 item alia. Quod segetes ferunt, Fruges, a fruendo Fructus,
 20 a spe Spicae, ubi et Culmi, quod in summo campo nascun- (p. 39 Sp.¹)
 tur et summum culmen. Ubi frumenta secta, ut terantur § 38

1 actum corr. ex actus F, actus ceteri. fort. del. actus ut ex marg.
 illatum (actum LSp). — 2 primum a] LSp, primo a vulg. prima FM Vabcp,
 primo G, primum H. — 3 est] fort. et. — actibus] om. vulg. ex B,
 a tribus Lachmann. actibus alia lectio videtur esse pro iugeribus,
 quod vocabulum paulo ante legitur. — 4 qua] Augustinus, quo
 libri. — uehebant] uehe litt. eras. in F. — 5 actus] om. Laetus.
 — quo] Aldus, quod libri. — conuehant H, conueheant V. — 6 ab itu]
 Laetus, ab habitu libri (ab abitu GHV). — semiter vulg. ex B. —
 8 ab] libri, ab eo quod Laetus cum B. fort. ab del. LSp. — 10 ce-
 perunt F. — 11 id genus] intellige propter id genus. — 12 posset Mül-
 ler. — salvo] Lachmann, suo libri. conf. LSp. Über d. Kritik p. 42.
 — 13 etiam om. Aldus. — greci F. fort. quod Graeci LSp. — νέμη]
 Lachmann, NhMh F (in ras.) MV, ρομάς Rholandellus, ἄλσεν καὶ
 ρομάς B et praemisso τὰ vulg., lacuna in ceteris. — 14 pecudum F. —
 15 fundat Laetus. — multa^R uineta F (R add. man. 2). — 18 plene
 Müller. — sementis] LSp., sementem libri, sementum H, sementes
 Laetus. — 20 ubi] eae ubi Lachmann Mus. Rhen. II, 1843 p. 361.
 fort. del. (cf. R. R. 1, 48) nisi aliquid intercidit? LSp. an fuit a spe
 spicae, a culmine culmi? — campo] scapo Scioppius. — 21 sumum F.

- arescunt, Area. Propter horum similitudinem in urbe loca pura Areae; a quo potest etiam Ara Deum quod pura, nisi potius ab ardore, ad quem ut sit fit ara; a quo ipsa area non
- § 39 abest, quod qui arefacit ardor est solis. Ager Restibilis qui restituitur ac reseritur quotquot annis; contra qui intermittitur a novando Novalis ager. Arvus et Arationes ab arando; ab eo quod aratri vomer sustulit, Sulcus; quo ea terra iacta, id
- § 40 est proiecta, Porca. Prata dicta ab eo, quod sine opere parata.
- (p. 40 Sp.¹) Quod in agris quotquot annis rursus facienda eadem, ut rursus capias fructus, appellata Rura. dividi esse iussum scribit Sulpicius plebei rura largiter ad aream. Praedia dicta, item ut Praedes, a praestando, quod ea pignore data publice mancupis fidem praesent.
- § 41 7. Ubi nunc est Roma Septimontium nominatum ab tot montibus quos postea urbs muris comprehendit, e quis Capitolinus dictus, quod hic, cum fundamenta foderentur aedis Iovis, caput
- (p. 48 Sp.¹) humanum dicitur inventum. hic mons ante Tarpeius dictus

1 arescunt] LSp Über d. Kritik p. 42 sq., Thilo p. 534 sq. et arescant libri. — 'fort. harum' LSp. — 3 adque ut sic fiat are. a quo Lachmann. — fit] sic etiam F. — 7 sulcus] Laetus, sulcos libri. — 8 proiecta] porrecta Augustinus. — sine opera B, sint Scioppius. — 9 rursus rursus F sub finem et ab initio versus. — 10 dividi esse iussum] scripsi, diuidit in eos eius libri. cum pro eius Laetus, agros cum vulg. ex B. praeterea rura F (i add. man. ut vid. 2), dividi tamen esse ius Lachmann, dividit ilico Siccus Müller. conf. LSp Über d. Kritik p. 43, Thilo p. 535. — 11 largitur GHMVabc, largitur p. — praedia F. — 12 pignore] id est pignorei' LSp, pignori vulg. cf. Aug. Müller p. 26. — mancupis] Gesner s. v. praedium, mancupes libri, mancupi Vertranus. — 14 Septimontium] Turnebus, septem montium F cum omnibus libris, erat olim Septimontium Müller, pro quo Septimontium olim vel antea Septimontium malim. Septimontium [olim erat. Septimontium] nominatum LSp olim Emend. Varr. sp. p. 18 not. de foliorum traiectione vid. supra § 23. in libris legitur septem montium demissior e. q. s. — 14 nominatus M, sunt et nomina Laetus, 'fort. nomina tum' LSp. conf. Philol. 32, 92. — 15 Capitolinus dictus] scripsi, Capitolinum dictum libri, 'fort. Capitolinum dicunt vel Capitolinus a Capitolio, Capitolium dictum' LSp. ego bis us scripsi pro um, quod hae syllabae terminantes aliquot locis vix distingui possunt in F. ab hoc voc. incipit frag. Casinense, de quo v. LSp Über d. Kritik p. 47—54, H. Keil Mus. Rhen. VI, 142—45. — 16 Iovis] sic etiam F. — 17 hic] hinc F, Epitome, sed ceteri hic. —

Apr

10. locus emendandus

Leptocarpus : utris loca

colla

Capitolium sichum ford. recte : consti. disciplina

Capitolium

ant. Capitolium : sabin l=f

Tarpeia

f. Tar-suinus
Tar-suthas

struck?

postice victurus (Anschloß) armis = Schloß

'Sahrna' = Italia
Ennius 'Sahrna bellis'

206 v. Chr.
Junius Gracchanus, inaisantibus

docentem

'Sahrna'... sunt scripti

an 'postice muni' sit. : es kommt hier auf beiden für
Zykluszeit zu Sahrna an ; zu 'postice muni' gehört
und 'Sahrna' :

'postice' ad muni an ad parietes spectat :

f. Text: muni sunt

ea sua tunc tunc : hier Lücke - e. Hauptwort

ea (aqua) qua tunc tunc

u - (!)

velut 'transit' : 'velut' hanc

velut hanc : Markplatz in Rom (u. Velia, Velinae)

a virgine Vestale Tarpeia, quae ibi ab Savinis necata armis et sepulta, cuius nominis monimentum relictum, quod etiam nunc eius rupes Tarpeium appellatur saxum. Hunc antea § 42 montem Saturnium appellatum prodiderunt et ab eo late Saturniam terram, ut etiam Ennius appellat. antiquum oppidum in hoc fuisse Saturniam scribitur. eius vestigia etiam nunc manent tria, quod Saturni fanum in faucibus, quod Saturnia porta quam Iunius scribit ibi, quam nunc vocant Pandanam, quod post aedem Saturni in aedificiorum legibus privatis parietes postici Muri sunt scripti. Aventinum aliquot de causis § 43 dicunt. Naevius ab avibus quod eo se ab Tiberi ferrent aves, (p. 49 Sp.¹) alii ab rege Aventino Albano, quod [ibi] sit sepultus, alii Aventinum ab adventu hominum, quod commune Latinorum ibi Dianae templum sit constitutum. Ego maxime puto [quod] 15 ab advectu; nam olim paludibus mons erat ab reliquis discus. itaque eo ex urbe advehebantur ratibus, cuius vestigia, quod ea qua vectum, dicitur velabrum, et unde escendebant (p. 50 Sp.¹) ad infimam novam viam, locus sacellum Velabrum. Velabrum § 44 a vehendo. Velaturam facere etiam nunc dicuntur qui id mer-

F fol. 4 b ibi dianae.

1 vestali Laetus. — sauinis] sic FVp. — necata armis necataque sepulta Epitome, unde atque sepulta Brink. — 4 late] Latium Brink. — saturnam F (Groth). — 5 antiquum] a in ras. F. — 6 in hoc . . Saturniam] vulg. ex B, in hac . . . saturnia libri. — 8 uocamus Epitome. — 10 muri Saturnii sunt scripti Brink. conf. Christ Philol. XVI p. 454. — 11 neuius F. — tyberi F. — 12 ab rege albanorum aentino Epitome, 'fort. ab Aventino rege Albanorum' LSp. — ibi] addidit Laetus, om. libri. — 13 aduentinum M recte ut vid. — comune F. — 14 quod om. M, Laetus, 'fort. ab eo quod advectum' LSp. quod servandum putant Müller, Groth. — 16 advehebantur] qui advehebantur ratibus, quadrantem solvebant M, Laetus. — 17 quod de aqua tum Turnebus. — qua vectum] LSp, quatum F, qua tum vehebantur etiam nunc Müller, qua tum ratibus transibant Huschke Serv. I p. 90 — dicitur itur Aldus, ibatur Vertranus, tum descendebant et unde ascendebant B et in marg. vulg. — ascendebant M, Laetus, Epitome. — 18 infimam] Turnebus, fimam libri, rumam M, Laetus. — locus qui dicitur sacellum Epitome. — Velabrum] priore loco labrum libri, larum vulg. ex B, labrum velabrum Laetus.

Spengel, Varro de lingua latina.

cede faciunt. Merces [dicitur a merendo et aere] huic vecturae qui ratibus transibant quadrans. ab eo Lucilius scripsit quadrantis ratiti.]

- § 45 8. Reliqua urbis loca olim discreta, cum Argeorum sacraria septem et viginti in [quattuor] partis urbis sunt disposita. Argeos dictos putant a principibus, qui cum Ercule Argivo venerunt Romam et in Saturnia subsederunt. e quis prima scripta est regio Suburana, secunda Esquilina, tertia
- § 46 Collina, quarta Palatina. In Suburanae regionis parte princeps est Caelius mons a Cele Vibenna, Tusco duce nobili, qui cum sua manu dicitur Romulo venisse auxilio contra Tatium regem. hinc post Celis obitum quod nimis munita loca tenerent neque sine suspicione essent, deducti dicuntur in planum. Ab eis dictus vicus Tuscus, et ideo ibi Vortum-

1 dicitur a merendo et aere] haec verba deleui ut huic loco minime apta. § 178 Varro: merces a merendo. — aere] ere F. — huc vectura Madvig Adv. II, 167, conf. Reiter quaest. p. 99, Jordan Top. II, 600. — 2 qui] non opus vid. scribi qua, sed aut est merces erat eis qui aut vecturae qui, cuius formae exempla congesta sunt apud Reiter. p. 101 not. — verba huic vecturae . . ratiti expectamus potius supra post advehebantur ratibus sic fere: huic vecturae quadrans. ab eo Lucilius quod ratibus transibant, scripsit quadrantis ratiti' LSp. — 5 septem] quattuor Mommsen Tribus p. 213, Huschke Serv. I p. 207, Schwegler R. G. I 376 sq., Marquardt Handb. d. röm. Altert. Bd. 4. § 200 f. etiam infra VII § 44 in F est XXVII, non XXIV. sed facile confunduntur XXIII et XXVII numeri. — septem et viginti in] LSp, in septem et viginti libri. praeterea idem: in [quattuor] partis urbis essent disposita. quattuor om. libri. conf. Jordan Top. II, 238, qui et ipse sacraria XXIII in III partis. — urbis] Laetus, urbi libri. — sint Laetus. — 6 ercule] sic F. — 7 Argivo] expectes Argis vel Argivi' LSp. — Romam] fort. del.' LSp. — 8 est scripta Laetus. — Suburana] vulg., suburbana F², suburbana F¹ cum ceteris. — 9 Suburanae] vulg. ex B, suburbanae libri, fort. primae Suburanae regionis pars vel primae Suburanae regionis Caelius mons' LSp. — 10 caelius libri et hic et infra. — Cele] celi V, celio Laetus. conf. Nieb. I, 396, Müller Die Etrusker I² (ed. Deecke) p. 110 sq., adn. 125 et 128. — uibenna Epitome, uibenno libri (celeuibenno F). — 12 Tatium] Puccius, Sabinum vulg. ex B, latinum libri. Varro tamen dicit Romulum dimicatum contra Titum Tatium a Lucumonibus, hoc est Tuscis, auxilium postulasse, unde quidam venit cum exercitu, cui recepto iam Tatio pars urbis est data, a quo in urbe Tuscus dictus est vicus' Servius Aen. V, 560. — post] potest F¹, post F². — celis B, vulg. in marg., Caelis Jordan, Groth, celii libri, nisi quod celi V. — 14 ideo] om. GH Epitome.

1/2 ar

rathun (rathes) quadrans rathes ; mil Egr d'uin retha (1877)

Argēi : y. VI 44

putant: a

regio I : Suburana

Aelium

Fuscus

Eggulonus

f. princeps

quatuordecim, similia

Argo sacrorum titulum videtur excerptis videtur
e varonis

§ quatuordecim seximus : varis

§ quatuordecim, seximus = arcl. sac.

c) explicitio
'sub muros' lat
fund

Sub-casanus > succent.

Subura : inser. Sebura

Sub-ura stant.?

num stare quod is deus Etruriae princeps; de Caelianis, qui (p. 52 Sp.¹) a suspitione liberi essent, traductos in eum locum qui vocatur Caeliolus. Cum Caelio coniunctum 'Carinae' et inter eas § 47 quem locum Ceroniensem appellatum apparet, quod primae 5 regionis quartum sacrarium scriptum sic est:

CEROLIENSIS QUARTICEPS CIRCA MINERVIUM QUA IN CAELIO MONTE ITUR IN TABERNOLA EST.

Ceroliensis a carinarum iunctu dictus; Carinae postea Cerio- (p. 53 Sp.¹)
 10 na, quod hinc oritur caput sacrae viae ab Streniae sacello
 quae pertinet in arcem, qua sacra quotquot mensibus feruntur
 in arcem et per quam augures ex arce profecti solent in-
 augurare. Huius sacrae viae pars haec sola volgo nota, quae
 est a foro eunti primore clivo. Eidem regioni adtributa § 48
 Subura quod sub muro terreo Carinarum; in eo est Argeorum
 15 sacellum sextum. (Subura Iunius scribit ab eo, quod fuerit
 sub antiqua urbe; cui testimonium potest esse, quod subest
 ei loco qui terreus murus vocatur) Sed [ego a] pago potius
 Succusano dictam puto. Succusanus nunc scribitur tertia lit- (p. 54 Sp.¹) Subcusanum

1 Etruriae. Principes de vulg. ex B. — celianis F. — 3 celiolus M, Lae-
 tus, celiolum ceteri. 'fort. quem vocant Caeliolum' LSp. vid. supra ad
 p. 16, 15. LSp Philol. XXXII p. 97 sq. Jordan p. 245 f. — celio Laetus,
 celion libri, celio nunc Bunsen Rom. descr. I, 691. — coniunctim p,
 coniunctae vulg. ex B. coniunctum. Huic iunctae Müller. — 4 cerolien-
 sem vulg., caeliolensem Brink (et infra caeliolense et caeliolensis). —
 6 ceroliensis] Laetus, cerolienses libri. — quarticeps] vulg., quae tri-
 ceptus libri, quod triceps Epitome, quatriceps Laetus. — circa] cis
 Jordan. conf. LSp Philol. XXXII p. 96 sq. — 7 in] e Müller. — celio
 monte libri, coelium montem vulg. — itur] itir G, iter Müller. —
 8 cerulensis FMVap, cerulienses G. — carinarum] carinerum F (q in
 ras. script. teste Groth.), carinerum MVp. dictus Carinae, postea sacra via,
 quod hic Bunsen, carinae potest (vel possunt) a cerimonia quidam. conf.
 Becker I, 225, Jordan II, 246, LSp Philol. XXXII, 98. vid. etiam Christ
 Philol. XVI, 461, LSp XVII, 297 sq., Reiter quaest. p. 106. fort. Carinae
 pote a caerimonia, quod coll. V § 21 et 24; VII § 94 al. — Carinae] del. LSp. —
 9 hinc] om. B, 'fort. hic' LSp. — 10 arcem] Epitome, vulg., arce libri.
 — 13 primore] Aldus, proximo vulg. ex B, primoro libri praeter p in
 quo est primo rodino. ceterum cf. Neue II² p. 86. — 14 quod] 'fort.
 del.' LSp, quae Christ Philol. XVI, 462, conf. LSp XVII, 300. — ea
 vulg. — 17 ei] Victorius, et libri, om. Epitome. — ei locus Sciop-
 pius. — ego a] add. Laetus, a add. Epitome, om. ceteri. — 18 puto.
 Succusanus] scripsi, quod etiam Subcusanus scribi potest; puto Succusam

- tera C, non B. Pagus Succusanus quod succurrit Carinis.
- § 49 Secundae regionis Esquiliae. alii has scripserunt ab excubiis regis dictas, alii ab eo quod aescul[is cons]tae a rege Tullio essent. Huic origini magis concinunt loci vicini, quod ibi lucus dicitur faentalis et Larum Querquetulanum sacellum et lucus Mefitis et Iunonis Lucinae, quorum angusti fines. non mirum; iam diu enim late avaritia usa est. Esquiliae duo montes habiti, quod pars Cespeus mons suo antiquo nomine etiam nunc in sacris appellatur. In sacris Argeorum scriptum sic est:

(p. 56 Sp.¹)

OPIUS MONS: PRINCEPS ESQUILIS OULS LUCUM FACULTATEM SINISTRA QUAE SECUNDUM MOERUM EST.

OPIUS MONS: TERTICEPS CIS LUCUM ESQUILINUM DEXTERIOR VIA, IN TABERNOLA EST.

OPIUS MONS: QUARTICEPS CIS LUCUM ESQUILINUM VIAM DEXTERIOREM IN FIGLINIS EST.

libri, puto. SUC LSp. — scribitur tertia F, ut *trium fere litterarum spat. intersit, quare* Mercklin Philol. XIII, 692 coll. Quint. Inst. 1, 7 *proposuit*: nunc scribitur SVC tertia. *si quid latet in isto spatio, malim*: Succusano dictam puto Sucuram. nunc scribitur SUB, tertia littera B non C. — 2 Esquiliae] LSp, esquilineae F, exquilineae alii. praeterea sec. reg. Esquilineae Esquiliae LSp. — 3 regis] *id est regis* LSp. — aesculis *consitae* scripsi, *excultae* libri, alii ab aesculetis *post essent supplet* Müller, quod *esculetis excultae* Brink. *conf.* Becker de Romae muris p. 105. — Tullio M, Tullo G, Laetus. — 4 loci] scripsi, *conf.* Neue Formenl. I² p. 540, luci Laetus, loca libri. — 5 lucus] Laetus, lacus F Epitome, locus ceteri. — dicitur] *om.* Laetus. — querquetulanum *corr. ex querquetulanus* F. — sacellum *corr. ex si sacellum* F (Groth), est sacellum Epitome. — 7 usa] *vel aucta conieci*, unq̄ FH, une M Vc, uue p, unde a, undae G, nunc B, Laetus, *om.* Epitome avaritia *ē exhibens*. latae .. viae Turnebus, *'fort. lata avaritiae via'* LSp, *invasit (pro unae est) Groth dubitans*. — 8 quod] *'fort. quorum'* LSp. — pars] pars Oppius pars Müller. — 10 sic est] est sic Laetus. — 11 esquilis ouls] Müller, *quilis ouis* libri, esquilis cis Hartung, Corssen. *conf.* Jordan Topogr. II, 242 sq. — lucum facultatem] Laetus, lacum facultatem libri. — 12 quae] via Scioppius. — secundum] sub M, Laetus. — merum libri. — est] *'secundi sacrarii mentio Oppii montis intercidit, quam vulg. ex B sic supplet*: Oppius mons bicepsos simplex' LSp. — 13 terticeps cis] Müller, terticepsois libri. — lucum] Aldus, lacum libri. — 15 quarticeps cis] Müller, quatricepsos libri. — lucum] Laetus, lacum libri. — 16 via dexterior vulg.

SVC abbrevatio, non SVB

Regio II: Essulona

- exactae

caeculus = lat. Erche

loci vicini (ae)? loca vicina loci vicini: au vicini loc. - vepri

Fagutalis (< fagus)

/Nephthia: fobris de fudindistugui: mefitei - sulphur

+ unae ead: una < unum > est; vinct?

avanha: mures parisi & boni: Pomantik
der 'reinen sthu' der vouguti

OVIS = ois? OVLS = VLS? ults = ultra arch (Hille)
/ of Ludwig, Lat. Gr. 683.

f. Gley, Ber. Prog. Sib. (f. Sallustiana-
nta) Linnus: the purpuratus
vnturadul

8: < pars Oppius > pars Casperus

fiplinis = 'Fopponia' fipulus
fipulonus

ad principate: sc. sacrum? sacellum

princeps (Primum capro: am offerentiam: der Firs Kumpfrott bel)
anly. vchalyz. d'iticeps etc.

ults: ultor, ra - rnu ad ultum ultimus

ultra / ultro (mensura)

Esquilonus < Esquilinee ee - col.

f. iugustinus 'an purpuratus'
opioth

III regio: Colonia (dicitur collis, nihil montis) f. aedificans VII 13
off. montis

vicina

Quirinalis < Quirites < Curia

Apollinar = Apollinar (f. Apollinaris) Dei Fidi?

see Apollinaris (cog. lud.) de Cisterna
(< de Curia)

numeralis:

f. pollinaris (pollus)

Resignatus (C. R. R. R.)

Quirites

a. Janus Quiris (< Curia Gr. vana. Vg.)

l. co-quirium curia = co-quiria?

seu Curia

populus Romanus Quirites = f. Quirites Romanus

f. Caeremonia < Caeri.

Caerimonis = Caerimonis?

Caerimonis = Caerimonis?

f. Caerimonis = Caerimonis?

Caerimonis = Caerimonis?

CESPIUS MONS: QUINTICEPS CIS LUCUM POETELIUM
ESQUILLIS EST.

CESPIUS MONS: SEXTICEPS APUD AEDEM IUNONIS LU- (p. 57 Sp.¹)
CINAE UBI AEDITUMUS HABERE SOLET.

- 5 Tertiae regionis colles quinque ab deorum fanis appellati, § 51
e quis nobiles duo. Collis Viminalis a Iove Viminio quod
ibi arae. sunt qui, quod ibi vimineta fuerint. Collis Quiri-
nalis; Quirini fanum. sunt qui a Quiritibus, qui cum Tatio
Curibus venerunt Romam, quod ibi habuerint castra. quod § 52
10 vocabulum coniunctarum regionum nomina obliteravit. dictos (p. 58 Sp.¹)
enim collis pluris apparet ex Argeorum sacrificiis, in quibus
scriptum sic est:

COLLIS QUIRINALIS: TERTICEPS CIS AEDEM QUIRINI.

15 COLLIS SALUTARIS: QUARTICEPS ADVERSUM APOLLINAR CIS AEDEM SALUTIS.

COLLIS MUCIALIS: QUINTICEPS APUD AEDEM DEI
FIDEI IN DELUBRO UBI AEDITUMUS HABERE
SOLET.

F fol. 5 in quibus . . . hoc vidisse.

1 cespius] Müller, sceptius libri. — quinticeps cis] Müller, quinticepsois libri. — lucum] Laetus, lacum libri. — 2 Esquillis] Bunsen, esquillinis libri, esquilinus p, Laetus. *lacunam ante hoc vocab. indic.* Müller. — 6 duo. collis LSp, duo colles libri. — viminalis] Laetus, uiminales libri. — viminio] vulg. *ex B*, uimino libri. — quod] quoi Müller. *an quoius?* — 7 arae] *fort. ara eius, quorum posterius etiam Brink dedit* LSp. *cf.* § 163. — vimineta] G vulg., uiminata F (Keil et ASp), uiminata F (Groth), uimina H, uiminata ceteri, vimina nata Laetus. — fuerunt G. — collis] Laetus, colles libri. — 8 quod ibi post Quirinalis *add.* LSp, ob Müller. — Quiritibus] Curetibus vulg. *ex B. conf.* Serv. Aen. VII, 710. — 9 curibus] quirribus G. — Romam] Laetus, ab roma libri. *del.* Jordan. *'an ab Romo supra post Quirinalis ponendum?'* LSp. — habuerunt G Epitome, Laetus, habere H. — 11 sacrificiis] sacris Scioppius, *'fort. sacrariis'* LSp. — 13 terticeps cis] Müller, terticepsois libri. — edem F. *'prima duo sacraria collis Viminalis desiderantur et fort. Quirinalis secundum'* LSp. — 14 apollinar cis] *praemisso* est Müller, est pilonaris libri *praeter G in quo:* est polinarois *exstat.* est pulvinar cis Bunsen, Solis pulvinar cis C. F. Hermann. — 15 edem F. — 16 mucialis] martialis Scaliger. *conf.* Jordan II, 264. — edem F. — Dei Fidei] LSp, dei de fidi libri, dei fidii Laetus. — 18 editumus F.

(p. 59 Sp.¹) COLLIS LATIARIS: SEXTICEPS IN VICO INSTELANO
SUMMO APUD AURACULUM; AEDIFICIUM SOLUM
EST.

§ 53 Horum deorum arae, a quibus cognomina habent, in eius re-
gionis partibus sunt. Quartae regionis Palatium, quod Pal- 5
lantes cum Evandro venerunt, qui et Palatini; [*alii quod Pa-*
latini,] aborigines ex agro Reatino, qui appellatur Palatium,
ibi consederunt; sed hoc alii a Palantio uxore Latini putarunt.
eundem hunc locum a pecore dictum putant quidam; itaque

(p. 60 Sp.¹) § 54 Naevius Balatium appellat. Huic Cermalum et Velias con- 10
iunxerunt, quod in hac regione scriptum est:

GERMALENSE: QUINTICEPS APUD AEDEM ROMULI.

et

VELIENSE: SEXTICEPS IN VELIA APUD AEDEM DEUM
PENATIUM. 15

(p. 61 Sp.¹) Germalum a germanis Romulo et Remo, quod ad ficum rumi-
nalem, et ii ibi inventi, quo aqua hiberna Tiberis eos detu-
lerat in alveolo expositos. Veliae unde essent plures accepi
causas, in quis quod ibi pastores Palatini ex ovibus ante ton-
suram inventam vellere lanam sint soliti, a quo Vellera di- 20
cuntur.

§ 55 9. Ager Romanus primum divisus in partis tris, a quo

1 colles F *cum multis*. — latiaris] M, Laetus, latioris *corr. ex* latiores
F, latiores *vel* latioris ceteri. — in stegano Epitome, mustellario vulg.
ex B, instellario B *in marg. conf.* Jordan p. 263. — 2 auraculum Epi-
tome, turaculum M, Laetus, auguraculum Turnebus. — 4 arae *vel*
arae *corr. ex* are (*h. e.* are^{ae}) F¹. — eius] *om.* G. 'fort. ieis' LSp. —
regionis] qua Epitome. — 5 pallantes (*obducto altero* l) F, pallantes a,
palantes ceteri, Palantieis Müller. — 6 Evandro] *fort.* Evandro eo. —
qui et] aut quod vulg. *ex* B, 'fort. sunt qui quod et' LSp. — alii quod Pa-
latini] *vel certe* alii quod *addenda putavi*. — 8 consederunt] Epitome,
M, Laetus, consedunt G, conserunt F *cum ceteris*. — palantio] Fc,
pallantio Ha, palantia Vb, pallantia G. Palanto Müller. *conf.* Serv. Aen.
VIII, 51. — 10 neuius F. — uellias FGHVp. — 11 regione] religione
FGHVp, regione sacriportus est (*omisso* scriptum) M, regione sacriportus
est et in ea sic Laetus. — 12 germalensis vulg. — 14 veliense] Benti-
nus uelienses libri. — edem F. — 16 'fort. Germalus' LSp. — 17 ii]
hi GV, hii p. *in* F *pro* ii *etiam* II (*h. e.* duo) *legi potest* (Keil). et ii
om. Epitome, Scioppius. — 19 ovibus] Victorius, quibus libri.
— 20 vellera] Laetus, uelle inera F, uellaera Epitome, uellemera Vp,
uelle in aera GH.

anguraculum^v

curriculum: ord. pal. an ang(u)riculum?

g. Fest. 10 Mart. an Roma caputur / . G. de r. m. 60)

IV regio : Palatium

Palatium : Roma / Reate

Palēs = Kristangokū chud^v

~ fals / palen?

Ro pūna
pūna
(vīn pūn / mat)

Rūna

f. m. nūn.

trīs : Fome, uen tribus anguraculum

Rammner & Rammner

fas: tribuum lebe

II. grece in locis
copios
a) An moshatra
(58-74)

- tribus appellata Titiensium, Ramnium, Lucerum. nominati, ut ait Ennius, Titienses ab Tatio, Ramnenses ab Romulo, Luceres, ut Iunius, ab Lucumone; sed omnia haec vocabula tusca, ut Volnius, qui tragoedias tuscas scripsit, dicebat. Ab hoc § 56
- 5 quattuor quoque partis urbis tribus dictae, ab locis Suburana, (p. 62 Sp.¹) Palatina, Esquilina, Collina, quinta, quod sub Roma, Romilia; sic reliquae triginta ab his rebus quibus in tribum libro scripsi. *explicit papae. Castrin*
10. Quod ad loca quaeque his coniuncta fuerunt, dixi; § 57 nunc de his quae in locis esse solent immortalia et mortalia
- 10 expediam, ita ut prius quod ad deos pertinet dicam. Principes dei Caelum et Terra. hi dei idem qui Aegypti Serapis (p. 63 Sp.¹) et Isis, etsi Arpocrates digito significat, ut taceam. idem principes in Latio Saturnus et Ops. Terra enim et Caelum, ut § 58
- 15 Samothracum initia docent, sunt Dei Magni, et hi quos dixi multis nominibus, non quas Samothracia ante portum statuit duas virilis species aeneas Dei Magni, neque ut volgus putat,

1 appellatae vulg. ex B. — Titiensium] LSp, Groth, tatiensium libri. conf. § 81, 89, 91. Fest. p. 366, 10 M.; Liv. I, 13, 8. 'conicias Ramnium Titiensium, sed etiam infra § 89 et 91 istum ordinem sequitur' LSp. — nominati] sive nominati LSp, nominatae libri. — 2 titienses] FMp, tatiens H, tacienses V, Laetus, ticenses a, taciensis b, tacies B. — titiensis . . ramnensis Epitome, Becker antiquit. II, 1, 18 — ab T. Tatio Groth. — Ramnes B, vulg. in marg. — 3 iunius corr. ex iunius ut vid. F (Groth). — 4 volnius p, Volumnius Laetus. — tragoedias F. — 5 quattuor quoque] Epitome Hac F in quo "quoque quattuor" est, quoque quattuor ceteri fort. vere, conf. infr. ad § 69. — post dictae interpunxit Groth, vulgo post locis. — 6 'palatina post collina vulg. ex B, quod verum puto' LSp. collina exquilina Epitome. — 7 reliqua GHabc, reliqua corr. ex reliquae F. — triginta] Turnebus, trita libri (tria H, terta M), tribus Laetus. — tribuum Laetus. de forma contracta vid. Kettner Krit. Bemerk. p. 13, Neue Formenl. I¹ p. 370 sq. — libro] Epitome, libris Laetus, libros F cum ceteris. — 8 his] hiis V, iis Laetus. — 9 hiis V. — 11 qui Aegypti] quia egypti F V p. 'fort. Aegyptis, sed vid. § 79' LSp. — 12 etsi] et ste vulg. — Arpocrates] conf. Aug. Müller p. 17. — taceam] Turnebus, tatas eam FHVp, catas eam G. — significat qui sunt Taautes et Astarte (Aschartem B) apud Phoenicas ut vulg. ex B. — 13 obs F. — 14 Samothracum] Laetus, mothracum libri. — 15 Samothracia] Laetus, ambracia F cum ceteris, Imbrasia Scaliger. — portas libri. 'portum scribe cum Salmas. ad Script. H. A. p. 40. conf. Serv. Aen. III, 12. non recte Lobeck Aglaoph. p. 1244' LSp. — 16 magni] Laetus, imagini libri. 'his addas verba qui Castor et Pollux quae infra sequuntur' LSp. dei magni abundare videntur.

(p. 61 Sp.¹) hi Samothraces dii, qui Castor et Pollux, sed hi mas et femina
et hi quos Augurum libri scriptos habent sic DIVI QUI POTES
§ 59 pro illo quod Samothraces THEOE DYNATOE. Haec duo
Caelum et Terra, quod anima et corpus. Humidum et frigi-
dum terra, sive

Ova parere solet genus pennis condecoratum
Non animam,
ut ait Ennius, et:

postinde venit divinitus pullis

Ipsa anima

(p. 65 Sp.¹) sive, ut Zenon Citieus, animalium semen ignis is qui anima
ac mens, qui calor e caelo, quod hinc innumerabiles et im-
mortales ignes. itaque Epicharmus, [cum] dicit de mente hu-
mana, ait:

Istic est de sole sumptus ignis
idem de sole:

isque totus mentis est,

1 samotraces F. — 2 divi potes Laetus. — 3 samotraces F. —
THEOEDYNATOE F, quae forma ut servetur etiam Groth suadet coll.
§ 101, X § 43, Neue Formenl. I², 131. conf. Christ Philol. XVI, 455,
LSp XVII, 290. — haec duo] 'fort. hi duo' LSp. — 4 terra] eaque corpus,
calor caeli et inde anima addit Müller. — 6 parere] Laetus, parere
libri. conf. Reiter quaest. p. 91 sq. — 8 et] Enni¹ verbis adiunxerunt
Lachmann ad Lucr. I, 117, Vahlen Enn. Ann. 10. — 9 post inde libri. —
pullis] insinuans se add. Laetus. — 11 Citieus] vulg., citus libri. — is]
fort. del. — anima] Laetus, animam libri. — 12 calor e] calore F. —
hinc] F cum multis, hic alii, huic Haupt Opusc. II, 193 ex coniectura
Lachmanni. — et] ac Laetus. — 13 Epicharmus Enni vulg. ex B,
Groth. — cum] add. LSp. — 14 ait] om. Laetus sic verba ponens:
Epicharmus de mente humana dicit. Istic. fort. Epich. dic. d. m. humana:
At istic. — 16 'fort. idem de sole nisi verba ignis, id est sol est ex-
plicandi causa addita sunt' LSp, Idem solem (cum puncto ante Idem)
F cum ceteris nisi quod id est sol est GHa, Rholandellus, idem
solem adserit vulg. ex B. conf. Priscian. VII, 764 P., Vahlen p. 168.
ceterum nihil obstat quin hic fuerit versus Ennianus: Istic (vel At istic)
est de sole sumptus isque totus mentis est praemisso ignis aliquo prae-
cedentis versus loco. ita etiam Vahlen Enn. poes. rel. p. XXII et 168
Bergkio duce. totum locum sic constituit Groth: Itaque Epicharmus
Enni de mente humana ait: Istic est de sole sumptus (ignis idem ac sol
est) isque totus mentis est. conf. etiam Haupt l. c. — 17 totus] actus
vulg. ex B.

Chilins' Dist. m. Pt. 32 by 12

ut humores frigidae sunt humi, ut supra ostendi. Quibus iuncti § 60
caelum et terra omnia exgenerunt, quod per hos natura

Frigori miscet calorem atque humori aritu- (p. 66 Sp.¹)
dinem.

5 Recte igitur Pacuius quod ait:

animam aether adiugat,

et Ennius terram corpus quae dederit, ipsam capere,
neque dispendi facere hilum. Animae et corporis dis-
cessus quod natis is exitus, inde Exitium, ut cum in unum
10 ineunt, Initia. Inde omne corpus, ubi nimius ardor aut hu- § 61
mor, aut interit, aut si manet, sterile. cui testis aestas et (p. 67 Sp.¹)
hiems, quod in altera aer ardet et spica aret, in altera natura
ad nascenda cum imbre et frigore luctare non volt et potius
ver expectat. Igitur duplex causa nascendi ignis et aqua.
15 ideo ea nuptiis in limine adhibentur, quod coniungitur hic, et
mas ignis quod ibi semen, aqua femina quod fetus ab eius
humore, et horum vinctionis vis Venus. hinc [apud] comicos § 62
huic victrix Venus. videsne haec non quod vincere velit (p. 68 Sp.¹) ?

F fol. 5 b. et frigore.

1 qui Christ. — iunctis Müller. — 2 ex se generunt Laetus. — 3 im-
miscet Laetus. — calorem corr. ex calori F. — homori F M V p. — 5 pa-
cuius F V p, pacuius ceteri. — 6 anima V a, anime p. — ether F. — ad-
iugat F V p, adiugat ceteri. — 7 dederit] Scaliger ex IX § 54, peperit
G H, deperit F cum ceteris. talis haud dubie fuit Ennii versus: Quae
dedit ipsa capit neque dispendi facit hilum. — 9 natis is exitus] Sciop-
pius, nateis sit exitus vulg., nati sis exius F (alii ut V p nati si secius),
natis exit unde B. fort. is del. — 10 initia] 'rectius initium' LSp. —
ubi nimius] nisi minus p. — 11 aut manet vulg. — 12 hiemps corr. ex
hiems F. — quod in altero F cum plerisque. — 13 ad nascendum Lae-
tus, adnascenda Groth coll. R. R. III, 16, 29. vid. Neue Formenl.
II² p. 347. — potius ver] Aldus, totius vere libri. — 14 causa" duplex"
F, et sine nota V p, causa nascendi duplex M, Laetus. — 15 ea] et
V p. — nuptii p, in nuptiis G b Laetus, conf. Plaut. Aul. II, 4, 16, II,
8, 2 al. — coniungitur] scripsi, coniungit libri (conf. § 88 ut in villa
coniungitur). — hic] hinc H, Augustinus, hic cum lac. G et in marg.
venus. 'fort. hic mas (del. et)' LSp. — 16 mas] G H a, mars F. —
17 horum] eius M, Laetus. — vinctionis vis] Müller, iunctionis vis
Turnebus, iunctione suis F ut vid., iunctione suis alii, iunctione
sumit G M, Laetus. — apud comicos] scripsi, comicos F cum aliis,
comites V p, coitus Rholandellus, comicus Laetus. — 18 huic] hui
Lachmann ad Lucr. p. 311, Ribb. Com. fr.² p. 114. fort. del. — haec]

Lf. p. 132, 9.

Venus, sed vincere? Ipsa Victoria ab eo quod superati vincuntur. utrique testis poesis quod et Victoria et Venus dicitur caeligena; Tellus enim quod prima vineta Caelo, Victoria ex eo. ideo haec cum corona et palma, quod corona vinclum capitis et ipsa a vinctura dicitur vieri [est vinciri]; a quo est 5 in Sota Enni:

Ibant malaci viere Veneriam corollam.

(p. 69 Sp.¹) Palmam quod ex utraque parte natura vineta habet paria folia.

§ 63 Poetae de caelo quod semen igneum cecidisse dicunt in mare ac natam e spumis Venerem, coniunctione ignis et humor¹⁰ quam habent vim significant esse Veneris. a qua vi natis dicta Vita et illud a Lucilio:

Vis est vita, vides? vis nos facere omnia cogit.

§ 64 Quare quod caelum principium, ab satu est dictus Saturnus, et quod ignis, Saturnalibus cerei superioribus mittuntur. Terra 15

(p. 70 Sp.¹) Ops, quod hic omne opus et hac opus ad vivendum, et ideo dicitur Ops mater, quod terra mater. haec enim

[terris] gentis omnis peperit et resumit denuo,
Quae dat cibaria

ut ait Ennius; quae quod gerit fruges, Ceres. antiquis enim C 20

§ 65 quod nunc G. Idem hi dei Caelum et Terra Iupiter et Iuno, quod ut ait Ennius:

scil. dicta esse. *verba enim videsne h. quae vulgo poetae verbis addebantur, ab his sciuncta cum sequentibus continuavi.* — 2 testis] testes F (Groth). — 3 caeligena *corr. ex* paeligena *ut vid.* F (Keil). — 5 capitis] *scil.* est. — viere est uincire (uincere F *cum plerisque*) libri. *et haec verba et supra a (ante vinctura) del.* LSp *addens: 'si vera sunt, post corollam ponas.'* vieri id est vinciri Scioppius. *ego delevi* est vincere. *ceterum enim pro est* M. — 6 sota] sotadico Scaliger, asoto Aldus. — Enni] enni Gbc, ennius Ha, Eum p, enim M. — 7 mala ciuere FGHMVa. — 8 palma Scaliger, palmam dicunt vulg. *ex* B. — uincta] uieicta M, uincat Vp. — 10 coniunctio Scioppius, coniunctiones Groth. — humor] *scripsi*, humoris libri. — 11 habent] habet c, haberent M, Laetus. — significant esse Veneris] LSp, significantes se ueris libri; significant res (*pro significantes*) Vertranius; Veneris (*pro se ueris*) Laetus, *om.* B *vulg.* — 13 vis nos] quae nos vulg. *ex* B, *nam editi vis om.* — cogit] *in* F *litterae evanidae sunt praeter t.* — 16 ops *corr. ex* obs F¹. — 18 terris] *'om.* Scioppius, *recte nisi forte terra scrib.'* LSp. *conf.* Vahlen p. 168. — 19 *fort. dedit vel om.* cibaria. — 20 C quod nunc G] Müller, quod nunc & libri.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a title or introductory paragraph.

Second block of faint, illegible text, appearing to be a list or a series of entries.

Third block of faint, illegible text, continuing the list or entries.

Fourth block of faint, illegible text, possibly a concluding paragraph or a separate section.

Fifth block of faint, illegible text, continuing the list or entries.

Sixth block of faint, illegible text, continuing the list or entries.

Seventh block of faint, illegible text, continuing the list or entries.

Eighth block of faint, illegible text, continuing the list or entries.

Ninth block of faint, illegible text, continuing the list or entries.

Quo
Pate
inde
quin
Dis
is sub
en

ler
ne
ma
pro
B.
L.
art
qui
bi
en
V
q
c

Istic est is Iupiter quem dico, quem Graeci
vocant
Aerem, qui ventus est et nubes, imber postea,
Atque ex imbre frigus, ventus post fit, aer
denuo.

5

Haec propterea Iupiter sunt ista quae dico tibi,
Qui mortalis [aeque] atque urbes beluasque (p. 71 Sp.¹)
omnis iuvat.

Quod hinc omnis et sub hoc, eundem appellans dicit

10 Divumque hominumque pater rex.

Pater quod patefacit semen; nam tum esse conceptum, patet,
inde cum exit quod oritur. Hoc idem magis ostendit anti- § 66
quius Iovis nomen; nam olim Diovis et Dispiter dictus, id est
Dis pater; a quo Dei dicti qui inde, et, [Dius et Divum] unde (p. 72 Sp.¹)
15 sub Dio, Dius Fidius. Itaque inde eius perforatum tectum, ut
ea videatur divum, id est caelum. Quidam negant sub tecto

1 greci F. — 3 aerem] aera vulg. ex B, *aequa* Vertranius, Müller, Bergk Annal. phil. 83, 333. lacuna in Ha. — aera quique Turnebus. — 4 ventus] M² Laetus, uentis libri. 'expectatur ex imbre nubes ventus' LSp. — 6 haec] istaec Turnebus. — propterea LSp, propter libri. conf. id propterea apud Terentium. — 7 qui] vulg. ex B, qua libri, quia Laetus, quoniam Müller, quando Haupt ex coni. Lachmanni. — aequae atque] scripsi, aequae libri. — urbes beluasque] arbores herbasque Laetus, qui mortalis urbes atque Turnebus. 'fort. quia mortalis homines atque beluas omnis iuvant' LSp. — 9 hinc LSp, hic libri. — eundemque vulg. ex B. — 11 patefaciat M Laetus. — esse] Müller, est libri. — patet inde] Müller, et inde libri, exinde Vertranius. — 12 oritur] 'potius orietur vel oriturum' LSp. — antiquus] antiquis M, antiquus Ha, antiquum bc Laetus. — 13 diouis corr. ex diaus ut vid. F (Groth). — dispiter] diespiter Laetus. — dictus] om. Va. — id est] hoc est aer et vulg. ex B. — 14 Dis] LSp quod deis scribi potest, dies libri. — qui inde] divi, inde Groth. — Dius] Bentinus, Lachm. ad Lucr. p. 226, dies libri. dies et dius et divus vulg. ex B. — diuum F cum plerisque, diuum .|. celum Vp, divus Laetus. *seiuuaxi* dius et divum ut ex marg. illata. — 15 dio] vulg. ex B, diuo libri. LSp verba dies et divum unde sub divo loco movet suadens ut divum unde sub divo infra ponantur ubi nunc legitur divum id est caelum. — inde] in aede Huschke Die Multa p. 412, ideo Groth, quod et ipse conieceram. — 16 ea] om. Laetus, et M. 'fort. eius sideribus perforatum . . ea videantur' LSp. — diuum] fort. dium.

per hunc deierare oportere. Aelius Diom Fidium dicebat
 Iovis filium, ut Graeci Διόσκουρον Castorem, et putabat hunc
 esse Sancum ab *savina* lingua et Herculem a graeca. Idem
 (p. 73 Sp.¹) hic Dispiter dicitur Infimus, qui est coniunctus terrae, ubi
 omnia oriuntur ut aboriuntur; quorum quod finis ortum, Orcus⁵
 § 67 dictus. Quod Iovis Iuno coniunx et is caelum, haec Terra,
 quae eadem Tellus, et ea dicta, quod una cum Iove iuvat,
 § 68 Iuno, et Regina quod huius omnia terrestria. *Sol* vel quod
 ita *Sabini*, vel [*quod*] solus ita lucet, ut ex eo deo dies sit.
Luna [vel] quod sola lucet noctu. itaque ea dicta Noctiluca¹⁰
 in Palatio; nam ibi noctu lucet templum. hanc ut Solem Apol-
 (p. 74 Sp.¹) linem quidam Dianam vocant; Apollinis vocabulum graecum
 [alterum], alterum latinum; et hinc quod luna in altitudinem
 et latitudinem simul it, Diviana appellata. Hinc Epicharmus

1 Aelius Gallus vulg. ex B. — fidum Fp. — 2 greci F. — dioscoron F, dioscuron B, Διόσκουρον vulg. — putabat] Puccius, putabant libri. — 3 Sancum] Scaliger, Sanguis Augustinus, sanctum libri. — ab *savina* F (*inras.*), Vp. — et] *fort.* ut. — 4 Dispiter] LSp, dies pater FVp, diespiter ceteri, Dis pater Müller. — infimus aer qui vulg. ex B. — 5 omnia] *'fort.* omnia quae' LSp. — ut] *scripsi*, ui libri, *om.* Scioppius. omnia ut oriuntur ita aboriuntur Müller, omnia aboriuntur quae oriuntur Reiter quaest. p. 40 et p. 106. — ortuum LSp et Madvig Adv. II, 167, *sed conf. ad tribum* § 56; ortus M, Laetus. quare quod finis ortus Reiter p. 40. — orcus] Turnebus *ex codice. in p scilicet ortum ortus sic scriptum est, ut t an c sit nescias.* ortus F cum ceteris. — 6 Iovis Iuno] *'immo Iuno Iovis vel Iuno quod Iovis'* LSp. an del. Iuno? — 7 quae eadem tellus] *'cur addita sint non video'* LSp. et Terra et Tellus nomina propria sunt, velut R. R. I, 1, 5: primum . . Iovem et Tellurem. — et ea] *'fort.* ea' LSp. — 8 haec omnia terrestria regit vulg. ex B. — sol] M, Laetus, sola libri. — 9 *savini*] FVp, *sabini* ceteri. — quod] *add.* vulg. ex B, *om.* libri. — solus] Scioppius, solum libri. Firmicus M. de errore prof. rel. p. 23 Burs.: *'solem dici voluerunt non quia solus est, ut quidam volunt . . . sed ideo sol appellatur, quia cum ortus fuerit obscuratis ceteris sideribus, luceat solus. Luna a nocturno lumine nomen accepit.'* — deo] *om.* vulg. — 10 uel] *om.* Aldus; *conf.* C. F. W. Müller p. 867. *si quid intercidit, ludas:* Luna vel quod interdus cum sole lucet vel quod sola. — sola] *'male repetitum videtur'* LSp. — 11 noctu lucet] Noctilucae A. Riese Philol. XXVII, 305. — 12 Apollinis del. Scioppius, Müller. — grecum F. — 13 alterum] del. Victorius. — 14 it] LSp, *quod eit scribi potest, eat* Scioppius, et libri, *om.* Laetus. — Diviana] Isidorus p. 276: *'Dianam quasi*

Sol - Luna

Enni Proserpinam quoque appellat, [quod solet esse sub terris, dicta Proserpina] quod haec ut serpens modo in dexteram modo in sinisteram partem late movetur. Serpere et Proserpere idem dicebant, ut Plautus quod scribit:

5 quasi proserpens bestia.

Quae ideo quoque videtur ab Latinis Iuno Lucina dicta vel § 69 quod est e terra, ut physici dicunt, et lucet, vel quod ab luce (p. 75 Sp.¹) eius, qua quis conceptus est usque ad eam, qua partus quis in lucem, luna iuvat, donec mensibus actis produxit in lucem, 10 ficta ab iuvando et luce Iuno Lucina. a quo parientes eam invocant; luna enim nascentium dux, quod menses huius. Hoc vidisse antiquas apparet, quod mulieres potissimum supercilia sua attribuerunt ei deae. hic enim debuit maxime collocari Iuno Lucina, ubi ab diis lux datur [oculis]. Ignis a nascendo § 70 15 quod hinc nascitur omne et quod nascitur ignescit; ideo calet, (p. 76 Sp.¹) ut qui denascitur eum amittit ac frigescit. Ab ignis iam

F fol. 6 antiquas apparet . . in auguriis.

Duanam, quod die et nocte luna appareat.' *conf.* Becker Mus. Rhen. XXIX p. 498. *expectes aut Diana aut Dianana.* — 1 enni] G V p, eni F. — quod] quae Christ Philol. XVI, 462, *prob.* LSp XVII, 300. — quod solet esse sub terris *om.* Scioppius, *quibus addidi* dicta Pros. — 3 sinisteram F, sinisteram ceteri. *conf.* Neue Formenl. II², 7. — late] *fort.* lente. *de alte olim cogitaverat* LSp. — 4 Plautus] Poenul. V, 2, 74. — 6 q̄ (*i. e.* quoque) *in marg. ad ideo add.* F¹, *quod compendium alibi non invenitur.* ideo quoque G H V a p. *ceteri omittunt* quoque. *'melius quoque post Iuno ponitur'* LSp. *de quoque non suo loco posito* *conf.* § 56, 181, 182, VI § 69, 89, VIII § 84. — 7 est e] est *om.* G H B Laetus, et ea Müller. *'fort. e del.'* LSp. — phisici F. — vel quod] quod uel F V. — 8 eius] ea Christ. — 9 in lucem] *'fort. del.'* LSp. — luna] Scioppius, una libri. — 10 ficta] facta Rhol., facta igitur vulg. *ex B.* *'fort. dicta'* LSp. *sed* *conf.* § 96, 178, 180, VI § 54, IX § 83. — 12 antiquas] antiquos p, vulg. *ex B.* — quod mulieres] *'malim mulieres quod'* LSp. — 13 *'fort. sua tribuerunt'* LSp. — 14 oculis] *om.* Scioppius. — nascendo] gnascendo Müller. — 15 omne et] LSp, et omne libri. — ignescit] ignis scindit libri, *nisi quod* scidit F (Keil et ASp *lin. add. man. fort. secunda*), scidit F (Groth). ignis gignit Augustinus, ignis indit Scaliger, *'expectes fere ignem accipit'* Groth, ignem capit *idem nunc.* LSp *haec adscript:* *'ignescit doctus quidam apud Augustinum, quod verum videtur sic positum: quod nascitur, ideo calet et ignescit ut. antea coniecerat ignis init. scrib. fort. igniscit.'*

- maiore vi ac violentia Volcanus dictus. Ab eo quod ignis propter splendorem fulget, Fulgur et Fulmen et Fulguritum, quod ful-
- § 71 mine ictum contrariis diis. Ab aquae lapsu lubrico Lympha. Lympha Iturna quae iuaret; itaque multi aegroti propter
 (p. 77 Sp.¹) id nomen hinc aquam petere solent. A fontibus et fluminibus 5 ac ceteris aquis dei ut Tiberinus ab Tiberi, et ab lacu Velini Velinia, et Lymphae Commotiae ad lacum Cutiliensem a com-
- § 72 motu, quod ibi insula in aqua commovetur. Neptunus quod mare terras obnubit ut nubes caelum, ab nuptu, id est operatione, ut antiqui, a quo Nuptiae, Nuptus dictus. Salacia Neptuni 10 ab salo. Venelia a veniendo ac vento illo, quem Plautus dicit:
 (p. 78 Sp.¹) Quod ibi dixit qui secundo [vento] vectust tranquillo mari,

Ventum gaudeo.

- § 73 Bellona ab bello nunc, quae Duellona a duello. Mars ab eo 15 quod maribus in bello praest, aut quod Sabinis acceptus ibi est Mamers. Quirinus a Quiritibus. Virtus ut viritus a virilitate. Honos ab honesto onere; itaque Honestum dicitur quod oneratum, et dictum:

Onus est honos qui sustinet rem publicam. 20
 Castoris nomen graecum, Pollucis a Graecis; in latinis litteris veteribus nomen quod est, inscribitur ut Πολυδεύκης Polluces,

1 maiore vi] valore vique B, vulg. in marg. — 2 fulgur] scripsi, fulgor libri. — et fulguritum] Turnebus, et fulgur libri, et fulgur et fulguritum Müller. — 3 ictum] ictus Phaeton vulg. ex B. — a contrariis deis V. — ictum. In contrariis dis ab Madvig Adv. II, 167, ictum. de contrariis diis. ab Rein observ. crit. p. 7. — limpha F. — 4 lympha] limpha libri, nympha Laetus. 'fort. lubrico Lumpha, unde Numpha; Numpha Iturna' LSp. — egroti F. — 6 ceteris aquis] Vp, ceteras aquas F cum reliquis. 'fort. cetera aqua' LSp. — 7 limphae F. — commotiae] vulg., comitiis libri, comitiae Laetus. — 9 mare et terras Laetus. — 10 nuptus] neptunus Turnebus, 'malim a quo nuptiae dictum' LSp. — 11 Venelia vulg. conf. Varro apud Augustinum de civ. dei 7, 22. — Plautus] Cistell. I, 1, 15. — 12 ibi] ille apud Plautum. — uento] etiam Plautini libri. — vectust] uectus est et Varronis et Plauti libri. — 13 mare libri Plautini. — 16 a Sabinis vulg. — 17 viritus] Scaliger, uiri ius F, uirilus V, uirilus p, uirius GH, Scioppius, uirilibus a, uiri uis ceteri. — 18 honos corr. ex honor F. conf. Reiter quaest. p. 94. — 21 grecum . . grecis] F. — 22 nomen quod est post Graecis ponit Müller. — 'fort. scribitur . . Poluces' LSp. — Πολυδεύκης] Rhollandellus, pollideuceps libri, pollideuces corr. ex pollideuceps F (Groth), pollideu-

propter
quod si
Lyopha
propter
manibus
in Yehi
mo
qua quod
est opo
Septu
tus die
rectus
o mari.

ab eo
receptus
ritus a
dicitur

ran. 3

ritus
lites.

script.
in super
a re
i, lita

lyopha
Septu
re aqua
mentis

Lacta

in Lip

7, 22 -

et etiam

liber -

aliqui.

a. uel

et p. 24

in Mil-

litas.

liber-

b. mortales
(75-183)

15 leg. ^c primum nomen nomen alites (ab alis), alii volucres a volatu,
locus qui mutant nomen et alii: quorum vocabulorum alterum altero figitur:
quocirca enim quid sit primum nomen, quod vero alites alii volucres esse voluit.
vixit mentes non necessaria: nomen non magis ephral quam § 57 aere sint
hominati dei, § 77 unde pisces.

1. in aere
(-76)

non ut nunc Pollux. Concordia a corde congruente. Feronia, § 74
 Minerva novensides a Sabinis. paulo aliter ab eisdem dicimus ^(p. 79 Sp.¹)
 haec: Palem, Vestam, Salutem, Fortunam, Fortem, Fidem. et
 arae Sabinum linguam olent quae Tati regis voto sunt Romae
 5 dedicatae; nam, ut annales dicunt, vovit Opi, Florae, Vediovi
 Saturnoque, Soli, Lunae, Volcano et Summano, itemque La-
 rundae, Termino, Quirino, Vortumno, Laribus, Dianae Lucinae-
 que; e quis nonnulla nomina in utraque lingua habent radices,
 ut arbores quae in confinio natae in utroque agro serpunt; ^(p. 80 Sp.¹)
 10 potest enim Saturnus hic de alia causa esse dictus atque in
 Sabinis, et sic Diana, de quibus supra dictum est.

11. Quod ad immortalis attinet, haec. deinceps quod ad § 75
 mortalis attinet videamus. de his animalia in tribus locis
 quod sunt, in aere, in aqua, in terra, a summa parte ad in-
 15 fimam descendam. Primum nomen nominem Alites, alii Vo-

ceps F (Keil), Pollideuces Laetus. — 1 nunc] nuns F, unus p, om. V.
 — 2 sauinis F V p, sabinis ceteri. — 3 haec Palem] Scaliger, hecra-
 lem F V b, heccalem p, hec larem M, laram vulg. ex B, hercalem (et
 in marg. heccate) c. hecatem Scioppius, herculem G H a, Laetus.
 — fortem] Aldus, fontem F M V p, frontem H. fortem fortunam vulg.
 ex B. — et arae] Müller, ea re libri. — 4 Sabinorum Laetus. —
 lingua molent F (Groth). — 5 dedicata Scioppius. — Florae Vediovi]
 Müller Emend. Varr. in Fest. ed. p. XLIV, floreue. dioiovi F M V p,
 floriae Vedio Iovi G H, floriae diovi Rholandellus, floriaeque diovi
 vulg. ex B (dijovi). — 7 Voltumno Christ coll. VII § 45. — Lucinae-
 que] Cloacinaeque vulg. ex B. Cluacinaeque Fulv. Ursinus. Augu-
 stinus de civ. dei 4, 23: 'Ut quid ergo constituit (Romulus) Romanis
 deos Ianum Iovem Martem Picum Faunum Tiberinum Herculem et si
 quos alios? ut quid Titus Tadius addidit Saturnum Opem Solem Lunam
 Volcanum Lucem et quoscunque alios addidit, inter quos etiam deam
 Cloacinam Felicitate neglecta? idem 6, 10: Cloacinam Tadius dedicavit
 deam ex Senecae libro contra superstitiones. conf. Dionys. 2, 50. vid.
 etiam LSp Commentat. p. 6. Ennii versus hos fingit Haupt Hermes I, 401:

vovit Opi Florae Vedio Iovi Saturnoque
 Soli Lunae Volcano et Summano, itemque
 Larundae Quirino
 Vortumno Laribus Dianae Lucinaeque. —

9 serpent F cum plerisque. — 10 esse] om. Laetus. — 11 diana] Aldus,
 diana et Müller, dianae libri. — 13 mortalis corr. ex mortales F. —
 14 ad] om. F M V a b c p, est vero in G H. in Christ et olim LSp dubitans.
 — 15 nominem] omnium Müller, om. Scioppius. primum nominatim ut
 alites B, primorum nomen commune alites Groth. — alii] ab aliis vulg.

lucres a volatu; deinde generatim; de his pleraeque ab suis
 (p. 81 Sp.¹) vocibus ut haec: Upupa, Cuculus, Corvus, Irundo, Ulula,
 § 76 Bubo; item haec: Pavo, Anser, Gallina, Columba. Sunt quae
 aliis de causis appellatae, ut Noctua quod noctu canit ac vi-
 gilat, Luscinola quod luctuose canere existimatur atque esse 5
 ex Attica Progne in luctu facta avis. sic Galeritus et Mota-
 cilla, altera quod in capite habet plumam elatam, altera quod
 semper movet caudam. Merula quod mera, id est sola, volitat;
 contra ab eo Graguli quod gregatim, ut quidam Graeci greges
 γέργερα. Ficedula et Miliariae a cibo, quod alterae fico, alterae 10
 milio fiunt pingues.

§ 77 12. Aquatilium vocabula animalium partim sunt verna-
 (p. 82 Sp.¹) cula, partim peregrina. Foris Muraena quod μύραυνα graecae,
 Cybium et Thynnus, cuius item partes graecis vocabulis 15
 omnes, ut Melander atque Uraeon. Vocabula piscium plera-
 que translata a terrestribus ex aliqua parte similibus rebus,
 ut Anguilla, Lingulaca, Sudis; alia a coloribus ut haec: Asel-
 lus, Umbra, Turdus; alia a vi quadam ut haec: Lupus, Cani-
 (p. 83 Sp.¹) cula, Torpedo. Item in conchyliis aliqua ex graecis ut Peloris,
 Ostrea, Echinus. vernacula ad similitudinem ut Surenae, Pectun- 20
 culi, Ungues.

F fol. 6 b. aui quadam.

*desideratur avium mentio. conf. Isid. 12, 7, 3. fort. primum nomen . . alii
 alites ab alis, alii volucres vel nominatim h. e. omnes nominantur LSp. conf.
 § 16 prima duo, deinde particulatim. — 1 pleraque G H. — 2 irundo F. —
 5 lusciniola] Victorius, lusciola libri, lusciniola Augustinus. vid. R. R.
 III, 5, 14. — 6 avis] avi Christ. — galeritus] vulg. ex B, galerita Aldus,
 galericus libri. — 7 alter vulg. — elatam] an galeatam? LSp. — 9 greci
 F. — 10 gergera F, τὰ γέργερα vulg. ex B, γάργερα Scaliger. — fice-
 dulae Veneta. — miliariae] fort. miliaria LSp. — altere fico F. —
 11 fiant Laetus. — 13 murena quod mirena F. — grece F, graecis H,
 om. a. — myraena tynnus χύβιον cuius B. — 14 cybium] Aldus, CY-
 TYBIUM F, CYTIBIUM M, CYTYBIUM V, citibium G, cisibium Laetus.
 lacuna in H ap. — thinnus F ut vid., Va, thinnus G H, tinnus M. —
 quois G H, V. C. quois. Fulv. Ursinus putat esse nomen piscis de-
 pravatum marg. Scioppii. — grecis F. — 15 melandrya Laetus. —
 vocabula] fort. vernacula vocabula LSp. exspecto vernacula sine vocabula
 piscium, quod fort. marg. lemma. — 17 lingulaca sudis] Aldus, lingula
 casadis libri (ligula F). — 19 conchiliis F. — aliqua] fort. alia LSp.
 — grecis F. — peloris] conf. Bergk Annal. phil. 83 (1861) p. 635. —
 20 ostrea corr. ex ostreae F. — syrene F (Keil), syrene F (Groth). pernae*

L. in mare

honore fieri

3. in terra
2) homo

13. Sunt etiam animalia in aqua quae in terram inter- § 78
dum exeant, alia graecis vocabulis ut Polypus, Hippopotamios,
Crocodilos, alia latinis ut Rana, [Anas], Mergus; a quo Graeci
ea quae in aqua et terra possunt vivere vocant ἀμφίβια.

5 e quis Rana ab sua dicta voce, Anas a nando, Mergus quod (p. 84 Sp.¹)
mergendo in aquam captat escam. Item alia in hoc genere § 79
a Graecis ut Querquedula, Cerceris, Alcedo quod ea ἀλκων;
latina ut Testudo quod testa tectum hoc animal, Lolligo quod
subvolat, littera commutata, primo Volligo. Ut Aegypti in
10 flumine quadrupes sic in Latio, nominati Lytra et Fiber. Lytra
quod succidere dicitur arborum radices in ripa atque eas dis-
solvere ab lytura. Fiber ab extrema ora fluminis dextra et (p. 85 Sp.¹)
sinistra maxime quod solet videri et antiqui Februm dicebant
extremum, a quo in sagis Fimbriae et in iecore extremum
15 Fibra, Fiber dictus.

14. Quae sunt hominum propria primum, deinde de pe- § 80
core, tertio de feris scribam. Incipiam ab honore publico.
Consul nominatus qui consuleret populum et senatum, nisi
illine potius unde Attius ait in Bruto:

20 qui recte consulat, consul eluat.

Groth coll. Plin. XXXII, 54, 154. — 'fort. surena, pectunculus, unguis' LSp.
— 2 exeunt vulg. ex B. — grecis F. — polipus F. — yppo potamios
F cum multis, hippopotamius GH, hippopotamus Laetus. — 3 croco-
dillos F. — anas] add. vulg. — greci F. — 4 quae] 'scrib. erit quod,
et verba a quo . . . ἀμφίβια supra ponenda post exeant' LSp. conf.
LSp Über die Kritik p. 19. — amphibia F. — 6 alia] B, aliae ceteri.
— 7 grecis F. — cerceris] cercuris Aldus, κερκουργίς Müller, a κερ-
κουργίς Turnebus. — alcedo] sic scrib. esse recte monet Groth,
conf. VII § 88, algedo libri, halcedo Laetus. — ἀλκων] alcyon libri.
— 9 prima Veneta. — egypti F. — 10 quadrupedes G. — lytra] Tur-
nebus, lira libri, item postea. — 11 dissuere H. 'an diluere?' LSp.
— 12 ab] unde vulg. ex B. — lytura] scripsi, lira F cum plerisque,
lyra GM, lira p, luere Scaliger, λω Müller. 'caespectamus: dis-
solvere, quod Graeci dicunt λωειν.' LSp. — ab] om. Scioppius. —
14 a quo] unde Laetus. — fimbriae F. — 16 Post dictus F¹ in marg. et
a c addunt haec: DE ANIMALIBVS IN LOCIS TERRESTRIBVS, 'quo-
rum mentio in Varronis verbis desideratur velut: Quod ad ea quae in
terra attinet vel Quae sunt in terra, hominum' LSp. Varroni ista verba
reddenda esse censet Groth. — pecore] lacun. p. — 18 qui] quod Al-
dus. — 19 unde] ut GH. — Attius] tatus F¹Hp², taccius F²Va, tac-
tius p, accius reliqui, et Accius Groth. — 20 consul eluat] amicus quidam

Spengel, Varro de lingua latina.

(p. 86 Sp.¹) Praetor dictus qui praeiret iure et exercitu. a quo id Lucilius:

Ergo praetorum est ante et praeire.

§ 81 Censor ad cuius censionem, id est arbitrium, censeretur populus. Aedilis qui aedis sacras et privatas procuraret. Quae-
stores a quaerendo qui conquirerent publicas pecunias et
maleficia, quae triumviri capitales nunc conquirunt; ab his
postea qui quaestionum iudicia exercent Quaestores dicti.
Tribuni militum quod terni [ex] tribus tribus Ramnium,
Lucerum, Titium olim ad exercitum mittebantur. Tribuni 10
plebei quod ex tribunis militum primum [tribuni plebei] facti

§ 82 qui plebem defenderent in secessione Crustumerina. Dictator
quod a consule dicebatur, cui dicto audientes omnes essent.

(p. 87 Sp.¹) Magister equitum quod summa potestas huius in equites et
accensos, ut est summa populi dictatoris, a quo is quoque 15
magister populi appellatus. Reliqui quod minores quam hi
magistri, dicti Magistratus, ut ab albo Albatu.

§ 83 15. Sacerdotes universi a sacris dicti. Pontifices, ut
Scaevola Quintus pontifex maximus dicebat, a posse et fa-
cere ut Potifices. ego a ponte arbitror; nam ab his sublicius 20

Scaligeri, consulciat libri, consul fiat Laetus, consul fuit Augustinus, consul siet Niebuhr. conf. cluam apud eundem Attium tr. fr. 463 sub versus finem positum. — 1 Pretor F. — iure] 'hoc est iurei' LSp, iuri Turnebus. cf. Aug. Müller p. 26. — et exercitu] 'abundare haec videntur, conf. § 87' LSp. — id Lucilius] expectes aut a quo Lucilius aut a quo id Lucili. — 3 et] om. Laetus. — preire F. — est antidire Müller. — 4 quouis GHa. — 6 querendo F. — 8 exercent] 'fort. exerceant' LSp, Christ Philol. XVI, 463. — 9 ex] add. LSp. — tribus] om. H. — 10 titium] FB, tacium H, taccium G, tatium b, titiensium Laetus, Tatiensium vulg. — 11 tribuni plebei] seclusi. — 12 defenderunt Hp. — 13 quoi GHa, cuius Laetus. — 14 huius] eius Vp. — 15 adensos vulg. ex B. — populi] in populum Turnebus. 'fort. del. cum Scioppio' LSp. — dictator corr. ex dictatoris ut vid. F (Groth) quod recepi; dictator F (Keil), ceteri. — 18 pontifices F (v add. m. 2), pontifices V, pontifices ceteri. conf. sacruficiis § 98 et artufices IX § 12. — ut a sceuola libri, corr. Veneta. — 19 Quintus] 'Q' GHMa, qui b Laetus, delet Lahmeyer Philol. XXII, 471. Q. Scaevola vulg. ex B. — maxumus H. — dicebat corr. ex dicebant F (Keil), dicebant corr. ex dicebat ut vid. F (Groth), dicebatur G, dicebatur dicebat M, Laetus. — posse] fort. pote. — 20 potifices Turnebus, pontifices libri.

L. 16. G. Bucheler Arch. / Lex. II 119.

est factus primum, ut restitutus saepe, cum *eadem* sacra et (p. 88 Sp.¹)
 uls et eis Tiberim non medioeri ritu fiant. Curiones dicti a
 curiis, qui fiunt ut in his sacra faciant. Flamines quod in § 84
 Latio capite velato erant semper ac caput cinctum habebant
 5 filo, Flamines dicti. Horum singuli cognomina habent ab eo
 deo cui sacra faciunt, sed partim sunt aperta, partim obscura.
 Aperta ut Martialis, Volcanalis; obscura Dialis et Furinalis,
 cum Dialis ab Iove sit, Diouis enim, Furinalis a Furrina,
 cuius etiam in fastis feriae Furinales sunt. Sic Flamen Fa- (p. 89 Sp.¹)
 10 lacer a divo patre Falacre. Salii ab salitando quod facere § 85
 in comitiis in sacris quotannis et solent et debent. Luperci
 quod Lupercalibus in lupercali sacra faciunt. Fratres Arvales
 dicti qui sacra publica faciunt propterea ut fruges ferant arva
 [a ferendo et arvis fratres arvales dicti] sunt qui a Fratria
 15 dixerunt. Fratria est graecum vocabulum partis hominum ut
 Neapoli etiam nunc. Sodales Titii dicti . . . quas in auguriis
 certis observare solent. Fetiales quod fidei publicae inter § 86
 populos praeerant; nam per hos fiebat ut iustum conciperetur
 bellum, et *ubi* desitum, ut foedere fides pacis constitueretur.

F fol. 7 certis observare . . . nascuntur.

1 ut] et Laetus. — sepe F. — cum] quom G, quo H. quod eo
 vulg. *in marg.* — eadem] *scripsi*, ideo libri. — 2 uls et cis] vulg.,
 uis et ^{cis}gis F, ius et cis Ga, ius et grais tiberim *cum spatio* p. sacra
 ab eis cis tyberim B. — fiant] fiunt Laetus, *om.* M. — 6 quoi GHa.
 — 8 quom GHa. — Diouis enim *aut del. vid. aut add.* Iupiter. — furi-
 nalis] furialis F. — furrina] LSp *coll.* VI § 19, furina Aldus, furida
 libri, furida F (Keil), furrina F (Groth). — 9 ferie F. — furinales feriae
 vulg. — 10 saltando GHa Laetus. — 11 in comitio vulg., *om.* Sciop-
 pius. *expectamus* in locis sacris *vel* in comitio et in locis sacris. —
 quotannis] *'immo quotquot annis'* LSp. — 13 dicti sunt qui M, Laetus.
'fort. quod pro dicti qui' LSp. — 14 a ferendo . . . dicti] *seclusi*. —
 15 grecum F. — partis] vulg., patris libri. — 16 neapoli] Turnebus,
 apoli libri, poli B. — dicti quas] libri. *lacunam indicavit* LSp, dicti
 ab titiis avibus quas Laetus. *conf.* LSp *Comment.* p. 6, Loewe Pro-
 drom. c. gloss. p. 351. *lacunam sic expleas:* s. Titii ab avibus titiantibus
 dicti; *est enim titiare idem atque fritinnire.* (*vid.* Suet. frag. 161.
 p. 254, 1 Reiff. Anthol. lat. 762, 30 R.) — quod in tuguriis B. —
 19 ubi desitum] *scrib. vid.*, inde desitum libri, *'fort. id si desiit, tum'*
 LSp. — ut] et ut Laetus. — federe F.

(p. 90 Sp.¹) Ex his mittebantur, antequam conciperetur, qui res repeterent, et per hos etiam nunc fit foedus quod Fides Ennius scribit dictum.

§ 87 16. In re militari Praetor dictus qui praeciret exercitui. Imperator ab imperio populi qui eos, qui id attemptassent, 5 oppressum *iret* [hostis]. Legati qui lecti publice, quorum opera consilioque uteretur peregre magistratus, quive nuntii senatus aut populi essent. Exercitus quod exercitando fit

§ 88 melior. Legio quod leguntur milites in delectu. Cohors quod 10 ut in villa ex pluribus tectis coniungitur ac quiddam fit unum, sic hic ex manipulis pluribus copulatur. cohors, quae in villa,

(p. 91 Sp.¹) quod circa eum locum pecus coereretur, tametsi cohortem in villa Hypsicrates dicit esse graece *χόρτον* apud poetas dictam. Manipulus exercitus minima manus quae unum sequitur signum. Centuria qui sub uno Centurione sunt, quorum centenarius 15

§ 89 iustus numerus. Milites quod trium milium primo legio fiebat ac singulae tribus Titensium, Ramnium, Lucerum milia militum mittebant. Hastati dicti qui primi hastis pugnabant,

(p. 92 Sp.¹) Pilani qui pilis, Principes qui a principio gladiis; ea post commutata re militari minus illustria sunt. Pilani Triarii quod 20 dicti quod in acie tertio ordine extremi subsidio depone-

2 foedus F. — scribit Ennius Laetus. — 4 praetor F. — *fort.* exercitu. *cf.* p. 34, 1. — 5 *inter eos et qui lacun. octo litt. in p.* — attemptasset FMVbc. — 6 oppressum *iret*] *scripsi deleto* hostis, oppressi libri, oppressit vulg. *ex B*, opprimeret Bentinus, '*fort.* qui eo qui ... opprimeret' LSp. — hostis] *h in ras.* F, ut hostes B. — 7 peregre *corr. ex peregra ut vid.* F. — 11 hic] Müller, his libri (is p), haec vulg. *ex B*. — pluribus] *om. B*, Laetus. — copulatur] GH, Laetus, populatur F *cum aliis*. — villa quod] ulla sic .1. dicitur quod V. '*fort.* cohors in villa qua circa' LSp. — 12 eum] illum V. — coereretur] F *cum plerisque*, cohereretur a, coeretur B, coeretur Veneta. *conf.* Vel. Long. ap. Wilm. de Varr. l. gr. p. 183. Christ Philol. XVI, 456, LSp XVII, 291, Riese XXVII, 304. — 13 ipsocrates F, *corr.* Aldus. — graece F (Keil), graece *corr. ex graeco* F (Groth). — *χόρτον*] cohorton F, *corr.* Turnebus. — 14 manipulus . . minima] LSp, Groth, manipulos . . minimas libri. — sequuntur Laetus. — 15 centuriae Laetus. — qui] Müller (*cf.* § 90 praesidium dictum qui), quae libri. '*fort.* quod' LSp. — 17 Ramnensium Laetus. — singula *post* milia *add.* Laetus. — 19 ea] et MVp Laetus, sed Turnebus. — 20 triani F. — 21 extremi] *quidam apud Augustinum*, extremis libri.

Fortuna

22 Pals: 'mendicus a minus, cui cum opus est minus eduli est': flagi-
salus atque substantivum aliquod a verba "cum opus est" f. v. 54 edulum

bantur; quod hi subsidebant ab eo Subsidium dictum, a quo Plautus:

Agite nunc, subsidite omnes quasi solent
triarii.

- 5 Auxilium appellatum ab auctu, cum accesserant ei qui adiu- § 90
mento essent alienigenae. Praesidium dictum qui extra castra
praesidebant in loco aliquo, quo tutior regio esset. Obsidium
dictum ab obsidendo, quo minus hostis egredi posset. Insidiae
item ab *insidendo*, cum id ideo facerent quo facilius demi- (p. 93 Sp.¹)
10 nuerent hostis. Duplicarii dicti quibus ob virtutem duplicia
cibaria ut darentur institutum. Turma terima, E in U abiit, § 91
quod terdeni equites ex tribus tribubus Titiensium, Ramnium,
Lucerum fiebant. Itaque primi singularum decuriarum De-
curiones dicti, qui ab eo in singulis turmis sunt etiam nunc
15 terni. Quos hi primo administros ipsi sibi adoptabant, Optio-
nes vocari coepti, quos nunc propter ambitiones tribuni fa-
ciunt. Tubicines a tuba et canendo, similiter [*Cornicines et*], (p. 94 Sp.¹)
Liticines. *Classicos* a classe, qui item cornu [*aut lit*]uo canint,
ut tum cum classes comitiis ad comitatum vocant.
- 20 17. Quae a fortuna vocabula, in his quaedam minus § 92
aperta ut Pauper, Dives, Miser, Beatus, sic alia. Pauper a
paulo lare. Mendicus a minus, cui ~~quam~~ opus est minus

2 Plautus] *conf.* Fest. p. 306 M. — 3 subsidite Laetus, subsidete libri. — 5 ei ii V, *om.* Laetus. — 6 presidium F. — qui] F *cum plerisque*, quod Hb, quia Laetus. *cf.* Reiter quaest. p. 100. — 8 insidiae] LSp Comment. p. 11, in die libri, inde vulg. *ex B.* — 9 insidendo] Studemund *ap. Groth.*, sedendo LSp, absidendo (*post ab*) F, obsidendo GHVp, asidendo a, assidendo Scioppius, ascindendo b, abscindendo Veneta. — 12 tatiensium Laetus. — 16 cepti F. — ambitiones M, Laetus. — 17 cornicines et liticines] *scripsi duce* LSp, *qui*: 'liticines [et cornicines dicebant a lituo et cornu] *classicos a classe*', litigines libri, liticines Rholandellus. — 18 classicus] *scripsi*, ^{classicos} classicos libri. et classicos Laetus. — cornu aut lituo canint] *scripsi*, lituo cornuve canunt Müller, *quod probant* Groth, Reiter p. 90, cornu uo canit F (cornu *corr. ex curnu ut vid.* F (Groth)), cornu uecanit b c, cornu canunt vulg. *ex B.* — 19 ut] ut at V, ut aut p. '*fort. del. cum Mullero*' LSp. — comitatum] Vertranius, comitatum libri. — 21 dives miser beatus] '*fort. mendicus dives*' LSp. — 22 paulo lare] paulola re vulg., pauca re Scioppius. '*fort. parvolo lare*' LSp. — mendicus] miser vulg. *ex B.*, *fort. vere.* *conf.* Isid. 10, 175 p. 337. — quam] *scripsi*, cum libri.

¶nullo est. Dives a divo qui ut deus nihil indigere videtur. (p. 95 Sp.¹) Opulentus ab ope cui eae opimae. Ab eadem Inops qui eius indiget, et ab eodem fonte Copis ac Copiosus. Pecuniosus a pecunia magna, Pecunia a pecu; a pastoribus enim horum vocabulorum origo. 5

§ 93 18. Artificibus maxima causa ars, id est, ab arte medicina ut sit Medicus dictus, a sutrina Sutor, non a medendo ac suendo, quae omnino ultima huic rei. [nomina] earum rerum radices, ut in proximo libro aperietur. quare quod ab arte artifex dicitur nec multa in eo obscura, relinquam. 10

§ 94 (p. 96 Sp.¹) Similis causa quae ab scientia vocantur aliqua ut Praestigiator, Monitor, Nomenclator; sic etiam quae a spatio quodam dicuntur, Cursor, Natator, Pugil. etiam in hoc genere quae sunt vocabula, pleraque aperta, ut Legulus, alter ab oleis, alter ab uvis. Haec si minus aperta Vindemiator, Vestigator 15 et Venator, tamen id est, quod Vindemiator vel quod vinum legit dicitur, vel quod de viti id demunt; Vestigator a vestigiis ferarum quas indagatur; Venator a ventu, quod sequitur ferarum adventum et inventum.

F fol. 7 b nel quod de uiti.

1 nullo] *delevi*, hilo Palmerius, nihilo Scioppius *in marg.* 'fort. ullo' LSp. — qui ut] ut qui ut F, *sed prius ut erasum.* — nichil F. — 2 opulentus] *ante hoc inserit vulg.*: Beatus qui multa bona possidet, quae in nullo codice apparent. — ea opima Augustinus. — 3 copis] Turnebus, copiis libri, copiae Laetus, 'fort. cops' LSp. — ac] et Laetus. — 4 a pecu a] apecua F *cum multis.* — 6 maxuma GH. — ab arte] *ab supra lin. add. F man. ut vid. prima.* — 8 ultima huic rei] ultimae (om. huic rei) Müller. 'conicias ultima nec harum rerum, *sed praestat Scaligeri iudicium*' LSp. *vid. infra ad 9.* — nomina] *addidi coll. VIII § 13:* prius enim nomen est quam verbum. — 9 proximo F, proximo reliqui. *ceterum in proximo libro de his rebus nihil scriptum est.* 'fort. in proximo libro' LSp. — radices in p. 1. aperientur Scaliger. — 'fort. quod ut ab . . dicuntur' LSp. — 11 vocantur] M, vulg. *ex B*, uocatur ceteri. — 12 spatio] studio Scioppius. 'fort. ab agitatu vel actione quadam coll. VIII, 15' LSp. — 13 'fort. ut cursor' LSp. — natator] *in quo F cor correxisse videtur ex tor.* — 14 legulus] legulus et vindemiator vulg. *ex B. alia C. L. Roth Philol. XVII, 175. 'nihil deest, vid. VI § 66'* LSp. — 15 uestigiator GHM, *sic etiam infra.* — 16 id est] vulg. *ex B*, idem libri. — 17 legit] LSp, legere libri. — demit Laetus. — 18 quas indagatur] quasi indagator Laetus. — uentu] FHa, uenatu ceteri, vento *quidam ap. Augustinum, probavit LSp. conf. Stünkel p. 15.* — 19 ferarum]

artifices

β) de perrot
omestis

11
haec
quod
fundat
i et qui
appella
res a
publico
actum
hic est
Torus
dicitur
et in
quod
scrip
pax
una
pax
citi po
veter
L. 11
3. 2
i neg
coll. 11
Form
6. 1
libr
dico
per
8. 1
cu
cu
m
M
se
se
e
7
o

19. Haec de hominibus. hic quod sequitur de pecore, § 95
 haec. Pecus ab eo quod perpasebant, a quo pecora universa. (p. 97 Sp. 1)
 Quod in pecore pecunia tum pastoribus consistebat et standi
 fundamentum pes, a quo dicitur in aedificiis area pes magnus
 5 et qui negotium instituit pedem posuisse, a pede pecudem
 appellarunt, ut ab eodem Pedicam et Pedisequum et Peculiabes
 oves aliudve quid; id enim peculium primum. hinc Peculatum
 publicum cum primum pecore diceretur multa et id esset co-
 actum in publicum, si erat aversum. Ex qua fructus maior, § 96
 10 hic est qui Graecis usus: [*Sus*] quod $\delta\varsigma$, Bos quod $\beta\omicron\upsilon\varsigma$, (p. 98 Sp. 1)
 Taurus quod $\tau\alpha\upsilon\rho\varsigma$, item Ovis quod $\delta\omicron\varsigma$; ita enim antiqui
 dicebant, non ut nunc $\pi\rho\acute{o}\beta\alpha\tau\omicron\nu$. possunt in Latio quoque
 ut in Graecia ab suis vocibus haec eadem ficta. Armenta
 quod boves ideo maxime parabantur, ut inde eligerent ad (p. 99 Sp. 1)

*scripsi, feram quidam apud Augustinum, uerbum libri, cerbum Sciop-
 pius, cervum Scaliger. — ad ventum et in ventum quidam apud Augusti-
 num. — 2 perpasebant FHM a c, perpasebat b B, perpascat vulg.,
 pasebant G V p, quod verum videtur, nisi forte prata vel agros inter-
 cidit post per. Schol. Virg. Georg. 4, 168: Varro ait pecus a pascendo
 veteres omne animal dixerunt. conf. Lachm. Mus. Rhen. VI p. 106,
 LSp Über d. Krit. d. V. p. 22—27. — pecora] pecunia Augustinus. —
 3 consistebat pastoribus F, quem ordinem plerique libri retinent. —
 5 negotium] fundamentum M, Laetus. — posuisse F¹, posuisse Groth
 coll. IX § 34, ubi F imposierint et VIII § 8 ubi imposiuerunt. conf. Neue,
 Formenl. II² p. 490. — pecudes (s corr. ex m) G, pecudes HM, Laetus. —
 6 peculiare] scripsi (ut Plaut. Merc. III, 1, 27 ovem peculiarem), peculioriae
 libri, nisi quod p fort. peculacoriae (non facile enim in hoc c et t
 discernuntur), peculia, tori ac Müller, peculia a pecore Turnebus,
 peculiariae Lachmann. 'fort. peculium, rei pecuariae boves' LSp. —
 8 furtum publicum Vertranius, publicum pecus Thilo p. 526. — publicum
 cum primum] scripsi duce LSp, qui publicum primum cum coniecit, publi-
 cum primo ut cum libri, tum pro ut Müller. — primitus cum . . .
 multa quod esset Huschke Die Multa p. 114. — esse libri, corr. vulg.
 — 9 aduersum MB, Laetus. — qua] scil. pecude, quo Müller. — 10 hic]
 Müller, hinc libri. — qui] quod M, Laetus. — grecis F. — usus]
 scil. vocabulorum. — sus] om. libri. — h^{oc}YS F (ov supra ser. m. rec. quod
 scrib. erat supra BVS). — BVS F. — 11 taurus] acturus V p. — $\tau\alpha\upsilon\text{-}$
 $\rho\omicron\varsigma$] om. libri, add. B, Rholandellus — $\delta\omicron\varsigma$] Bentinus, ois libri.
 — 12 probaton F. — latino GHM, Laetus. — 13 grecia F. — ficta]
 'fort. dicta' LSp. sed conf. supra § 69. — 14 maxime GH. — parabant
 corr. ex parabantur F (Groth), parabantur F (Keil), ceteri.*

- arandum; inde Arimenta dicta, postea I tertia littera extrita. Vitulus quod graece antiquitus *ιταλός*, aut quod plerique vegeti [ut] Vegetulus. Iuvenus, iuvare qui iam ad agrum co-
- § 97 lendum posset. Capra carpa, a quo scriptum Omnicarpae caprae. Ireus quod Sabini Fircus; quod illic Fedus, in 5 Latio rure Edus; qui in urbe, ut in multis A addito Aedus.
- (p. 100 Sp.) Porcus quod Sabini dicunt aprinum porcum por; inde Porcas, nisi si a Graecis, quod Athenis in libris sacrorum scriptum
- § 98 est porcae porcoe. Arius quod ei dicebant *ἀρρην*, veteres nostri Ariuga, hinc Arvigas. Haec sunt quorum in sacrificiis 10 exta in olla, non in veru coquantur, quas et Accius scribit et
- (p. 101 Sp.) in pontificiis libris videmus. in hostiis eam dicunt Arvigam quae cornua habeat. Quoniam si cui ovi mari testiculi dempti
- § 99 et ideo ut natura versa, Vervex declinatum. Pecori ovillo

1 arimenta] armenta M V p, aramenta Laetus. *conf.* Isidor. XII, 1, 8. — i] F, 'a.' p, om. ceteri. — 2 grece F. — italos libri (itales V), itulus Laetus, *ιτοῦλος* vulg. *ex* B. — 3 ut] *add.* LSp. — vegetulus Laetus, uigitulus libri (uegeticulus G). — iouare F. — 5 sauini F *cum plerisque*. — quod] 'fort. ut quod' LSp. — fedus F. — 6 rure edus] rure qui in urbe hedus F *sed deletis* qui in urbe *verbis*. 'fort. ruri edus, in urbe' LSp. *conf.* Lachm. ad Lucret. p. 143, Mommsen Unterital. Dial. p. 358. — 7 sauini F M V p, sabino H, sabini ceteri. — dicunt] Laetus, dicto libri. — aprinum porcum] LSp, apruno porco F (Keil) G, aprino porco F (Groth), a pruno porco c, de aprino porco B vulg., a primo porco ceteri. *conf.* Mommsen p. 352. — por inde] Turnebus, poride F *cum aliis*, poridie G H, poridiis inde B, poridus inde vulg. — 8 grecis F. — scripta F H V a b c p. — 9 porcae porcoe] *scrib. vid.*, porcae porco F H, porce porco G M a b c p, *lacun. in* B, *ἀρρην καὶ πόρρον* vulg. — quod] G H vulg., qui ceteri. — ei] *scripsi*, eam libri, eum vulg. *an quem pro* qui eam? — ἀρρην] *scripsi*, ares libri. 'fort. quod Graeci diceb. ἀρρην' LSp; *hoc ἀρρην etiam* Müller. *conf.* Lindem. ad Fest. p. 447. — 10 ariuga] Fa, aruiga ceteri, aringa Ursinus *ap. Scioppium*, Scaliger, aruga Donat. ad Ter. Phorm. IV, 4, 28, *fort. reddendum huic loco.* *conf.* Ribb. tr. fr.² p. 227. — ariugas Fa, aruigas ceteri, arvignus B, Laetus. — quarum vulg. — sacrificiis] *sic* F. — 11 olla] G V, ollo F *cum aliis*. — 12 pontificalibus vulg. *ex* B. — hostis] *conf.* ad p. 14, 6. hostiis Rholandellus. — arvigam] Müller, ariugem libri, aruigem p, Laetus. — 13 habet vulg. *ex* B. *interpunxi post* habeat. — si] Lindemann, is libri. — 14 ei] *scripsi*, et libri. — vi] Scioppius, ut libri. — uerbex F. — declinatum] 'fort. dictus' LSp.

πρωτεύουσα ἑστῆ

ποεκα

fort. quom (-wahrend) pro 'quomiam' (qm). Cetera non mutanda

sera

inter Rel. 1816 p. 12: Levi-pu

quod agnatus, Agnus. [Catulus] A^a sagaci sensu et acuto Ca<sup>eadem modo; canes - canes
appellati' VII 32</sup>tulus; hinc Canis, nisi quod, ut tuba ac cornua [quod] signum cum dent, canere dicuntur, quod hic item et noctu [lucus] in (p. 102 Sp. 1) custodia et in venando signum voce dat, Canis dictus.

- 5 20. Ferarum vocabula item partim peregrina ut Panthera, § 100
Leo; utraque graeca, a quo etiam et rete quoddam Pantherum
[et Leaena] et muliercula [Pantheris et] Leaena. Tigris qui
est ut leo varius, qui vivus capi adhuc non potuit; vocabu-
lum e lingua armenia; nam ibi et sagitta et quod vehemen-
10 tissimum flumen dicitur Tigris. Ursi Lucana origo vel, unde
illi, nostri ab ipsius voce. Camelus suo nomine syriaco in
Latium venit, ut Alexandria Camelopardalis nuper adducta, (p. 103 Sp. 1)
quod erat figura ut camelus, maculis ut panthera. Apri ab § 101
eo quod in locis asperis, nisi a Graecis quod hi caproe.
15 Caprea a similitudine quadam caprae. Cervi quod magna
cornua gerunt, [ut] Gervi, G in C mutavit ut in multis. Lepus
quod Siculi quidam Graeci dicunt λέποριν. a Roma quod orti

1 catulus] omisi, Müller posterius delet post acuto. — acuto] exspectes cato. an sic scribendum Catulus a . . . acuto ut Acutulus? — 2 tuba] 'fort. tubae' LSp. — cornua corr. ex corpua F. et cornu Laetus. — quod] delevi, 'fort. quae' LSp. cornu aliquod signum Müller. — 3 dent] Victorius, dente libri, dant vulg. — noctu lucus F cum aliis, noctuculus HMbc Laetus, nocticulus GB. noctu lucuque Müller, prob. Reiter p. 83. conf. Bergk Annal. phil. CI, 829. mihi del. videtur aut lucus aut noctu lucus ut ex § 68 illatum, nisi forte fuit et noctu in custodia et luci in venando. — 5 peregrina] 'fort. peregrina partim vernacula; peregrina' LSp. — 6 leo] 'hic fort. reponenda: panther leo et muliercula pantheris et lea; utraque' LSp. — graeca F et infra leena. — graeca et leaena et muliercula pantheris et leaena tigris qui est varius ut leo panther a quo et recte G. — etiam et] etiam in M, Laetus, fort. etiam est. in F etiam legi non notavit Keil. — pantherum et muliercula Leaena] scripsi, panther et leaena et muliercula pantheris et leaena libri. — 8 ut om. LSp. — varius ut leo G, varius om. Ha. — 11 nostri] nomen Reiter p. 118. — 12 alexandre a corr. ex alexandrea F, alexandria Laetus, alexander a Gbc. — 14 grecis F. — caproe] Groth, aproe F cum plerisque, capron G, απρ H, κάπροι Bentinus, κάπρος Aldus, apros Laetus. — 16 ut gervi] LSp, gerui M, Laetus, cerui p, corui F cum ceteris. fort. del. corui ut corrupte ex marg. illatum. — mutavit] mutata b et post gervi positum Laetus, mutato vulg. — 17 Siculi] LSp, siculis libri, e Siculis Aldus, in Siculis B. — greci F. — Leporin F, leporem Laetus, λέποριν B.

Siculi, ut annales veteres nostri dicunt, fortasse hinc illuc tulerunt et hic reliquerunt id nomen. Volpes, ut Aelius dicebat, quod volat pedibus.

§ 102
(p. 104 Sp.¹)

21. Proxima animalia sunt ea quae vivere dicuntur neque habere animam, ut virgulta. Virgultum dicitur a viridi, id a vi quadam humoris; quae si exaruit, moritur. Vitis quod ea vini origo. Malum quod Graeci Aeolis dicunt *μαλον*. Nux iuglans, quod cum haec nux antequam purgatur, similis glandis, haec glans optima et maxima a Iove et glande iuglans est appellata. Eadem Nux, quod ut nox aerem huius

§ 103
(p. 105 Sp.¹)

sucus corpus facit atrum. Quae in ortis nascuntur, alia peregrinis vocabulis ut graecis Ocimum, Menta, Ruta, quam nunc *πήγανον* appellant; item Caulis, Lapathium, Rapum; sic enim antiqui Graeci, quam nunc *δάφανον*; item haec graecis vocabulis Serpyllum, Rosa, una littera commutata; item ex his graecis latina *κολιανδρον*, *μαλάχη*, *κύμινον*; item Liliū ab *λειρίω* et Malva ab *μαλάχη* et Sisymbrium a *σισυμβρίω*.

(p. 106 Sp.¹)

§ 104
(p. 107 Sp.¹)

Vernacula: Lactuca a lacte, quod olus id habet lact; Brassica ut praesica, quod ex eius scapo minutatim praesicatur; Asparagi

F fol. 8 alia peregrinis . . . fundunt.

2 id] id *corr.* ex hoc F. — volpes] vulpes quasi volipes, melius puto lepus quasi levipes, quamvis declinatio ob stare videatur, ut convenientius hoc illi quam vulpi, quod sequitur *in marg.* p. — 4 proxime Turnebus *ex codice suo in quo proxima me, in p non apparet me.* proxima H. — 7 greci eolis F. — malon F. — 8 nux iuglans] *scripsi, ut est apud Plinium et Celsium,* pinus iuglans libri, *lacunam post pinus Müller, LSp olim. 'desidero piri originem'* LSp. pirus . . . iuglans Groth. — 9 optima et maxuma H. — 12 grecis F. — ocinum G. — 13 ΠΕΓΑΝΟΝ F. — lapathium F. — rapum] Müller, radix libri. — 14 greci F *constanter.* — *δάφανον*] Scaliger, raphanum libri. — *'fort. item ex graecis'* LSp. — 16 *'fort. graecis zoριανον κύμινον latina coriandrum cuminum; item liliū λειρίων, malva μαλάχη, sisymbrium σισυμβρίων'* LSp. — coliadron libri, coriandron Laetus. — malachen cyminon libri. — 17 λειρίω] lilio libri. — malba F. — malache libri. — sisymbrium libri. — asysimbrio F. — 18 lactuca] M, Laetus, lacte F *cum ceteris.* — lact] F, lac ceteri. *conf. Ritschl Opusc. II p. 330 sq. 571—579. LSp Philol. XI p. 402. A. Müller p. 24.* — brassica] Laetus, blassica libri. — 19 praesica] Turnebus, passica libri, praeseca Aldus. — praesecatur Aldus, praesiccatur Laetus.

*Placitum post pinus
note indicavit LSp.*

γ) flantoe

III. de humoris abstractis
1. de vichu

quod ex asperis virgultis leguntur et ipsi scapi asperi sunt, non leves; nisi graecum; illic quoque enim dicitur ἀσπάραγος. Cucumeres dicuntur a curvure ut curvimeres dicti. Fructus, a ferundo, res eae quas fundus et ea quae in fundo ferunt ut
 5 fruamur. hinc declinatae Fruges et Frumentum, sed ea e terra; etiam frumentum *ad* exta ollicoqua solet addi ex mola, (p. 108 Sp.¹) id est ex sale et farre molito. Uvae ab uvore.

22. Quae manu facta sunt dicam de victu, de vestitu, § 105
 de instrumento et si quid aliud videbitur his aptum. De
 10 victu antiquissima Puls; haec appellata vel quod ita Graeci vel ab eo unde scribit Apollodorus, quod ita sonet cum aquae ferventi insipitur. Panis quod primo figura faciebant ut mulieres in lanificio panus; posteaquam ei figuras facere instituerunt alias, a pane et faciendo Panificium coeptum dici.
 15 hinc Panarium ubi id servabant, sicut Granarium ubi granum (p. 109 Sp.¹) frumenti condebant; unde id dictum, nisi ab eo quod Graeci id κρόκη, a quo a Graecis quoque granum dictum in quo ea quae conduntur. Hordeum ab horrido. Triticum quod tri- § 106

2 ἀσπάραγον a, asparagus FMV p, lacun. G, om. bc Laetus. — 4 a ferundo] a fruendo Groth coll. p. 15, 19. fort. del. — ea equas F cum multis. eae scil. sunt. — et ea quae] scripsi, et ea eque F cum plerisque, et eae quae ceteri, nisi quod ut pro et Vp. et eae quas quae Müller, Lachmann Mus. Rhen. II (1843) p. 361. — feruntur Aldus. — 6 ad exta] scripsi, quod exta libri, quod ad exta Turnebus. — ollico quo libri, corr. Turnebus. — solet] sic F. — 7 uvae ab uvore om. Vp. — uvore] humore H, humore aliter ab uvore G. — 8 conf. LSp Emend. p. 14—17. — 11 quom a. — aquae] Scioppius, aqua libri. — 12 fervente G, fruente H, fervens ei Gothofredus. — quod primo] fort. primo quod. — 13 panus] cf. Aug. Müller p. 36. — postea quam] F cum plerisque, postquam G M b, posteaque vulg., postea Müller. — 14 ceptum F. exspectes: alias, panis coeptum dici, hinc vel omissis a pane et fac. panificium verbis vel post dici positus. — 15 granum om. G. — 16 frumenti 'fort. del.' LSp. — 17 ΚΡΟΚΗ FMV, κρο Η a, lacun. G b c p. vocabulum corruptum. — a Graecis] 'a melius abest' LSp. — granum] 'latet vocabulum graecum' LSp. — in quo] et in quo vulg. — 18 ea quae] eadem Laetus. — hordeum] c, horreum ceteri. Apuleius p. 107 Os.: hordeum per commutationem a graecis sumsimus on conversa in u m. horreon enim graece, horreum latine. Marcus tamen Varro in libro de origine latinae linguae ab hordeo horreum derivatum aspirat, hordeum vero ab horrore tractum dicit, quo malo autore male olim conieci: ab horrido, inde hordeum. triticum, ut nuper

tum e spicis. Far a faciendo, quod in pistrino fit. Milium a graeco; nam id *μῆλιον*. Libum quod ut libaretur, priusquam essetur, erat coctum. Testuacium quod in testu caldo coquebatur, ut etiam nunc Matralibus id faciunt matronae. Circuli quod mixta farina et caseo et aqua circuitum acquabiliter fundebant. Hos quidam qui magis incondite faciebant, vocabant Lixulas et Similixulas vocabulo *sabino*; itaque frequentantur a Sabinis. A globo farinae dilatato item in oleo cocti dicti a globo Globi. Crustulum a crusta pultis, cuius ea quod ut corium exiit, crusta dicta. Cetera fere opera a vocabulis graecis sumpta ut Thrion et Placenta. Quod edebant cum pulte, ab eo Pulmentum, ut Plautus. hinc Pulmentarium dictum. hoc primum defuit pastoribus. Caseus a coacto lacte ut coaxeus dictus; dein posteaquam desierunt esse contenti his quae suapte natura ferebat sine igne, in quo erant poma, quae minus cruda esse poterant decoquebant in olla. ab olla Olera dicta, quorum a gerere cruda olera. e quis ad coquen-

Wilmanns p. 132: horreum ab hordeo, hordeum ab horrido' LSp. — orrido F. — 1 e] ex Vp, est M, Laetus. — 2 ΜΕΛΙΝΗⁿ (supra scr. ut vid. H) F, ΜΕΔΙΝΗ M, ΕΛΤΝΗ V, lacun. Gabcp, om. H, prius μῆλιον, post μεδιον B (μῆλιον et μεδιον vulg.), μῆλιον Aldus. — 3 essetur] Turnebus, esset ut libri. — testuacium] sic F. testicium Groth coll. Cat. R. R. 74 Schn. — 4 matronae circuli] matrone nostre praecipue circuli Vp. — 6 fundebant] fingeant Groth. — hos] LSp et Mommsen Unterit. Dial. p. 352, hoc libri. — 7 similixulas] F cum multis, similixulas alii, semixulas H. — sauino] sic FMVp. — itaque frequentantur a] scripsi, itaque frequentia libri. 'fort. quod frequentati' LSp. — 9 a globo] om. Müller. — globi] globuli Laetus, glomi ex Paul. Diac. Georges Philol. XXXIII p. 226. — 10 exiit] Müller, exiit libri (exiit F (Keil), et uritur F (Groth)). — opera] aperta Groth. — 11 thrion] θρόλλον καὶ τρώγον B, vulg. — 12 pulmentum] Charis. p. 73 K.: Varro autem ad Ciceronem V pulmentum ait, quod id cum pulte essent, et inde pulmentarium dictum. — Plautus] Plauti verba intercidisse vid. — 13 defuit] scripsi, debuit libri, fuit August. marg. 'fort. quod debebant vel debitum' LSp. — coacto] cocto p Laetus, cotto V. — 14 coaxeus] vulg. ex B, coxeus libri. — dein] deinde Laetus. — 16 minus cruda] 'fort. cruda minus vel nimis cruda esse non poterant' LSp. — 17 quorum agerere F aut gen corr. ex ger (Groth) aut ger corr. ex gen (Keil), quorum a genere ceteri, quare degenera Müller, quoniam genere Reiter p. 38 sq. ego quod earum (scil. est) macerare vel quod in ea macerantur vel simile fuisse censeo. scilicet

dum quod e terra ruitur, Ruapa, unde Rapa. Olea ab elaea; olea grandis Orchitis, quod eam Attici ὄρχιν μοσχλιν. Hinc § 109 ad pecudis carnem perventum est. [Ut ab sue] Suilla sic ab aliis generibus cognominata. hanc primo assam, secundo
 5 elixam, tertio e iure uti coepisse natura docet. Dictum Assum quod id ab igni assudescit; succidum enim quod humidum, et ideo ubi id non est, sucus abest; et ideo sudandum (p. 113 Sp.¹) assum destillat calore, et ut crudum nimium habet humoris, sic excoctum parum habet suci. Elixum e liquore aquae
 10 dictum, et ex iure, quod iucundum magis conditione. Suc- § 110 cidia ab suis caedendis; nam id pecus primum occidere coeperunt domini et ut servarent sallere. Tegus suis ab eo (p. 114 Sp.¹) quod eo tegitur. Perna a pede; Sueris a nomine eius. Offula ab offa, minima suere. Insicia ab eo quod insecta caro,

F fol. 8 b offula ab.

1 e terra ruitur] *scripsi*, e terrae rure libri, e terra erueretur Turnebus, *fort.* e terra eruerunt' LSp. quod rueret e rure vulg. *ex B.* — elea libri, *corr.* Victorius. — 2 attici] LSp, attico F, antiquo M, antiquam H, antiqui abc, antiquitus B, Laetus. — ὄρχιν μοσχλιν] *scripsi*, orchen mora F, orchenmora alii, ὄρχιμοσχλιν Buttman, orchimorian Müller. — 3 ut ab sue] *addidi*. perventum est ut suilla B, perventum. ut suilla Müller. *fort.* suillam, ovillam, sic ab illius generibus cognominatam' LSp. — suilla *corr. ex* suilli F. — ab aliis] Müller, ab ilis F, habilis Vp, ab illis ceteri. *fort.* ab suis. — 4 hanc] vulg. *ex B.* hinc libri. *fort.* hac .. assa .. elixa' LSp. — 5 cepisse F. — docet] *expectes* docuit, quod etiam LSp olim voluisse videtur. — *fort.* assum dictum' LSp. *immo recte* dictum assum quod iam supra positum est assam; *conf.* VI § 8 dicta bruma, VII, 95 dictum mandier *al.* — 6 assuescit F¹. — succidum] *scripsi*, ubidum F, uuidum ceteri. — 7 ideo] inde Müller. *fort. del.*' LSp. — sudando Laetus. — 8 calore] vulg. *ex B* qui enim praemittit; calorem libri, humorem Müller. *fort.* humidum et ideo sudandum assum destillat calore et ubi id non est sucus abest' LSp. — 10 et] *fort. del.*' LSp. — iure] G, Laetus, iuro F, unde plerique viro. — conditione] conditione suci Laetus. — 11 cedendis F. — 12 ceperunt F. — sallere] c, sallire F, salire ceteri, salere vulg. Diomed. p. 375 K: Sallior frequens videtur et tritum, ut perfecto tempore salsus sum dicamus. sed veteres ambiguitatem appellationis vitantes et analogiam sequentes Sallitus sum dixerunt a positione sallo, non sallio, ut... Varro ad Ciceronem quinto: ut servarent sallere. — tegus] tergus Laetus. — 13 sueris] sueres Scaliger. — a nomine] ex abdomine Müller. — 14 ab offa] dicta ab offa Laetus, dicta ut offa vulg. *ex B.* — minime p. — sue re F, suerae H, in suere B, Scioppius, in

ut in carmine Saliorum est, quod in extis dicitur nunc prosectum. Murtatum a murta, quod ea ad[ditur] large fartis.

§ 111 Quod fartum intestinum crassundiis, Lucanam dicunt, quod (p. 115 Sp.¹) milites a Lucanis didicerint, ut quod Faleriis, Faliscum ventrem. Fundolum a fundo, quod [non ex] utraque parte sed ex una parte sola apertum; ab hoc Graecos puto τυφλὸν ἐν-τερον appellasse. Ab eadem fartura Farcimina extis appellata, a quo in eo quod tenuissimum intestinum fartum, Hila dicta ab hilo, quod ait Ennius:

neque dispendi facit hilum. 10

(p. 116 Sp.¹) Quod in hoc farcimine summo quiddam eminet, ab eo quod ut in capite apex, Apexabo dicta. Tertium fartum est Lon-

§ 112 gavo quod longius quam duo illa. Augmentum quod ex immolata hostia desectum in iecore im[ponitur in] porriciendo agendi causa. Magmentum a magis quod ad religionem magis 15

sue vulg., e suere Müller, 'fort. minima in sue re' LSp, sueris Groth, LSp olim. fort. suis parte — 2 murta] murtua H, myrto vulg. ex B, murto Turnebus. — ea additur large] scripsi, eo ad large F cum aliis, eo a large V cp, eo ab large a, eo large b, ea large Laetus. — fartis] fartum Rholandellus prob. ut vid. LSp. — 3 crassundiis] F, crassundus ceteri, crassum B, Aldus, in crassundiis Müller, e crassundiis Georges. — lucanicam Laetus. conf. Charis. p. 94 K. — 4 didicerint] FGH abc, didiceretur p, didicerunt MV, Laetus fort. recte. — faleris MVP Scioppius. — 5 non ex] om. libri, non add. Aldus, ex LSp Über d. Krit. p. 46. — utraque parte] LSp, ut reliquae partes libri. conf. § 62, 145, IX, 4, 99. — 6 TYphlonentepon F, TYPLONENTEpon M, TYPLIONEMTEpon V, lacun. in aliis. conf. Isidor. XI, 1. 131. — 7 extis] in extis vulg. ex B. an ex extis? — 8 a quo in eo quod] in quo quod Müller. 'intercidisse aliquid videtur' LSp. — tenuissimum] testinuissimum MV ac p,

ab hilo
testinuissimum corr. ex testinumissimum F. — hila dicta. Hilo quod F¹ et omissis supra scriptis H, hila dicta ab hilo (ilo p) hilo quod G M V p. hila ab hilo dicta id est minimo quod Laetus. — 10 dispendii libri, dispendei vulg. ex B. — 11 [eminet] vulg. ex B, seminet libri. — 13 illa] hila Laetus. — augmentum G bc, Aug. Müller p. 14, agumentum Laetus, item B supra scripto xal agumentum. conf. Schuch ad Apic. 7 § 264 p. 135. — 14 imponitur in porriciendo] scripsi, 'fort. in porriciendo' LSp olim, imponendo F H V ac p, imponendo b, vulg. ex B, in poriendo ceteri, in ponendo Laetus. in cod. F post im novus versus incipit. desectum iecore in porriciendo Christ. — 15 augendi] Turnebi cod., agendi libri. — magmentum] M, vulg. ex B, magmentum ceteri, magnetum Laetus.

Fappellata. In quibus quod
tenuissimum? hinc hinc
2 in quo Ta filo p. 147

(quom in hoc? hinc hinc
est in capite? "

...ur sunt pro-
...laris facti
...dunt, qui
...falsum vo-
...que parte sei
...in exilio lo-
...in appe-
...fuerunt, Ha

ad eo quod
...um est Lo-
...quod ex in-
...peticione
...lonem magi

...eris Groth,
...e vulg. or B,
...p I cum alia,
...na. - fatis
...f, exasanda
...undis Geor-
...undis) FOE
...falis MVp
...e Ldy Obr
...i. conf. 14.
...PCN M, 76.
...7 exte in er-
...quod Malle-
...man MVasp.

...illo quod P
...quod GMVp
...pendit libri,
...eri. f. 13 Ha
...a, argumentum
...ach ad Apic. 7
...in peticione
...B, in peticione
...us dicitur de-
...arneri ced.
...eteri, magi-

[The main body of the page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the leaf. The text is too light to transcribe accurately.]

de vobis

perline
ceris q
rep
s Purp
nis p
omne
Tran
dent
Hil
cum
filo
—
— fa
2 nat
HV, s
MATT
valg
e gra
in qu
hac
Gat
obro
caus
— jo
Lact
ad L
P.
rel
si
pas
ce
del
p
gn
Ac
cit
G.
par
dini
tue
Ri

pertinet; itaque propter hoc magmentaria fana constituta locis certis quo id imponeretur. Mattea ab eo quod ea graece $\mu\alpha\tau\text{-}$ (p. 117 Sp.¹) $\tau\acute{\upsilon}\eta$. Item graeca singillatim Heleosinum, Bulbum.

23. Lana Graecum, ut Polybius et Callimachus scribunt. § 113
 5 Purpura a purpurae maritumae colore, Poenicum quod a Poenis primum dicitur allata. Stamen a stando, quod eo stat omne in tela velamentum. Subtemen quod subit stamini. (p. 118 Sp.¹)
 Trama quod trameat frigus id genus vestimenti. Densum a (p. 119 Sp.¹) dentibus pectinis quibus feritur. Filum quod minimum est
 10 hilum; id enim minimum est in vestimento. Pannus graecum, ubi $\pi\acute{\alpha}\nu\omicron\varsigma$. Panuvollium dictum a pano et volvendo § 114
 filo. Tunica ab tuendo corpore, tunica ut *tuica*. Toga a te-

1 magmentaria] Turnebus, mentarea libri, montana B, Laetus. — fana] libri, cana Salmasius ad Solin. p. 129 B, vasa Turnebus. — 2 mattea] LSp, Groth, mattae FMa, matae vulg. ex B, mathee G, matte HV, macte b c. — ea graece] graeci Laetus. — $\mu\alpha\tau\tau\acute{\upsilon}\eta$] LSp, Groth, MATTYE FMV, Matrye p, $\mu\alpha$ H, lacun. Ga, om. b c, $\mu\acute{\alpha}\tau\iota\alpha\iota$ $\kappa\alpha\iota$ $\mu\acute{\alpha}\tau\iota\alpha\iota$ vulg. ex B. — 3 graeca] scripsi, grecis vel graecis libri, 'fort. a vel e graecis' LSp, graeci Laetus. — heleosinum] conieci, heç. Ouum F¹, *scit* in quo ee. Ouum corr. man. ut vid. 1, atque ita V p, esse ouum H, ouum G, haec ouum ceteri. — bulbum] BVLBVM FMV, B (sic) H, 'uulb' p, lacun. Ga c, om. Laetus cum B. — ovum bulbum om. Müller lacuna addita; ciborum enim ex carne confectorum plura vocabula graeca intercidisse censet. — 4 lana] haec non cohaerent cum iis quae praecedunt. vid. praef. — polibius F. — et] ut GH. — 5 purpure maritumae F. — colore] G, Laetus, colerent ceteri cum F, colore et Müller, colore ut Lachm. ad Lucr. II, 829. — Poenicum] penicum F, expectes Poenica. — pennis F¹. — 6 allata] allegata p, albatum c, allatum Laetus. — 8 trameat] vel traviat Turnebus, tramat libri. — frigus] filum Augustini amicus. si sana est librorum lectio, sic interpreteris: trama nominatur, quod genus aliquod vestimenti, cui et ipsi tramae nomen est, frigus trameat. conf. Plin. 11, 81, ubi trama significat texta aranea; quibus simile videtur fuisse genus illud vestimenti. — 9 pectinis corr. ex pectinii ut vid. F (Groth). — minimum] 'fort. del.' LSp. — 10 graecum] vulg. ex B, grecus vel graecus libri. — 11 ubi $\pi\acute{\alpha}\nu\omicron\varsigma$] conieci. etiam LSp 'fort. ubi Aeolis $\pi\acute{\alpha}\nu\omicron\varsigma$ ' olim adscripsisse invenio. ubi ea fecit libri. ubi ea facit Laetus, qui eum faciunt Müller, om. vulg. ex B. — pannuclium G, panuclium Ha, pannuclium M, pannuclium p. panuclium F quod panuvollium scripsi. — 12 tuica] conieci; nisi forte haec tunica ut induca ab alio addita sunt. induca b, indica F cum ceteris, induca Laetus. 'an tuenica vel manica?' LSp. alia Christ Philol. XVI p. 456, Riese XXVII p. 305. conf. LSp Philol. XVII p. 291.

gendo. Cinctus et Cingillum a cingendo, alterum viris, alterum mulieribus attributum.

- § 115 24. Arma ab arcendo, quod his arcemus hostem. Parma
(p. 120 Sp.¹) quod e medio in omnis partis par. Conum quod cogitur in
cacumen versus. Asta quod astans solet ferri. Iaculum quod 3
ut iaciatur fit. Tragula a traiciendo. Scutum [a] sectura ut
secutum, quod a minute consecit^s fit tabellis. Umbonis a
§ 116 graeco, quod ambonis. Gladium C in G commutato a clade,
quod fit ad hostium cladem gladium; similiter ab omine Pi-
(p. 121 Sp.¹) lum, qui hostem ferirent, ut periculum. Lorica quod e loris de 10
corio crudo pectoralia faciebant; postea subcidit gallica e ferro
sub id vocabulum, ex anulis ferrea tunica. Balteum quod
cingulum e corio habebant bullatum, balteum dictum. Ocrea
(p. 122 Sp.¹) quod opponeretur ob crus. Galea ab galero quod multi usi
§ 117 antiqui. Tubae ab tubis, quos etiam nunc ita appellant tubi- 15
cines sacrorum. Cornua quod ea quae nunc sunt ex aere,
tunc fiebant bubulo e cornu. Vallum vel quod ea varicare
nemo posset, vel quod singula ibi extrema bacilla furcillata
habent figuram litterae V. Cervi ab similitudine cornuum

1 cingulum GH, cingulum M, Laetus. — 5 acumen GH. — uorus G. — sollet in F esse testatur Groth. — 6 a] add. Laetus, om. libri. — 7 a minute] amineute corr. ex aminuti F (Groth). amineute p, minute vulg., e minute Müller. — consecit^s] Augustinus, Müller, consecutum libri. — fit] sit a b Aldus, sic p. — a graeco] aut a graeco vel Laetus. — 8 quod] ut M. — ἀμβωνες Turnebus. — gladium] LSp, gladius libri. conf. VIII, § 45, R. R. I 48, 3. — C in G] G in C FGHVa, sed litterae in F tam sibi similes sunt ut vix discrepent. — 9 ad] ob GH. — gladium] fort. del. — omine] vulg., homine libri. — 10 qui] quod Laetus, quo Vertranus. — hostem] hostis vulg. ex B. — ferirent] scripsi, feriret libri, periret Augustinus. — 11 subcidit] succidia M, subcidia G, succiderunt Laetus. — gallica e] Müller, gallie F cum aliis, gallee p, galliae GH, gallus b, galli e Laetus, alia e Turnebus. conf. Lachm. ad Lucr. VI, 954. — 12 ferrea tunica] Turnebus, ferream tunicam libri. in F tunicam sic scriptum est ut in litterae nota solito longius absit a linea. ferea iam tunica Lachmann. lorica pro tunicam Ursinus apud Scioppium. — 14 opponeretur] ponebatur Scioppius. — quo vulg. cf. Aug. Müller p. 40. — multum Scioppius. — 16 sacrorum] sacrorum id est Sacri tubicines tubi vocantur Laetus. — 17 varicari Laetus. 'fort. varicare opus sit' Sciopp. in marg. — 18 posset] possit vulg. 'fort. potest' LSp. — bacilla vulg.

arma (115-117)

instrumenta

C118-129

cervi;
Aries
dra
s rut
mens
mens
pusi
lava
to eode
latr
non

Lae
laba
rutu
dica
teler
ai, p
no 7
quod
etiam
o dicta
V, 9
scrips
- ha
lan p
lan v
que
Mall
lan p
tra q
costa
Quo
illo d
qua
inter
'fort.
Al q
trab
tū
nati

cervi; item reliqua fere ab similitudine ut Vineae, Testudo, Aries.

25. Mensam escariam Cillibam appellabant; ea erat qua- § 118
drata ut etiam nunc in castris est; a cibo cilliba dicta; postea (p. 123 Sp.¹)
5 rutunda facta, et quod a nobis media et a Graecis mesa,
mensa dicta potest; nisi etiam quod ponebant pleraque in cibo
mensa. Trulla a similitudine truae, quae quod magna et haec
pusilla, ut truola; hanc Graeci trullan. Trua qua in culina
lavatrinam aquam fundunt; trua quod travolat ea aqua. Ab
10 eodem est appellatum Truleum; simile enim figura nisi quod (p. 124 Sp.¹)
latius est quod concipiat aquam et quod manubrium cavum
non est nisi in vinario truleo. Accessit Matellio a matula § 119

1 'fort. vinea' LSp. — 3 cillibam] cibillam Rholand., *infra* cibilla Laetus. — erant F V ap. — 4 'a cibo cilliba dicta melius post appellabant ponuntur' LSp. — 5 rutunda facta *corr. ex* rutundę factę F, rutundae factae M. — media] Charisius p. 58 K: mensam sine n littera dictam Varro ait, quod media poneretur, sed autores cum n littera protulerunt, Vergilius saepe. sed et mensam cum n posse dici idem Varro ait, quod et mensa [βρωτὰ] edulia in ea [escolenta] ponerentur. 'hunc in suo Varronis exemplo, nisi memoria eum fefellit, invenisse conicias: et quod a nobis media (ponebatur) et a Graecis, mesa. mensa dici potest etiam quod' LSp. — agreis mesa msa F, μέσα pro mesa Aldus. — 6 dicta] Müller, dici libri. (*conf.* VI, 68 id a θριάμβω potest dictum, V, 96 possunt .. ficta, al.) fort. dicta. potest etiam quod. — 8 truola] scripsi (ut area areola al.), troula libri, truilla LSp, truella Georges. — hanc] LSp, hinc libri. — TRVLLan F, trullā MV, Laetus, trullan p, item G addita lac. duorum verb., om. Hab c, τρυβλιον, nos trullam vulg. ex B. — trua] Müller, truae libri. — quo in culina] scripsi, quae culina in libri (culinae B, e culina Bentinus), qua e culina Müller. — 9 aquam fundunt] in haec verba exit primi quaternionis folium postremum cod. F. secundum qui sequebatur (p. 123—238 ed. Sp.¹) trua quod ... sic enim V, 118—VI, 61) Victorius invenit et scripturam contulit, nunc excissus desideratur, iam Bandinio frustra quaesitus. Quae nunc desunt in F, ea cum Laurent. 51, 5 qui non sine cura ex illo descriptus est, H. Keil composuit (f). eas autem varias lectiones quas Victorius ex deperdito illo quaternione editioni principi adscripsit, littera F indicavimus. — 10 eodem est] 'fort. eadem' LSp. — simile] 'fort. similei' LSp. simile pro nominativo habendum ex more Varr. — 11 quod] quo Müller. — concipiat] F p¹, concipit ceteri. — 12 vinario truleo] Christ, unaria trulla libri, nisi quod tulla f. — 'fort. non nisi ... accessit. Matellio' LSp. — matellio] Aldus, matiolo libri, matiulus B.

- dictus [et fictus] qui posteaquam longius a figura matulae discessit, et ab aqua Aqualis dictus. Vas aquarium vocant Futim quod in triclinio allatam aquam infundebant; quo postea accessit Nanus cum graeco nomine, et cum latino nomine graeca (p. 125 Sp.¹) figura Barbatus. Pelvis pedeluis a pedum lavatione. Candelabrum a candela; ex his enim funiculi ardentes figebantur, Lucerna post inventa, quae dicta a luce aut quod id vocant
- § 120 *λύχνον* Graeci. Vasa in mensa escaria: ubi pulstem aut iurulentum quid ponebant, a capiendo Catinum nominarunt, nisi quod Siculi dicunt *κάτινον* ubi assa ponebant; Magidam aut Langulam alterum a magnitudine, alterum a latitudine finxerunt. Patenas a patulo dixerunt, ut pusillas, quod his libarent (p. 126 Sp.¹) coenam, Patellas. Tryblia et Canistra quod putant esse latina, sunt graeca. *τρίβλιον* enim et *κανόν* [de] graece. reliqua quod aperta sunt, unde sint relinquo. 15
- § 121 26. Mensa vinaria rotunda nominabatur Cilibantum, ut (p. 127 Sp.¹) etiam nunc in castris. id videtur declinatum a graeco. *Κυλίκευμ* a poculo calice. Qui illis [*κύλιξ*], *Capides* et minores

1 dictus et fictus] vel fictus et dictus scrib. putavi, dictus et dictus libri, dictus (om. et dictus) cum Turnebo LSp. — et] om. cum Scioppio LSp, nisi est pro etiam aut supra postea scrib. pro posteaquam. — 2 futim] futum V, Aldus, butim M. — 3 quod] quo vulg. — quo] 'an quoi?' LSp. — 4 nanus] Turnebus, magnus libri, *μάγνος* vulg. ex B. — 5 barbatus Laetus. — pedeluis] Scioppius, pedelavis Aldus, pedenis libri. fort. pelvis ut pedeluis. — 8 licnon MVp, lacuna in fa G. greci licnon Laetus (tacet Victorius). — immensa f G. — 9 quid] quod f. — catinon F G M V p, lacuna in fb c. — 10 magidam] 'fort. magidem vel magida' LSp. Aug. Müller p. 34. — aut] autem G M, autem aut Laetus. conf. Reiter p. 31. — iangulam V p. — 12 patenas] libri quod non mutandum erat, patinas Rholandellus. — quod his] quis Müller. — dixerunt pauillas uero ut his B. — 13 triplia libri, corr. vulg. ex B. — quod] quae cum Aldo LSp. — latina et sunt M, Laetus. — 14 triplion F G M V p, τριπλιον cum lacuna H, f, lacuna in a c. — κανόν] LSp, canunum F, canunum M, cannuun V, cannum p, καν cum lac. H, canastron Laetus, lacun. a f, om. G. — graece] scripsi (ut p. 51, 8) de om., de graeca M, Laetus, nec Victorius ex F mutavit, de graeco V p, graeca ceteri. delet LSp. — sunt graeca. τριβλιον και κανον graeca sunt. reliqua vulg. ex B. — 16 cilibantum a graeco a poculo (sic) f. — 17 nunc] om. B, Laetus, nec Victorius ex F addidit. — cylicenum] scripsi, ciliceo M V p, lacuna in H a c, cyliceo ceteri. — 18 calice qui illis κύλιξ] scripsi, cylice qui illa libri. ceterum conf. § 127. — capides] LSp, capis Tur-

post notineley add
sid' A. qui cetera
note constituit.

Futis = futilis & fundere ; ~ rhythm - artizan. G. J. 7
Nānus : vānos, vānos
Barbatus

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Capit
cap
que
tene
3 public
fuit
magis
sed et
Origo
1 dicit e
vinit
ratione
eum
deum
is apell
agrum
bat
sme
hinc
2 Crat
vasa

x d u
piles
sed e
ver
Lp
M
die
G
li
pr
ha
n
po
li
ha
tae
15
si
chi

Capulae a capiendo, quod ansatae ut prendi possent, id est capi. Harum figuras in vasis sacris ligneas ac fictiles anti-
 quas etiam nunc videmus. Praeterea in poculis erant Pa- § 122
 terae, ab eo quod patent ita dictae. hisce etiam nunc in
 5 publico convivio antiquitatis retinendae causa, cum magistri
 fiunt, potio circumfertur, et in sacrificando deis hoc poculo
 magistratus dat Deo vinum. Pocula a potione, unde Potatio. (p. 128 Sp.¹)
 sed etiam possunt haec a Poto, quod πότος potio graecae.
 Origo potionis Aqua, quod aequa summa. Fons unde fun- § 123
 10 ditur e terra aqua viva, ut fistula, a qua fusus aquae. Vas
 vinarium grandius Sinum ab sinu, quod sinum maiorem ca-
 vationem quam pocula habebat; item dictae Lepestae quae
 etiam nunc in diebus sacris Sabinis vasa vinaria in mensa
 deorum sunt posita; apud antiquos scriptores graecos inveni
 15 appellari poculi genus δειπέσταν; quare vel inde radices in (p. 129 Sp.¹)
 agrum Sabinum et Romanum sunt profectae. Quī vinum da- § 124
 bant ut minutatim funderent, a guttis Guttum appellarunt; qui
 sumebant minutatim, a sumendo Simpulum nominarunt. In
 huiusce locum in conviviis e Graecia successit Epichysis et
 20 Cyathus; in sacrificiis remansit guttus et simpulum. Altera § 125
 vasaria mensa erat lapidea quadrata oblonga una columella;

nibus, capit libri. 'fort. a graeco πλικεῖον. pocula, quae in illa, ca-
 pides' LSp (quae in iam Müller). — 1 id est capi] 'delenda esse puto,
 sed conf. § 137: solvunt id est luunt.' LSp. 'quamquam non facile his
 verbis careas quibus deletis absit idem syllabarum sonitus. — 4 patent]
 LSp duce Aldo qui pateant latine scripserat, latini libri, latum latini
 Müller, conf. Ursinus ad Ciaccon. p. 167. — ita] iam p. — dictae]
 dicunt dictae FG, dicunt MB, Laetus. — 5 causa cum] gratia quom
 GH. — 8 sed etiam possunt haec] scripsi, et etiam postea haec possunt
 libri, in quibus varia lectio videtur esse postea (an pote?) et possunt.
 pro postea scripsit repotia Müller coll. VI, 84. 'fort. potatio et repotia.
 haec possunt etiam a πότος' LSp. conf. Reiter p. 9. — potio] libri,
 h. e. πότω. — quod πότος] quod potos libri, quod cum lac. f. — potio]
 poton p. — 9 origo potionis] fort. del. ut marginis nota. — aequal] equa
 libri. — 11 cavationem] Aldus, cautionem libri. — 12 habebat] LSp,
 habebant libri. — dictae lepestae] Müller, dicta flepeste MVfp, dic-
 tae flepestae GH, dicta lepeste Scioppius. — 13 sauinis MVp. —
 15 δειπέσταν H, δειπασταν a, depestatam FG Vp, lacun. f, δειπαστρον Ur-
 sinus ap. Scioppium, λεπαστάν Müller. conf. Pollux X, 75. — 19 epy-
 chis fHV. — 20 sacrificiis] sic f. — 21 uasaria Ffa, uasaria GH, ui-

vocabatur Cartibulum. haec in aedibus ad compluvium apud
 (p. 130 Sp.¹) multos me puero ponebatur et in ea et circum eam aenea
 vasa: a gerendo Cartibulum potest dictum.

§ 126 27. Praeterea erat tertium genus mensae [et] quadratae
 vasorum; vocabatur Urnarium, quod urnas cum aqua positas 5
 ibi potissimum habebant in culina. ab eo etiam nunc ante
 balineum locus ubi poni solebat, Urnarium vocatur. Urnae
 dictae quod urinant in aqua haurienda ut urinator. Urinare

§ 127 est mergi in aquam. Impurro fictum ab urbo, quod ita
 flexum ut redeat sursum versus ut in aratro quod est urvum. 10
 (p. 131 Sp.¹) Calix a caldo, quod in eo calda puls apponebatur et caldum
 eo bibebant. Vas ubi coquebant cibum, ab eo Caccabum ap-
 pellarunt. Veru a versando.

§ 128 28. Ab sedendo appellatae Sedes, Sedile, Solium, Sellae,
 Siliquastrum; deinde ab his Subsellium; ut Subsipere quod 15
 non plane sapit, sic quod non plane erat sella, Subsellium.
 ubi in eiusmodi duo, Bisellium dictum. Arca quod arcebantur
 (p. 132 Sp.¹) fures ab ea clausa. Armarium et Armamentarium ab eadem
 origine, sed declinata aliter.

naria ceteri ex F². — erant f. — columbella libri, columnella Laetus,
 corr. Rholandellus. — 1 a pro ad (ante compl.) fVp, apud GH,
 om. M. — 2 in ea] tina Scaliger, Ursinus ad Ciacconium p. 150. —
 circum eam] Christ, cum ea libri. — 3 cartibulum] cartibum HVapf,
 gertibulum unde cartibulum B, vulg., cartibum unde cartibulum Lae-
 tus, nec Victorius mutavit. — potest] post GHMb, Laetus. — dici a.
 — 4 et] delevi. etiam Scioppius. 'fort. antea intercidit lapideae vel
 simile' LSp. — 5 uocabatur V, uocatur ceteri, vocaturque vulg. ex B,
 vocabaturque Scioppius. 'fort. vocatum, nisi probum est illud voca-
 batur' LSp. — 8 aurienda f. — orinator orinare libri praeter p, in quo
 urinator dicitur intre est mergi; correxit Bentinus. — 9 impurom H,
 impuro M, in puro b, imburum Aldus cum B, impurvom Müller. —
 ab urbo] a bura Ursinus, ab urvo Müller. — 10 ut] Aldus, est ut
 G, est ceteri, om. Laetus. — urvum] B, aruum libri, bura Augu-
 stinus, urbum vulg. — 11 plus apponebatur libri, corr. Laetus. —
 12 cacabum Mp, editi praeter Laetum qui cocubum habet. — 13 veru]
 Aldus, vera libri. — 14 ab] a fG. — solium] Augustinus, souum
 libri, sedum Aldus. — 15 seliquastrum Aldus. — 16 sapit] 'fort.
 subsipere non plane sapere, certe qui, non quod exspectamus' LSp. —
 17 in] 'fort. del.' LSp. — arcentur vulg. ex B, arceantur Scioppius.
 — 18 armamentarium] armamentum M, armentarium p.

Weston (130-135)

... in ...

§ 126 - 27. Præterea ...

§ 127 ...

§ 128 - 25. Ab ...

... in ...

29. Mundus muliebris dictus a munditia. Ornatus quasi § 129
 ab ore natus; hinc enim maxime sumitur quod eam deceat.
 Itaque id paratur speculo. Calamistrum quod his calfactis in
 cinere capillus ornatur. Qui ea ministrabat a cinere Cinerarius
 5 est appellatus. Discerniculum quo discernitur capillus. Pecten
 quod per eum explicatur capillus. Speculum a spiciendo quod (p. 133 Sp. 1)
 ibi se spectant. Vestis a vellis vel ab eo quod vellus lana § 130
 tonsa universa ovis. id dictum quod vellebant. Lana ex lana
 facta. Quod capillum contineret dictum a rete Reticulum; Rete
 10 ab raritudine; item texta fasciola, qua capillum in capite alligarent,
 dictum Capital a capite, quod sacerdotulae in capite etiam nunc solent habere.
 Sic Rica ab ritu, quod Romano ritu sacrificium feminae cum faciunt,
 capita velant. Mitra et reliqua fere in capite postea addita cum vocabulis graecis.
- 15 30. Prius [de] indutui, tum amictui quae sunt, tangam. § 131
 Capitium ab eo quod capit pectus, ut antiqui dicebant, id est (p. 134 Sp. 1)
 comprehendit. Indutui alterum quod subtus, a quo Subucula;
 alterum quod supra, a quo Supparus, nisi id quod item dicunt
 osce. Alterius generis item duo, unum quod foris ac palam,
 20 Palla; alterum quod intus, a quo Intusium, id quod Plautus dicit:

Intusiatam patagiatam caltulam ac crocotulam.

1 mulieris Scioppius. — 2 maxime G. — doceat p, Sciopp. in marg. — 3 id] ob id Laetus, ideo a, quod probat LSp. — speculo] scripsi, speculum libri. — his] is V p, om. GH. — calfactis p, calefactum GH. — 5 est] om. H. — 6 spiciendo libri, corr. Laetus. — 7 se spectant a b, Turnebus, espectant F, exspectant vel expectant alii. — vestis] vestis universa ex inferioribus Christ Philol. XVI p. 461 quod probat Riese XXVII p. 305 et olim LSp XVII p. 298. vestis . . facta ante Prius § 131 ponit Christ. — uellis] h. e. villis libri, quod retinui (conf. Lucil. sat. I, 28 M.), velis Laetus. — vel] Laetus, uela libri. — 8 uellabant libri, corr. Aldus cum B. — lanea (priori loco) Turnebus. — 10 in capital ligarent Groth. — 12 fort. habere sic. rica. — 13 foeminae quom f. — 15 prius deinde utuitum amictui FG Vfp (amictui f), ubi de indutu Laetus, dein indutui Müller. delevi de. — tum] aut MB, Laetus. — sunt tangam] subtangam Laetus, tacet Victorius. — 16 capit] capiat GM Vp. — ut antiqui dicebant id est] LSp, id est ut antiqui dicebant libri. an delenda sunt ut antiqui dicebant? — 17 comprehendit f. — 19 'fort. Oscei' LSp. — 22 caltulum libri, corr. Laetus ex Plaut. Epid. II, 2, 17. — crocotatum f, crocotulam H.

- (p. 135 Sp.¹) Multa post luxuria attulit, quorum vocabula apparet esse graeca
 § 132 ut Asbeston. Amictui dictum quod amictum est, id est circumiectum, a quo etiam quo vestitas se involvunt, Circumiectui appellant, et quod amictui habet purpuram circum, vocant Circumtextum. Antiquissimi amictui Ricinium; id, quod eo utebantur duplici, ab eo quod dimidiam partem retrorsum
 § 133 iaciebant, ab reiciendo Ricinium dictum. Hinc quod facta
 (p. 136 Sp.¹) duo simplicia paria, Parilia primo dicta, R exclusum propter levitatem. Parapechia, Clamides, sic multa, graeca. Laena quod de lana multa, duarum etiam togarum instar; ut antiquissimum mulierum ricinium, sic hoc duplex virorum.
 § 134 31. Instrumenta rustica quae serendi aut colendi fructus causa facta. Sarculum ab serendo ac sariendo. Ligo, quod eo
 (p. 137 Sp.¹) propter latitudinem, quod sub terra, facilius legitur. Pala a
 § 135 pangendo, G L quod fuit. Rutrum ruitrum a ruendo. Aratrum quod aruit terram. Eius ferrum Vomer quod vomit eo plus terra. Dens quod eo mordetur terra; supra id regula quae stat Stiva ab stando, et in ea transversa regula Manicula, quod manu bubulci tenetur. Qui quasi temo est inter boves, Bura a bubus; alii hoc a curvo Urvum appellant. Sub iugo medio

2 abiectum est id est circumlectum libri, *corr.* vulg. ambiectum Müller. — 3 quo vestitas] G, Augustinus, quod uestitas ceteri. — vestitu se Turnebus. — 5 *fort.* antiquissimum, *alii apud Turnebum antiquissimis* LSp. — amictuis Scaliger. — 7 faciebant libri (*omnes puto*), *corr.* Laetus. — reiciendo f. — ricinum f, recinum a. — 8 R exclusum] Müller, r esclusum Turnebus, resclusum H V a f, resiculum p, resculum F *apud Vict.* reclusum G M b. *fort.* RI exclusum *vel supra parlia.* — 9 breuitatem G H. *fort.* lenitatem LSp. — parapechia M, *παραπέχια* B. — chlamydes Veneta, *κλάμυς* B. — lena libri, *corr.* Aldus. — 10 duarum] ducrum f. — etiam] *fort.* enim LSp. — 13 ab] F, 'a' *f cum plerisque.* — serendo ac] serando ac Scaliger. *fort. del.* LSp. *de duabus originibus conf.* § 136 eradunt atque eruunt, VII § 52 circum latera erant regi atque ad latera habebant ferrum, VI § 47 a voluntate dictum et a volatu *al.* — sariendo] Aldus, sarcendo libri, sariendo vulg. *ex* B. — 15 pangendo Laetus. — G L quod fuit] G in L mutatum vulg. *ex* B, factum L G quod fuit Müller. — 16 aruit] aravit Laetus, aruit Turnebus, ruit B, eruit Augustinus. — 17 terra] Madvig Adv. II p. 168, *prob.* LSp Philol. Anz. V p. 584. terram libri. terrae Rein Obs. crit. p. 6. — mordent p². — 18 ab] F, 'a' *f cum plerisque.* — manibula Vp. — 19 qui] *de interpunctione vid.* Müller, Reiter p. 88 adnot. 2. — 20 urvum] Turnebus, Schneider ad R. R. p. 395, curuum libri.

cavum, quod bura extrema addita oppilatur, vocatur Coum a covo. Ingum et Iumentum ab iunctu. Iripices regula com- § 136 pluribus dentibus, quam item ut plaustrum boves trahunt, ut (p. 138 Sp.¹) eruant quae in terra serpunt; sirpices, postea S detrito a quibusdam dicti. Rastelli ut irpices serrae leves; itaque homo in pratis per fenisechia eo festucas corradit, qua ab rasura Rastelli dicti. Rastri quibus dentatis penitus eradunt terram atque eruunt, a quo rutu rastri dicti. Falces a farre littera § 137 commutata; hae in Campania Seculae a secando; a quadam (p. 139 Sp.¹) similitudine harum aliae, ut quod apertum unde, Falces Fenariae et Arborariae; et quod non apertum unde, Falces Lumariae et Sirpiculae. Lumariae sunt quibus secant lumecta, id est cum in agris serpunt spinae; quas quod ab terra agricolae solvunt, id est luunt, Lumecta; Falces Sirpiculae vocatae ab 15 sirpando, id est ab alligando; sic Sirpata dolia quassa, cum (p. 140 Sp.¹) alligata his, dicta. utuntur in vinea alligando fasces, incisos fustes, faculas. has Phancas¹ *Chermonesioe dicunt. Pilum § 138 quod eo far pisunt, a quo ubi id fit dictum Pistrinum. L et S inter se saepe locum commutant. Inde post in urbe Lucili

1 cavum] canum V, coum B, covum Rholandellus. — 'fort. vocatum' LSp. — coum] cous F *apud Victorium*. — 2 covo] cavo Rholandellus. — iumenta G M V a. — compluribus] cum pluribus V b, Laetus, compluribus f. — 4 serunt libri, *corr.* Turnebus. — 'fort. sirpices, irpices' LSp. — S] est G H a f, si M, quae Laetus (*tac. Vict.*). — detrita M, Laetus (*tac. Vict.*). — quibusdam] quibus V p. — 5 itaque] vulg. *ex* B, ita qua libri. *conf.* Reiter p. 100 sq. — 6 fenisechia libri, *corr.* vulg. — festucas] festas f. — qua] H V f p, quo alii. — rasura] *scripsi*, rasu libri. — 7 dentalis libri, *corr.* Turnebus, dentalibus Laetus. — 8 rutu rastri] Scaliger et Turnebus qui erutu *scripsit*, ratrabati G, ruturbati ceteri. rasu rastri Roth Philol. XVII p. 175. — 'fort. farre R littera' LSp. — 9 Hec V. — seculae f. — 11 arboreae G H V p, arborariae Georges, *item* Freund et Klotz in *lexicis*. — lumariae falces Laetus. — lumariae et] lumaria et F f. — 12 id est] *om.* Laetus. — 14 luunt id est solvunt Augustinus. *conf.* p. 51, 1. — 15 sirpata] vulg. *ex* B, sirpita libri. — 17 phancas f, fundas H V p, phancas G, zancas Müller. — V. C. phanides Chermonesiae, al. phandas chersonesii Sciopp. *marg.* — chermosie f, chermosioe G a, chermosiae H, chersonesice vulg. *ex* B. — 18 pinsunt Bentinus. *cf.* Aug. Müller p. 55. — quo id sit dictum Laetus (*tac. Vict.*). — L] vulg., R libri. — et *om.* V. — 19 locum *om.* M vulg.

- (p. 111 Sp.¹) **Pistrina et Pistrix.** Trapetes molae oleariae; vocant trapetes a terendo, nisi graecum est; ac molae a molliendo; harum enim motu eo coniecta molliuntur. Vallum a volatu, quod cum id iactant volant inde levia. Ventilabrum quod ventilatur in
- § 139 aere frumentum. Quibus comportatur fructus ac necessariae res: de his Fiscina a ferendo dicta. Corbes ab eo quod eo spicas aliudve quid corruebant; hinc minores Corbulae dictae. De his quae iumenta ducunt: Tragula quod ab eo trahitur per terram. Sirpea quae virgis sirpatur, id est colligando implicatur, in qua sterco aliudve quid vehitur. Vehiculum in
- (p. 142 Sp.¹) § 140 quo faba aliudve quid vehitur, quod ex viminibus vietur aut eo vehitur. Brevius vehiculum dictum est aliis vel Arcera, quae etiam in duodecim tabulis appellatur; quod ex tabulis vehiculum erat factum ut arca, arcera dictum. Plaustrum ab eo quod non ut in his quae supra dixi, sed ex omni parte palam est, quae in eo vehuntur, quod perlucet, ut lapides, asseres, lignum.

§ 141 32. Aedificia nominata a parte ut multa. Ab aedibus et
(p. 143 Sp.¹)

1 pistrix] pistrina Vp. — vocantur Bentinus cum B. 'fort. oleariae vocantur' LSp. — trapetes] trapeta Laetus, cui Victorius s addit. — 2 ac om. vulg. 'fort. graeci vocabuli vestigium est' LSp. — molliendo] Scaliger, molendo M, Laetus, moliendo ceteri. movendo Groth. — 3 molliuntur] Scaliger, moluntur Vertranius, molliuntur libri. — vallum] uannum B. Serv. ad Georg. 1, 166: 'vannus Iacchi, id est cribrum areale. legimus tamen et vallum secundum Varronem.' — 4 quod] quo vulg. — 5 aere] 'fort. area' marg. Scioppii. — comportatur f, Laetus, comportantur Mp, Aldus, corporantur H. — ac] del. LSp. — 6 his] iis Laetus. — 7 aliudve f. — 8 quod ab eo] libri (scil. ab iumento), ab eo quod cum Laeto LSp. — 9 quae] quod Müller. — colligendo f. — 10 vehitur] geritur p, evehitur vulg. ex B. — 11 vehitur] geritur Vp. — ex] Laetus, est libri. — vietur] Turnebus, utetur libri (uteretur G M). quo ex viminibus uterentur vulg. ex B. — 12 brevis] scripsi, brevis est libri, brevis vehea vulg. ex B, vehea brevis vehea Scioppius, om. Laetus. 'fort. brevi E' LSp. — est aliis vel] vel del. LSp. fort. ab aliis ut. dictum est aliis ne et dictum ab his vel G, dictum est aliis vel etiam dictum ab his vel M. — 14 arca] archar f, arcar F G M V, arcas H. — 15 ut] F, om. f Laetus. ut in om. GH. — sed] 'fort. ex quadam parte sed' LSp. — 16 scrib. vid. aut vehantur aut palam sunt. — perlucet] libri, perlucet vulg. prob. LSp. — lapidem Vfp. — 17 lignum] vel tigna LSp, tignum libri. — 18 aperte] M V a.

aed/pca (-168)

v. 33y. sic legit Henschelius (De quovschu Septu p. 74) non addita ratione: 'ut haberent tuta oppida, quod quere
ministrabant, necuis dicta. moerus. quod munitur causa portebatur manu, qui sepelbant oppidum
eo ex munere munitis?

faciendo maxime Aedificium, [et] Oppidum ab Opi dictum, quod munitur opis causa ubi sint, et quod opus est ad vitam gerendam ubi habitent tuto. Oppida quod operi muniebant, moenia. Quo moenitius esset quod exaggerabant, Aggeres dicti, 5 et qui aggerem contineret Moerum. Quod muniendi causa portabatur Munus. Quod sepiebant oppidum eo moenere, Moerus. (p. 144 Sp.¹) Eius summa Pinnae ab his quas insigniti milites in galeis ha- § 142 bere solent et in gladiatoribus Samnites. Turres a torvis, quod eae proiciunt ante alios. Qua viam relinquebant in muro, qua 10 in oppidum portarent, Portas. Oppida condebant in Latio § 143 Etrusco ritu multi, id est iunctis bobus, tauro et vacca, interiore aratro circumagebant sulcum. hoc faciebant religionis causa die auspicato, ut fossa et muro essent muniti. Terram unde exculpserant, Fossam vocabant et introrsum iactam Mu- (p. 145 Sp.¹) 15 rum. Post ea qui fiebat orbis, Urbis principium; qui quod erat post murum, Postmoerium dictum, eiusque auspicia urbana finiuntur [cippis]. Cippi pomeri stant et circum^x Ariciam et cir-

1 maxime] maxime GH, maximum vulg. — et] est vulg., om. Scioppius. — opi] ope Laetus. cf. Aug. Müller p. 28. — 2 ubi sit b Müller. — 3 gerundam G. — ubi] ut p. — habitent] habeant M V p, prob. Madvig. Adv. II p. 168. — tuto] GH V f p, tuta alii. — oppida] oppida vel B, vel oppida vulg. 'fort. oppidum' LSp. — operi] operis Müller, Madvig, opere vulg. — 4 moenia] moenia dicta H M a p. — quo] quod H V a p. — essent GH, Laetus. Quo munitus ut esset, quod Madvig. conf. Rein Observ. crit. p. 8. — aggeres dicti] 'fort. aggerem dicebant' LSp. — 5 moerum] merum f, murus vulg. ex B. — parabatur V p. — 6 munus] Laetus, manus libri. moenus et moeniendi vid. fuisse. — causa manu parabatur, quod vulg. ex B. — quod] que G, quo vulg. — eo moenere] Turnebus, eē omoenere F M V a, esse omenere H, et emoenere G, ee emoenere p, eae amoenere f, e quo munere vulg. — moerus] Scioppius, murus libri. — 7 eius] eī V, enim p. — habere in galeis Laetus. — 9 prospiciunt M, Laetus. — qua in .. portas] 'fort. quae in .. portae' LSp. — 11 multi] ut multa Augustinus, sulcis Groth. — id est] idem f. — bacca libri, corr. Laetus. — 14 iactam] Müller, factam F, factam ceteri, factum Laetus. — 15 post ea] Müller, postea libri. — 16 pomerium Laetus. 'fort. pomerium ut postmoerium' LSp. — eiusque] eius, quo Turnebus, eiusque ambitu vulg. ex B. eo usque Mommsen Hermes X p. 43, quoque Reiter p. 81 sq. — 17 cippis] add. LSp. — circum Ariciam et circum] Scioppius, circum ars clamet circum F cum plerisque, circum areolam ardeam et circum B, cir-

['coque' Jordanicus (To-
reg. Romo I 1 p. 147
adn. 25).

- cum Romam. Quare et oppida quae prius erant circumducta aratro ab orbe et urvo Urbes; ideo coloniae nostrae omnes in litteris antiquis scribuntur urbis, quod item conditae ut Roma, et ideo coloniae et urbes conduntur, quod intra pomerium ponuntur. Oppidum quod primum conditum in Latio § 144
(p. 146 Sp.¹) stirpis Romanae Lavinium; nam ibi Dii penates nostri. hoc a Latini filia, quae coniuncta Aeneae, Lavinia, appellatum. Hinc post triginta annos oppidum alterum conditur Alba; id ab sue alba nominatum. haec e navi Aeneae cum fugisset Lavinium, triginta parit porcos; ex hoc prodigio post Lavinium 10 conditum annis triginta haec urbs facta, propter colorem suis et loci naturam Alba Longa dicta. Hinc mater Romuli Rhea, § 145 ex hac Romulus, hinc Roma. In oppido Vici a via, quod ex utraque parte viae sunt aedificia. Fundula a fundo, quod exitum non habet ac pervium non est. Angiportum, si id angustum, ab agendo et portu. Quo conferrent suas controversias § 146
(p. 147 Sp.¹) et quae venderentur vellent quo ferrent, Forum appellarunt. Ubi quid generatim, additum ab eo cognomen, ut Forum Bovarium, Forum Olitorium; hoc erat antiquum Macellum, ubi olerum copia. ea loca etiam nunc Lacedaemonii vocant Macellum, sed Iones ostia ortorum †Macellotas ortorum‡ et castelli

cum Ardolam Ardeam et circum vulg. — 1 et (post quare) om. Hf. — 2 orbe] Laetus, urbe libri. — urbes] urbs est libri, urbes et Aldus. 'fort. aratro urbes dictae, ab orbe' LSp. — 3 urbis] urbes GH. — 4 et urbes] ut urbes vulg. ex B, urbes et Laetus. 'fort. et del.' LSp. — 7 appellatum Stan-
lei ad Aeschyl. sept. v. 125, appellata libri. — 8 conditum Ha. — 9 suae f. — quom GH. — fugisset] vulg. ex B, Victorius, Turnebus, fuis-
set libri. — 10 'Lavinium fort. del.' LSp. sed conf. R. R. II, 4, 18. — parit] pro parit positum esse censet Aug. Müller p. 57. — 12 rhea libri, non rea. conf. Nieb. hist. rom. I, 214. — 13 ex utraque] vulg. ex B, dextra qui Ffbp, dextraque a, dextra quod MV, dextera H, dextra Laetus. vid. § 111. — 14 fundula] LSp, fundullae libri. — 15 habent B. — sive quod id angustum sive ab Müller, 'sed sufficit si mutatum in quod' LSp. intellego: fundula angip. nominatur si id angustum est. — 16 agendo] agendo Laetus. conf. VI § 41. — 17 uendere GM. 'fort. vellent del.' LSp. conf. Paul. ex Fest. s. v. macellum p. 125 M. — 18 additum f. — bovarium libri, boarium Laetus. — 20 macellum sed] 'fort. μακέλλους et' LSp. — 21 ostia] hostia libri. — ortorum et castelli macela (sive μακείλα) LSp, ortorum macellotas ortorum et castelli macelli libri, macella etiam Müller coll. Hesych. s. h. v.

Idem de suo Müller, sed
'appellata' rectum, in-
tellego Lavinia

7 'fuit' (fueris) Howases 'Dunkle Wörter 2. Aufl.' p. 111. collato. Fuchs.

Moc
can
com
par
3 un
app
ali
ibi
eo m
9 sat
diti
ello
ars
pos
3 Cur
cor
ciss
sue
quod
2 im
pess
rit
foli

Scal
ad Pa
piscar
Jerd
tus,
denu

rulg
man
16 O
16 en
2. -
6 H
cor
zee

Macela. Secundum Tiberim ad Iunium Forum Piscarium vo-
cant; ideo ait Plautus apud piscarium. Ubi variae res ad (p. 148 Sp.¹)
corneta Forum Cuppedinis a *Cuppedio*, quod multi Forum Cu-
pidinis a cupiditate. Haec omnia posteaquam contracta in § 147
5 unum locum quae ad victum pertinebant et aedificatus locus,
appellatum Macellum, ut quidam scribunt, quod ibi fuerit ortus,
alii quod ibi domus fuerit, cui cognomen fuit Macellus, quae
ibi publice sit diruta, e qua aedificatum hoc quod vocetur ab
eo macellum. In foro Lacum Curtium a Curtio dictum con- § 148
10 stat, et de eo triceps historia; nam et Procilium non idem pro-
didit quod Piso, nec quod is, Cornelius Stilo secutus. A Pro-
cilio relatum in eo loco dehisse terram et id ex S. C. ad (p. 149 Sp.¹)
aruspices relatum esse; responsum deum Manio postilionem
postulare, id est civem fortissimum eo demitti. tum quendam
15 Curtium virum fortem armatum ascendisse in equum et a Con-
cordia versum cum equo eum praecipitatum; eo facto locum
coisse atque eius corpus divinitus humasse ac reliquisse genti
suae monumentum. Piso in annalibus scribit sabino bello, § 149
quod fuit Romulo et Tatio, virum fortissimum Mettium Cur- (p. 150 Sp.¹)
20 tium Sabinum, cum Romulus cum suis ex superiore parte im-
pressionem fecisset, [Curtium] in locum palustrem, qui tum
fuit in foro antequam cloacae sunt factae, recessisse atque
†ad† suos in Capitolium recepisse; ab eo lacum invenisse no-

1 tyberim f. — ad Iunium] ad Ianum apud Turnebum, ad Ianium
Scaliger, ad merum Bunsen descr. Rom. I, 629, adiunctum Urlichs,
ad Portunium Jordan II, 257. — 2 Plaut. Cure. IV, 1, 13 apud forum
piscarium. — 3 cuppedio] scripsi cum vulg. (quae cupedio), cuppedine
Jordan Herm. II, 89, cupedeo Laetus, fastidio libri. — quod] Lae-
tus, quem libri. Aug. Müller p. 38. — cuppedinis libri. — 7 fuerit
domus G. H. — cui] qui Ha, Manii cui Urlichs topogr. rom. p. 147.
— 10 et de] et om. Laetus, 'fort. set' LSp. — 11 Cornelius] C. Aelius
vulg. ex B. — 13 manium Laetus. — 14 id est] id quo P. R. pluri-
mum posset, id est Bergk. — eodem mitti libri, corr. Turnebus. —
15 Concordia] Concordiae vulg. ex B, ad Concordiae Scaliger. —
16 eum] eo H, in eum Aldus. — 18 Piso] L. Calpurnius Piso vulg. ex
B. — 20 quom G. — exepiore p, et supra scr. su f. — 21 curtius
G. H. a f, Laetus. 'aut del. aut in Curtium' LSp. — locum] lacum libri,
corr. Laetus. — 23 ad] delevi. ad suos se Müller, pro quo malim se
recepisse. 'an recessisse pro recepisse?' LSp. — locum Christ.

'cuppedio' in glossis expli-
cari 'fastidiosus' adn.
M. p. 149. tamen au-
reluctata sunt quae
ad exhibent videlicet
interpunctione p. 149
post 'cuppedinis'

- § 150 men. Cornelius et Lutatius scribunt eum locum esse fulguritum et ex S. C. septum esse; id, quod factum est a Curtio Consule, cui M. Genutius fuit collega, Curtium appellatum.
- § 151 Arx ab arcendo, quod is locus munitissimus urbis, a quo facillime possit hostis prohiberi. Carcer a coercendo quod exire ⁵ prohibentur. In hoc pars quae sub terra Tullianum, ideo quod ^(p. 151 Sp.¹) additum a Tullo rege. Quod Syracusis, ubi de[*licti*] causa custodiuntur, vocantur Latomiae, inde Lautumia translatum,
- § 152 quod hic quoque in eo loco lapidicinae fuerunt. In eo Laurentum ab eo quod ibi sepultus est Tatus rex, qui ab Laurentibus interfectus est, [nisi] potius ab silva laurea quod ea ibi excisa et aedificatus vicus, ut inter sacram viam et ^(p. 152 Sp.¹) cellum editum Corneta, quae abscisae loco reliquerunt nomen, ut Esculetum ab esculo dictum et Fagutal a fago, unde etiam
- § 153 Iovis Fagutalis quod ibi sacellum. Armilustrum ab ambitu ¹⁵ lustrum; locus idem Circus Mecinus dictus, quod circum specta-

1 Cornelius] C. Aelius vulg. ex B. — luctatius libri, Q. Lutatius vulg. ex B. — locum] 'fort. lacum' LSp. — 2 id quod] idque G f. — est] esse Aldus, esset Müller. — 3 quod] G H. — M] N p. — 4 facillime f. — 5 prohibere V a fp. — exire] inclusi addit b. — 6 prohibentur] prohibet Scioppius. — 7 Tullio libri, corr. B. — delicti] Bergmann, de libri, simili de vulg. ex B, hac de Aldus. ubi clausi cust. Groth. — 8 inde] Müller, exinde Turnebus, et de libri. — 'fort. vocatur *λατομία*, inde Lautumiae' LSp. cf. Aug. Müller p. 35. — 9 in eo loco] om. vulg. ex B. — in eo] inde vulg. ex B. *lacunam posuit ante haec verba Müller. 'fort. del.'* LSp. in Aventino Groth. — lauretum] F, laurentum G H a f. — 11 nisi potius] addidi, aut add. Scioppius, vel Müller. — 12 inter] intra G H. — macellum] macellatum p. — 13 editum] aedificatum Urlichs top. rom. p. 148. 'fort. dictum' LSp. conf. Jordan Hermes II, 94, Bücheler Annal. phil. CV, 567. — corneta] corneta a cornis vulg. ex B. 'fort. cornetum a cornis' LSp. — abscisae] F f, abscise M a b, ab cise G, abscissae ceteri. — 14 escula

'ambilustrum ab ambitu lustrum. (armilustrum) locus idem' Hirschmann; in *Spivischen* in folio p. 94.

libri, corr. Laetus. — 15 Iobis f, Iobis libri plurimi. — armilustrum M, Laetus (*tac. Vict.*). 'fort. ambilustrum vel ambilustrum. Serv. ad Aen. I, 283: Lustrum autem dictum, quod post quinquennium una quaeque civitas lustrabatur, unde Romae ambilustrum, quod non licebat nisi ambos censores post quinquennium lustrare civitatem. alterum vocabulum infra VI § 22 exponitur. illud si locum non significat, armorum notio ante ambitu intercidit.' LSp. conf. Christ Philol. XVI p. 456, LSp XVII p. 291 sq., Riese XXVII p. 305. — 16 locum H V fp. — mecinus] sic F G V b fp, metinus H, maximus Laetus et fort. M. circum meci-

restitui interpunctionem de indicativo 'est' tamen debet aut. Non hunc
locum propter falsam, quam et ipse sequitur interpunctionem, laudat
Buttner *Ch. Lutatius Catulus* p. 187. Ceterum de indicativo non in dubio.
quod ne verum factum est, id scriptor non ut alicuius sententiam profert.

dubito num defendi possit 'de causa'; 'delicti' probavit Muller

§ 154. Non magis constat de vocabulo 'smursim' in tab. 59. VTA 12, quemquam recte, ut videtur, Putschkerus Umbri. p. 48 vocabulum abstracum cum Latino comparans etiam in Varrone 'mursim' legendum esse adnotat, quo et ipsa ducunt epigrapha.

- capta fixa sunt rostra; sub dextra huius a comitio locus sub-
 structus, ubi nationum subsisterent legati qui ad senatum essent
 § 156 missi. is Graecostasis appellatus a parte ut multa. Senacu-
 lum supra Graecostasim ubi aedis Concordiae et basilica Opimia.
 (p. 156 Sp.¹) Senaculum vocatum, ubi senatus aut ubi seniores consisterent, 5
 dictum ut *γερονσία* apud Graecos. Lautolae ab-lavando, quod
 ibi ad Ianum Geminum aquae caldae fuerunt. ab his palus
 fuit in minore Velabro, a quo quod ibi vehebantur lintribus,
 § 157 Velabrum, ut illud maius de quo supra dictum est. Aequi-
 melium quod aequata Meli domus publice, quod regnum occu- 10
 pare voluit is. Locus Ad busta Gallica quod Roma recuperata
 Gallorum ossa qui possederunt urbem ibi coacervata ac con-
 (p. 157 Sp.¹) septa. Locus qui vocatur Doliola ad Cluacam maxumam, ubi
 non licet despuere, a doliolis sub terra. Eorum duae traditae
 historiae, quod alii inesse aiunt ossa cadaverum, alii Numae 15
 Pompilii religiosa quaedam post mortem eius infossa. Argi-
 letum sunt qui scripserunt ab Argola seu quod is huc venerit
 ibique sit sepultus, alii ab argilla, quod ibi id genus terrae sit.
 § 158 Clivos Publicius ab aedilibus plebei Publicis qui eum publice
 (p. 158 Sp.¹) aedificarunt. Simili de causa Pullius et Cosconius quod ab his 20
 viocuris dicuntur aedificati. Clivus proximus a Flora susus
 versus Capitolium vetus, quod ibi sacellum Iovis, Iunonis, Mi-
 nervae, et id antiquius quam aedis quae in Capitolio facta.

id vocabulum *ponenda sunt post Hostilia, hoc autem loco scrib.* rostra
 quod ex' LSp. — 2 exterarum nationum Bergk. — 3 graeco *στὰς* a,
 graeco appellatus Stasis aperte (*sic*) G, is graeco ⁱ appellatus f. — est
 appellatus V p. — 4 graecostasin vulg. *ex* B. — opima f. *conf.* Becker
 Antiq. I, 310. — 6 gerusia G, *ierusia* ceteri. — 8 lintribus] Lae-
 tus, lustribus libri, luntribus Victorius. — 9 supra] § 44. p. 17, 16 sq.
 — 10 aquata libri (acquata p), *corr.* Rholandellus. — Meli Laetus.
 — publice] Aldus, Mommsen Herm. V p. 258 adn. 2. publico libri. —
 11 is] *conf.* Madvig Adv. II p. 168, Rein p. 6. — 12 consepta] consita vulg.
ex B, condita Scioppius. — 13 maxumam] maximam M V p. — 16 arge-
 letum libri, *corr.* Laetus. — 17 argula p. — seu] seu Argo Scaliger,
 seu Agrola Müller, ab Argi leto quod Reiter p. 92 sq. *conf. etiam* C. F. W.
 Müller p. 792. '*fort. del.*' LSp. *vocabulum aliquod latere puto in la seu.*
 — venit Laetus. — 18 sit] *om.* Laetus. — 19 Publicius] publicus libri,
corr. vulg. — Publicieis vulg. *ex* B (publiciis). — 20 publius G, pu-
 lius M V, Publilius (publius B) vicus et Cosconius vicus vulg. *ex* B. —
 21 proxumus G H. — floras usus libri, *corr.* Victorius et Turnebus.

Esquilis
dicuntur
alibi, et
Cipri
Tullia T
occisus,
33.
bala vid
cellam,
que ex a
qui ex ta
Aedes.
relinque
in hoc
hatur T
et cast
son qu
lat, C
Tuscia,
Arim
sumptu
utilitatis

l e
homine t
Lactus
Ursinn
prulg,
utculu
quod an
post VI
leuon
Victoria
Grono
14 patu
in aedit
et com
ex B.
perant
- 23

Esquiliis Vicus Africus quod ibi obsides ex Africa bello Punico § 159
dicuntur custoditi. Vicus Ciprius a Cipro, quod ibi Sabini cives
additi consederunt, qui a bono omine id appellarunt; nam (p. 159 Sp.¹)
Ciprum sabine bonum. Prope hunc Vicus Sceleratus, dictus a
5 Tullia Tarquini Superbi uxore, quod ibi cum iaceret pater
occisus, supra eum carpentum mulio ut inigeret iussit.

33. Quoniam vicus constat ex domibus, nunc earum voca- § 160
bula videamus. Domus graecum et ideo in aedibus sacris ante
cellam, ubi sedes dei sunt, Graeci dicunt *πρόδομον*, quod post, (p. 160 Sp.¹)
10 *ὀπισθόδομον*. Aedis ab aditu, quod plano pede adibant. ita-
que ex aedibus efferri indictivo funere praeco etiam eos dicit
qui ex tabernis efferuntur, et omnes in censu villas dedicamus
Aedes. Cavum aedium dictum qui locus tectus intra parietes § 161
relinquebatur patulus, qui esset ad communem omnium usum.
15 In hoc locus si nullus relictus erat, sub divo qui esset, dice- (p. 161 Sp.¹)
batur Testudo ab testudinis similitudine, ut est in praetorio
et castris. Si relictum erat in medio ut lucem caperet, deor-
sum quo impluebat, dictum Impluvium; susum qua complue-
bat, Compluvium, utrumque a pluvia. Tuscanicum dictum a
20 Tuscis, posteaquam illorum cavum aedium simulare coeperunt.
Atrium appellatum ab Atriatibus Tuscis; illinc enim exemplum
sumptum. Circum cavum aedium erat unius quoiusque rei § 162
utilitatis causa parietibus dissepta; ubi quid conditum esse (p. 162 Sp.¹)

1 esquilis a f, exquilis M. — 2 sauni sic M V p. — 3 abditu f¹. —
homine fp. — 4 sabini H. 'an Sabinei?' LSp. — 5 Tarquini] G M a
Laetus, tacet Victorius, tarquini ceteri. — 6 inigeret] Scaliger,
Ursinus apud Sciopp., iniceret libri, mitteret B, Laetus. — 7 earum]
p vulg., om. H, eorum ceteri. — 8 uideamus f, uidemus F cum multis,
uocabulamimus p. cf. p. 31, 13 et VI § 27. — domum V a fp. — ante] 'fort.
quod ante' LSp. — 9 prodomum F V p, prodomus G, lacuna in H fa. —
post] Victorius, potest libri. — 10 ostisthodum F V p, opistodium G,
lacuna in H fa, corr. Victorius. — abibant libri, corr. Laetus (tacet
Victorius). — 11 inductiuo libri, corr. vulg. ex B. — 12 dedicamus]
Gronov ad Gell. VI, 11, inde dicamus libri, inde dicimus vulg. —
14 patulus] Serv. ad Aen. I, 505: 'Varro de lingua latina ad Ciceronem:
in aedibus locus patulus relinquebatur sub divo, qui si non erat relictus
et contextus erat appellabatur testudo.' — 15 dio B. — 17 et] in vulg.
ex B. — carperet F H. — 18 sursum f² G. — 19 utrumque f. — 20 cae-
perunt f. — 22 erat] scil. domus. erant vulg. — cuiusque G M V p a b.
— 23 dissepta G H.

volebant, a celando Cellam appellarunt; Penariam ubi penus; ubi cubabant Cubiculum; ubi cenabant Cenaculum vocitabant, ut etiam nunc Lanuvi apud aedem Iunonis et in cetero Latio ac Faleriis et Cordubae dicuntur. Posteaquam in superiore parte cenitare coeperunt, superioris domus universa Cenacula dicta; posteaquam ubi cenabant, plura facere coeperunt, ut in castris ab hieme Hiberna, Hibernum domus vocarunt; contraria . . .

(p. 163 Sp.¹)

HIC DEFECIT EXEMPLAR FOLII DUOBUS.

§ 163 34. . . . ligionem Porcius designat cum de Ennio scribens 10
dicit eum coluisse Tutilinae loca. Sequitur Porta Naevia, quod
in nemoribus Naeviis; etenim loca, ubi ea, sic dicta. Deinde
(p. 164 Sp.¹) Rauduscula quod aerata fuit. Aes Raudus dictum; ex eo [in]
veteribus in mancipiis scriptum rauduseulo libram ferito.

§ 164 Hinc Lavernalis ab ara Lavernae, quod ibi ara eius. Prae- 15
terea intra muros video portas dici in Palatio Mucionis a mu-
gitu, quod ea pecus in bucita circum antiquum oppidum exige-
bant; alteram Romanulam ab Roma dictam, quae habet gradus

§ 165 in novalia ad Volupiae sacellum. Tertia est Ianualis, dicta 20
(p. 165 Sp.¹) ab Iano, et ideo ibi positum Iani signum et ius institutum a
Pompilio, ut scribit in annalibus Piso, ut sit aperta semper,

1 caellam f. — 2 cubiculum om. f. — caenabant f et sic ubique; coen. alii. — 3 lanuvi] F, lanubi H M V f p a, lauini B. — 4 faleris G, phaleris Laetus (*tacet Victorius*). — cordubae] columbae f. — 5 'fort. superior . . . cenaculum' LSp. — 7 domi uocauerunt B. — contraria] om. a b B, Laetus, contra aestivum vulg. — 9 defecit] deficit V a f. — hic desunt duo folia G, hic spatium duarum cartarum relictum erat in exemplari H, hic desunt tres cartae B, desunt paginae tres vulg. contraria ligionem p nullo defectus signo, hic est defectus M². — 10 religionem vulg., regionem Turnebus. — quom G H a. — 12 Naeviis] Laetus, naevius libri (*ex naevieis ni fallor ortum*), Naeviis, Naevius enim . . . dicta coluit vulg. ex B. — etenim] ea enim G V p. *conf.* Madvig Advers. II p. 168 sq. Jordan Top. Rom. I p. 234. Reiter p. 33 sq. — 13 raudusculana basis Capitolina apud Prellerum Urbis reg. p. 246. porta rauduscula Laetus. *conf.* Val. Max. V, 6, 3. — 14 in posterius om. vulg., 'fortasse prius del.' LSp. — 15 ara Lavernae] fort. Laverna. — 16 mugionis Vertranus. — 17 bucita circum] Müller, bucitatum libri, bucita tum Scaliger. 'fort. buceta tum ante antiquum' LSp. — 19 novalia vulg. ex B, nova via Scaliger.

de Lechlin

(-168

nisi cum bellum sit nusquam. Traditum est memoriae Pom-
pilio rege fuisse opertam et post T. Manlio consule bello Car-
taginiensi primo confecto et eodem anno apertam.

35. Super lectulis origines quas adverti, hae: Lectica, § 166
 5 quod legebant, unde eam facerent, stramenta atque herbam, (p. 166 Sp.¹)
 ut etiam nunc fit in castris; lecticas, ne essent in terra, sub-
 limis in his ponebant; nisi ab eo quod Graeci antiqui dicebant
 λέκτρον lectum potius. Qui lecticam involvebant, quod fere
 stramenta erant e segete, Segestria appellarunt, ut etiam nunc (p. 167 Sp.¹)
 10 in castris, nisi si a Graecis; nam στέγαστρον ibi. Lectus mor-
 tui fertur; dicebant Feretrum nostri, Graeci φέρετρον. Post- § 167
 eaquam transierunt ad culcitas, quod in eas acus aut tomen-
 tum aliudve quid calcabant, ab inculcando Culcita dicta. Hoc
 quicquid insternebant ab sternendo Stragulum appellabant. (p. 168 Sp.¹)
 15 Pulvinar vel a pluribus vel a pollulis declinarunt. Quibus
 operiebantur, Operimenta et [pallia] Opercula dixerunt. In his

1 quom GHa. — 2 opertam] Scaliger, Freinsheim, apertam
 libri. — T.] titio F, om. Laetus, corr. vulg. — Manlio] manilio FG
 HV, manulio M, om. abf, corr. vulg. ex B. — cartaginiensi F, carta-
 ginensi ceteri. — 3 et] sed Scioppius, om. H. — apertam] apertam
 imo clausam R. Livii. I. Vp, scripture error apertissimus, ymo enim
 clausa p in marg., opertam et apertam Müller, apertam. DESUNT
 QUAEDAM. Augustinus. — 4 super] FGMVp, sub Habf. supel-
 lectilis pro super lectulis Groth. — auerti f. — 5 eam] Victorius,
 vulg., iam libri. Aug. Müller p. 48. — 6 terras libri, corr. vulg.
 — 7 his] 'pedibus vel fulcris nisi forte in his del.' LSp, lignis Müller.
 — 8 lectron lectum potius quam lecticam libri, corr. Veneta. 'fort.
 λέκτρον potius quam κλινη. lecticam qui' LSp. haec verba nisi ab ...
 lectum potius post fit in castris ponit LSp. ego conieci facerent; stram...
 castris ne .. sublimia in his p. (del. lecticas). — 9 segestria] segestriam
 B, Laetus. Nonius p. 11 M: Toralim vel Toralium designator est Varro
 de vita pop. Rom. libro I. Quod frondem lecticae struebant (insterne-
 bant?), ex ea herba torta torum appellatum; hoc quod incitur etiam
 nunc Toral dicitur; lecticam qui involvebant, segestria appellabant. —
 10 stegastron F. — ibi] LSp, ubi libri. — 11 fertur] 'fort. quod fertur'
 LSp. fitur GHMVafp. — feretron libri plurimi, om. G, φέρετρον et
 φέρετρον B, φέρετρον καὶ φέρετρον vulg. — 12 eas acus] Turnebus;
 ea sagus libri. — 13 calcabant] caelabant f, celabant Ha, celebrant G.
 — hoc] F, hoc f, has ceteri. 'an huic?' LSp. — 15 pluribus] plumis
 Aldus. — pollulis] polulis GH, pellulis Aldus. — 16 operiebantur
 plerique, non F. — pallia] del. vid., post operiebantur ponit LSp.

multa peregrina ut Sagum, Reno gallica, Gaunacum et Amphimallum graeca; contra latinum Toral, ante torum, et Torus a
 (p. 169 Sp.¹) torvo, quod is in promptu. Ab hac similitudine Torulus in
 § 168 mulieris capite ornatus. Qua simplici scansione scandebant
 in lectum non altum, Scabellum; in altiolem, Scannum. Dupli-
 cata scansio Gradus dicitur, quod gerit in inferiora superiorem.
 Graeca sunt Peristromata et Peripetasmata, sic alia quae item
 convivii causa ibi multa.)

§ 169 36. Pecuniae signatae vocabula sunt, aeris et argenti haec:
 (p. 170 Sp.¹) As ab aere. Dupondius a duobus ponderibus, quod unum pon-
 dus Assipondium dicebatur; id ideo quod As erat libra pondo.
 Deinde ab numero reliquum dictum usque ad Centussis ut As
 singulari numero, ab tribus assibus Tressis et sic proportione
 § 170 usque ad Nonussis. In denario numero hoc mutat, quod pri-
 mum est ab decem assibus Decussis, secundum ab duobus de-
 cussibus Vicessis, quod dici solitum a duobus Bicessis; reliqua

1 gallica] Turnebus, galli quid libri. — gaunacum] Scaliger, Georges, Brambach Lat. Orthogr. p. 213, gaunacūma GHMf, ganacūma Vp, gausapum Groth. — 2 toral] tore quod M, Laetus (*lac. Vict.*), tora et B, tore uel ceteri, torale quod Aldus, toral quod Augustinus. 'fort. toral velum' LSp. *fuisse suspiceris* toral et torus, ante torum. — 3 torulus] Augustinus, toruinus GH, Rholandellus, toruius ceteri, torvis Laetus, B. — 5 altum] M, Laetus, aliud H, alium ceteri. — scannum f. — 6 gerit inferiora graeca et sic G, gerit ab inferiore in superiorem vulg. *ex B.* 'fort. gerit in superiora inferiorem aut in inferiora superiorem' LSp. — 7 sunt sic *cum lacuna f, περιστρώματα et περιπετάσματα H, περιστρώματα et περιπετάσματα a.* — alia quae] LSp, aliquid MVfp, aliquid ceteri, aliud aliquid vulg. *ex B.* sic reliqua item convivii ut gausape Reiter p. 21. — 8 causa. Ibi multa distinguunt GVfp (*in G duorum vers. spatium vacuum relictum inter causa et Ibi*), causa ibi. Multa ceteri. *a pecuniae novam sententiam primus inceptit* LSp; *vid. praefat.* — multa pecuniae (*vid. supra*) Priscianus de figuris numerorum 15 p. 410 K: 'Varro de lingua latina libro quinto: multa pecuniae ... nummi denarii a decima libella.' *conf.* LSp Über d. Krit. p. 12—15. — 10 ab duobus Prisciani libri. — 11 libram pondo Gronov. de sest. 1, 6, libra pondus libri. — 12 reliquum dictum om. Priscianus. — centussem Prisc. — 13 singulari] Laetus, a singulari libri. ut as sing. numero om. Prisc. — 15 decusis *f cum pluribus, item decusibus bicesis.* — 16 vicessis] bicesis libri. *illud e Prisciano recepi quamquam apud istum verba quod dici solitum a duobus bicesis propter syllabarum similitudinem post vicessis intercederunt.* — dici]

pecunia (-183)

quibus potestis in Sequis. Bello gallico. Vindictam et Angli
 militiam contra istum Tori. ante in hunc et Tere
 terro. quod in in promissa. Ad hoc similitudo Tori in
 1787
 1788
 1789
 1790
 1791
 1792
 1793
 1794
 1795
 1796
 1797
 1798
 1799
 1800
 1801
 1802
 1803
 1804
 1805
 1806
 1807
 1808
 1809
 1810
 1811
 1812
 1813
 1814
 1815
 1816
 1817
 1818
 1819
 1820
 1821
 1822
 1823
 1824
 1825
 1826
 1827
 1828
 1829
 1830
 1831
 1832
 1833
 1834
 1835
 1836
 1837
 1838
 1839
 1840
 1841
 1842
 1843
 1844
 1845
 1846
 1847
 1848
 1849
 1850
 1851
 1852
 1853
 1854
 1855
 1856
 1857
 1858
 1859
 1860
 1861
 1862
 1863
 1864
 1865
 1866
 1867
 1868
 1869
 1870
 1871
 1872
 1873
 1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900

1787
 1788
 1789
 1790
 1791
 1792
 1793
 1794
 1795
 1796
 1797
 1798
 1799
 1800
 1801
 1802
 1803
 1804
 1805
 1806
 1807
 1808
 1809
 1810
 1811
 1812
 1813
 1814
 1815
 1816
 1817
 1818
 1819
 1820
 1821
 1822
 1823
 1824
 1825
 1826
 1827
 1828
 1829
 1830
 1831
 1832
 1833
 1834
 1835
 1836
 1837
 1838
 1839
 1840
 1841
 1842
 1843
 1844
 1845
 1846
 1847
 1848
 1849
 1850
 1851
 1852
 1853
 1854
 1855
 1856
 1857
 1858
 1859
 1860
 1861
 1862
 1863
 1864
 1865
 1866
 1867
 1868
 1869
 1870
 1871
 1872
 1873
 1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900

1787
 1788
 1789
 1790
 1791
 1792
 1793
 1794
 1795
 1796
 1797
 1798
 1799
 1800
 1801
 1802
 1803
 1804
 1805
 1806
 1807
 1808
 1809
 1810
 1811
 1812
 1813
 1814
 1815
 1816
 1817
 1818
 1819
 1820
 1821
 1822
 1823
 1824
 1825
 1826
 1827
 1828
 1829
 1830
 1831
 1832
 1833
 1834
 1835
 1836
 1837
 1838
 1839
 1840
 1841
 1842
 1843
 1844
 1845
 1846
 1847
 1848
 1849
 1850
 1851
 1852
 1853
 1854
 1855
 1856
 1857
 1858
 1859
 1860
 1861
 1862
 1863
 1864
 1865
 1866
 1867
 1868
 1869
 1870
 1871
 1872
 1873
 1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900

conveniunt, quod est ut Tricessis proportione usque ad Cen- (p. 171 Sp.¹)
tussis, quo maius aeris proprium vocabulum non est; nam du-
centis *et sic* proportione quae dicuntur non magis asses quam
denarii aliaeve quae res significantur. Aeris minima pars § 171
5 Sextula, quod sexta pars unciae. Semuncia quod dimidia pars
unciae; Se valet dimidium ut in Selibra et Semodio. Uncia (p. 172 Sp.¹)
ab uno. Sextans ab eo quod sexta pars assis, ut Quadrans
quod quarta, et Triens quod tertia pars. Semis quod semis,
id est [ut] dimidium assis, ut supra dictum est. Septunx a
10 septem et uncia conclusum. Reliqua obscuriora, quod ab de- § 172
minutione, et ea quae deminuuntur ita sunt, ut extremas sylla- (p. 173 Sp.¹)
bas habeant, ut deunx dempta uncia [Deunx], Dextans dempto
sextante, Dodrans dempto quadrante, Bes, ut olim Des, dempto
triente. In Argento Nummi, id ab Siculis. Denarii quod de- § 173
15 nos aeris valebant; Quinarii quod quinos; Sestertius quod
semis tertius; dupondius enim et semis antiquus sestertius est,
et veteris consuetudinis, ut retro aere dicerent, ita ut semis
tertius, quartus [semis] pronuntiarent. Ab semis tertius Ses- (p. 174 Sp.¹)

dixi vulg. — solitum] Turnebi cod., solum libri ceteri. *fort. solet*
Vicessis] LSp. — a duobus] a duobus decussibus vulg. *fort. delenda*
LSp. *sic, ni fallor, haec intellegenda sunt:* ut a decem assibus dicitur
decussis, sic ab duobus decussibus (*hoc est a viginti*) vicessis, id quod
dici solitum, quasi sit a duorum, non a viginti numero, bicessis. *cum* ^{recte}
dicit a duobus, respicit ad bis, biduum et similia. — bicensis libri, corr.
Laetus. — 1 quod est] *om.* M, Prisc. — decussibus vicessis et tri-
cessis a tribus, sic proportione usque Scioppius. — tricensis libri
praeter p in quo tricesis. — 2 quo] quod Hf. — ducentis] LSp, docenti f,
centi M, ceteri ducenti G, ducenti ceteri. — 3 et sic] Priscianus,
in Varronis libri. — quae] cum Aldus. — 4 aliaeve quae] aliaeve
Vp Prisc., aliaeve Laetus, alieneque Vp. — 5 unciae est Prisc. —
semiuncia f. — 6 se] Bentinus, sic libri. se valet ... semodio *om.*
Prisc. — 7 uno dicta Prisc. *et a.* — ut] est Prisc. — 8 quod semis]
quod semias Turnebus. — 9 ut (*ante dimidium*) *om.* M, Laetus, Prisc.
— 10 collisum Prisc. — 11 diminuuntur GHMbp. — 12 ut deunx]
LSp, ut de una libri, ut a decem Laetus, ut a duodecim vulg. *ex B.*
ut de *om.* Prisc., unde una Müller. — *posterius deunx delet* LSp. —
14 quod] quod denarii quod libri, *omnes puto, quamquam ex f nihil*
notatum est; corr. Veneta. — 15 sextertius libri, *etiam infra.* — quod
semis tertius] duobus semis Prisc. — 17 aera Prisc., vulg. *ex B.*
fort. haec LSp. *an delendum? conf.* Gronov. de pec. p. 22. — 18 quar-
tus semis libri, semis quartus vulg. *ex B.* semis *delet* LSp. ut semis

- § 174 tertius dictus. Nummi denarii decuma Libella, quod libram pondo as valebat et erat ex argento parva. Simbella quod libellae dimidium, quod Semis assis. Teruncius a tribus unciis, quod libellae ~~ut~~ haec quarta pars; sic Quadrans assis.
- § 175 Eadem pecunia vocabulum mutat; nam potest idem dici (p. 175 Sp.¹) Dos, Arrabo, Merces, Corollarium. Dos si nuptiarum causa data; haec graece *δωτήρη*; ita enim hoc Siculi; ab eodem Donum. nam graece ut *issedonion et ut alii *δόμα* et ut Attici *δόσι*. Arrabo sic data, ut reliquum reddatur; hoc verbum item a graeco *ἀρραβών*. Reliquum, quod ex eo quod debitum reli- 10
- quum. Damnum a demptione, cum minus re factum quam (p. 176 Sp.¹) quanti constat. Luerum ab luendo, si amplius quam ut exsol- veret, quanti esset, receptum. Detrimentum a detritu, quod ea quae trita minoris pretii. Ab eadem mente Intertrimentum ab eo, quod duo quae inter se trita, et deminuta, a quo etiam 15

quintus, semis quartus, semis tertius nunciarent Priscianus; semis tertius quartus, [non tertius quartus] semis pronuntiarent Christ. — sestertius] *om.* libri, *addit* Priscianus pronuntiarent. sestertius igitur ab semis vulg. *ex B.* — 1 decuma] a decima Priscianus. — 2 as] aeris Scioppius. *conf.* Mommsen Über das röm. Münzwesen p. 324. — sembella Laetus. — 3 terruncius libri. — unciis sembellae quod valet dimidium et est quarta pars quadruncius sicut quadrans assis *B et omisso* quadruncius vulg. *debebat dici* quod, ut quadrans assis, sic haec libellae quarta pars, *sed sufficere videtur* quod libellae haec quarta pars, ut quadrans assis' LSp. *ego delevi* ut. — 5 idem f, item libri plerique. — 7 dotine FMVp, *do a*, .V. H, *lacuna in Gbf*, *δός* Scalliger. — ita etiam nunc Siculi Riese Philol. XXVII p. 289 et 306. — 8 Graeci Buttman. — ut ipse donion M, Laetus, asse domon p, *lacuna in GHabf*, ut Iones *δόμον* Turnebus. — doma et dosin libri *praeter GHabf*, in quibus *lacuna est*. ut Aeolis *δόνειον* et ut Alii *δόμα* Bergk Philol. XXXII, 567. — 9 sic] si Reiter p. 113sq. — data] *scil.* pecunia. — reliquum *delet* Madvig Adv. II p. 169. — 10 arrabon libri, *lacuna in GHabf*. — debitum reliquit vulg. *ex B.* — 11 quom H. — re factum] *fort.* receptum .. constabat' LSp. *re dictum vid. pro rei. hoc rem facere est* pecuniam, lucrum facere. — 12 amplius ex eo luerit quam Augustinus. — *fort.* exsolveretur' LSp. — 13 esset] *fort.* est. — receptum] LSp, ceptum libri *nisi quod ceptum a*, coeptum G. captum vulg. — 14 mente *om.* vulg. *et qui* ab eodem Scioppius. *fort.* ab eadem mente *del. sed conf.* VI § 44' LSp. *fort.* ab eodem trimento. — 15 duo aequae inter Groth. — et *om.* M.

l. 3 'terruncius' cum libris scribendum esse Buecheler
docet m. Rh. vol. XLVI p. 296.

l. 3. fort. quod olim (in) unum dicebant, multa, (sc. appellata,
ante 'quod' interpungendum. Apparet explicari Varroem qui
factum sit, ut singulariter diceretur 'multa', quod vocabulum
significatu plurativo vulgo adhibetur. - Illud de rusticiis
nemodum, quod videam, expedivit)

Inter
ut ex
late
cum
5 addit
pecca
causa
sunt r
a mer
u preim
quam
eae cu
ab hos
minim
is datum
scribit
qui su
imper

vulg. e
aditio
Turne
vulg.
Reiter
um si
nam t
imatio
abund
et addit
p. 3.
praedat
Turne
n act
metri
nisi qu
tino f.
por ve
liger.
ror od
III, 1,

Intertrigo dicta. Multa [a] pecunia quae a magistratu dicta, § 177
 ut exigi posset ob peccatum; quod singulae dicuntur, appel-
 latae eae Multae, quod olim unum dicebant *multum*; itaque (p. 177 Sp.¹)
 cum [in] dolium aut culleum vinum addunt rustici, prima urna
 5 addita dicunt etiam nunc. Poena a poeniendo aut quod post
 peccatum sequitur. Pretium, quod emptionis aestimationisve
 causa constituitur, dictum a peritis, quod hi soli facere pos-
 sunt recte id. Si quid datum pro opera aut opere, Merces § 178
 a merendo. Quod manu factum erat et datum pro eo, Manu-
 10 pretium a manibus et pretio. Corollarium si additum praeter (p. 178 Sp.¹)
 quam quod debitum; eius vocabulum fictum a corollis, quod
 eae cum placuerant actores, in scena dari solitae. Praeda est
 ab hostibus capta, quod manu parta, ut parida Praeda. Prae-
 mium a praeda, quod ob recte quid factum concessum. Si § 179
 15 datum quod reddatur, Mutuum, quod Siculi moeton; itaque
 scribit Sophron moeton anti moetu. Munus quod mutuo animo
 qui sunt dant officii causa; alterum munus quod muniendi causa
 imperatum, a quo etiam Muncipes qui una munus fungi de-

1 intertrigo] Bentinus, intrigo libri. intrigo dicta et intertrigo
 vulg. ex B. — a] om. b, Vertranius. ea Groth. — 2 appellatae]
 additae Goeschen. — 3 eae] hae G, et b, esse Laetus. — multae]
 Turnebus, multas libri. — multum] scripsi, multae libri, multa
 vulg., multam Goeschen. 'fort. multae. multa itaque' LSp. sed conf.
 Reiter p. 97sq. — 4 quom Hf. — in] add. vulg. ex B. — culleum: ui-
 num sic cum spatio f. — 5 nunc] multam add. B, multa vulg. fort.
 unam urnam additam d. et. nunc multam. — post om. abf. — 6 ex-
 timationisue f. — 7 possunt facere Laetus. — 10 'a manibus et pretio
 abundant' LSp. — 11 eius] est Scioppius, erat eius G. corollarium
 st additum. . debitum. eius vocabulum Madvig Adv. II p. 169. conf. Rein
 p. 5. — 13 parida] Pseudo Apuleius p. 141: 'M. vero Terentius scribit
 praedam a pariendo dictam quasi paritam.' — praemium] praedia primum
 Turnebi codex. — 14 si] sit Vp. — 15 datur Laetus. — moeton]
 m acton (sic) G, maeton H, μοιτον vulg. ex B. — 16 moeton anti
 moetu] moeton antimo et libri (unde latinas litteras servandas putavi)
 nisi quod moeton anthimo et HMa, moeton anchimo Gb, moeton an-
 timo f. meton anthymo Laetus nec Victorius mutavit. μοιτον ἀντιθη-
 μον vulg. ex B, μοιτον ἀντιμῶ Turnebus, μοιτον ἀντιμιμον Sca-
 liger. μοιτοὶ ἀντιμοὶ (sic cod.) παροιμία Σικελοῖς ἢ γὰρ χάρις μοι
 τὸν ὀνόμαζον Hesychius, ubi conf. interpp. Lindenbr. ad Terent. Eun.
 III, 1, 55, μοιτον ἀντι μοιτον referentes. 'fort. del. et' LSp.

Sed prius enuntiatum refert
 nonnegotium intellegens
 Mueller

§ 180 bent, dicti. Si [is] ea pecunia quae in iudicium venit in litibus, Sacramentum a sacro; qui petebat et qui inficiabatur, de aliis rebus uterque quingenos aeris ad pontem deponebant, de aliis rebus item certo alio legitimo numero assum; qui iudicio vicerat, suum sacramentum e sacro aufererat, victi ad aera-

rium redibat. Tributum dictum a tribubus, quod ea pecunia, quae populo imperata erat, tributim a singulis proportione census exigebatur. Ab hoc ea quae assignata erat, Attributum dictum; ab eo quoque quibus attributa erat pecunia, ut militi reddant, Tribuni Aerarii dicti; id quod attributum erat, aes militare; hoc est quod ait Plautus:

cedit miles, aes petit.

et hinc dicuntur milites Aerarii ab aere, quod stipendia face-

rent. Hoc ipsum stipendium a stipe dictum, quod aes quoque Stipem dicebant; nam quod asses libras pondo erant, qui acceperant maiorem numerum non in arca ponebant sed in aliqua cella stipabant, id est componebant, quo minus loci occuparet; ab stipando Stipem dicere coeperunt. Stips ab stoebe fortasse, graeco verbo. Id apparet quod ut tum institutum etiam nunc diis cum thesauris asses dant, Stipem dicunt, et qui pecuniam alligat, Stipulari et Restipulari. [Milites]

1 si] *vel* si est scrib. vid., si is libri, om. vulg. ex B, lacunam indicavit Aldus. 'fort. similis *vel* similiter' LSp. — indicium F cum multis. — in litibus venit f. — 2 quis petebat F cum plerisque. — 'fort. sacro, quod et is qui petebat' LSp. — 3 utriusque Laetus. — quingentos Laetus, quinquagenos B. — pontem] pontificem Augustinus, Pithoeus, Götting Röm. Staatsverf. p. 176. 'E Gaii IV, 13 et 31 conicias praetorem, sed vetustiore morem sequitur Varro' LSp. poenam Groth. — 4 'fort. certum alium legitimum numerum assium, nisi verbum litigabant *vel* simile intercidit' LSp. — assium vulg., actum C. F. W. Müller p. 868. — 5 e] a Laetus. — 8 exigebantur libri, corr. Aldus. — 9 'fort. ab eo ii quoque' LSp. sed conf. ad p. 29, 6. — 10 'fort. redderent' LSp. — 11 Plautus] Anul. III, 5, 52. — 13 'fort. quod aere stipendia faciunt, sed *facilius est* ab aere quo stip. facerent' LSp. — 14 quoque stipem] 'fort. stipem quoque' LSp. conf. p. 29, 6. — 15 librae Laetus, librales Müller. — erant] 'fort. del.' LSp. — 16 acceperunt fH. — 18 stips] b, stipa ceteri, stipare Aldus. 'fort. nisi stips' LSp. — 19 STOEBE F V p, STOPE M, στο f, go H, στοve B, lacuna in G, om. b, σελβειν Aldus. stips ab . . verbo ab alio videntur addita esse. — 20 thesaurus f. — dicunt] fort. dare dicuntur. — 21 'fort. pecunia alligantur' LSp. — milites] *seclusi*.

stipendiarii ideo quod eam stipem pendebant; ab eo etiam Ennius scribit:

Poeni stipendia pendunt.

Ab eodem aere pendendo Dispensator, et in tabulis scribimus § 183

- 5 Expensum et [in] prima Pensio et sic secunda aut quae alia, (p. 182 Sp. 1)
 et Dispendium, ideo quod in dispendendo solet minus fieri;
 Compendium quod cum compenditur una fit; a quo usura quod
 in sorte accedebat, Impendium appellatum; quae cum acce-
 deret ad sortem usu, Usura dicta, ut Sors quod suum fit sorte.
 10 Per trutinam solvi solitum; vestigium etiam nunc manet in
 aede Saturni, quod ea etiam nunc propter pensuram trutinam
 habet positam. Ab aere Aerarium appellatum.

37. Ad vocabula quae pertinere sumus rati ea quae loca § 184
 et ea quae in locis sunt satis ut arbitror dicta, quod neque
 15 parum multa sunt aperta, neque si amplius velimus, volumen
 patietur. Quare in proximo, ut in primo libro dixi, quod se-
 quitur de temporibus dicam.

1 stipendiarii] vulg. *ex B*, stipendii ceteri. militis stipendia Sciop-
 pius. — eam] *'fort. his eam'* LSp. — 5 in] *del.* Laetus, inde vulg.
ex B. *'fort. et in del.'* LSp. *an fuit expensum et inpensum et prima?*
 — 7 quom Hf. — compendetur libri, *corr.* Laetus. — sit vulg. —
 8 sortem vulg. — quom Hf. — 9 usu] Aldus, usum libri. — ut sors]
'fort. aut' LSp. — 10 etiam nunc] vulg. iam nunc et libri. *'fort. de-*
lenda sunt, conf. tamen R. R. II, 4, 18' LSp. — 13 quae pertinere sumus
 rati *post verba in locis sunt ponit* Scioppius. *de loci interpunctione*
conf. C. F. W. Müller p. 800. — et loca et Laetus. *'fort. locorum,*
conf. VI § 1, VII, 110' LSp. — 14 ut *om.* Laetus. *'fort. satis multa*
 ut .. parum sunt *conf. VI § 35, ubi satis dictum exstat'* LSp. — arbi-
 tror] uideor G H. — 15 multa *om. b.* — amplium f. — 16 proximo G H f.